

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

LIBRARY OF AMERICAN LINGUISTICS.

II.

A

SELISH OR FLAT-HEAD
GRAMMAR.

BY THE

REV. GREGORY MENGARINI,

OF THE SOCIETY OF JESUS.

LONDON:

TRÜBNER & CO.

1861.

153 - 44

GRAMMATICA
LINGUÆ SELICÆ.

AUCTORE

P. GREGORIO MENGARINI,

SOC. JESU.

NEO-EBORACI.

1861.

PROŒMIUM.

RUDIMENTA linguæ Selicæ nunc primum scripta traduntur. Idiomata indica a linguis scriptis et jam doctis toto cœlo distare, ex iis, qui vel paululùm inter Indos versati fuerint, nemo est qui nesciat. Cum igitur nova prorsus sit natura linguæ indicæ, novo etiam ordine in ea exponenda opus fuisset; verum, ni fallor, hoc nihil aliud fuisset nisi difficultati difficultatem superaddere, quin potius, ex eo ipso quod jam per se laborem præbeat, operæ pretium existimavi linguas notas ponè sequi, tum ut difficultatem lenirem, tum ut diversitas in comparatione linguarum primo intuitu deprehenderetur.

Quod ut etiam facilius obtineatur, totum opusculum in tres dividetur partes, quorum prima Rudimenta simplicia, secunda dilucidationes in Rudimenta, tertia verò Introductionem ad Syntaxim complectitur, ita ut facilioribus ad difficiliora gradus fiat, sicque erit ut neque memoria distentetur, neque voluntas despondeat.

Cuilibet regulæ concisè expositæ exempla pauca et brevia adnexi; curavi enim ut quam brevissimus essem, quin tamen perspicuitati obessem.

Licet autem pro viribus octo circiter annis huic labori operam naverim, atque ex iis, quæ mihi necessaria visa sunt, nihil admodum prætermiserim, plurima tamen certissime desunt

(neque enim octo neque octodecim sufficient anni ut linguam indicam vel unam Europæus intime noverit) multa etiam lapsu temporis mendosa forte deprehendentur; verum, vel quibus jam datum est, vel si aliis multis, quod in votis est, datum fuerit audire: "Ite et vos in vineam meam;" eorum erit tum quæ desiderantur addere, tum quæ mendosa sunt corrigere; mihi enim in præsentiarum satis est, si labor hic qualiscumque et ad Gloriam Dei propagandam cedat atque animarum profectui aliquomodo benevertat.

GREGORIUS MENGARINI, S. J.

GRAMMATICA LINGUÆ SELICÆ.

PARS PRIMA.

CAPUT 1um.

Rudimenta.

SELICI litteras habent septemdecim, quarum quinque sunt vocales, *a, e, i, o, u*—
reliquæ consonantes, *c, g, h, k, l, m, n, p, s, t, z.*

Quinque igitur carent consonantibus, *b, d, f, r, v*, quæ linguis Europæis com-
muniores sunt, quæ quidem si in exteris dictionibus interdum locum habent,
mutantur in *p, t, p, l, p*, sic,

Benoit	dicunt	Peneà
Adèle	"	Atal
François	"	Plansoà
Vincent	"	Pensa.

Sonus Litterarum.

Vocales communes omninò sunt Germanis, Hispanis, Italis et Gallis, *u* excepta
quæ his ultimis sonat *ou*.

g gutturalis est et sonat *g* vel *j* hispanicum in vocibus *general* et *jabali*.

h aspiratum sonat.

k simplex sonat ut *c*; sed *ck* durissimæ sunt.

l sonat quidem *l* sed lingua palato adnexa et extenta pronuntiatur, et *u*
potius quam scripto percipienda.

s semper dura sive sibilans est, neque hic habet locum *s* gallica inter duas
vocales.

z dura est more germanico.

Reliquæ consonantes communes sunt.

ch idem sonat ac *ch* in voce anglica *church*, vel hispanica *muchacho*.

sch idem sonat ut gallicum *ch*, vel italicum *scia*, *scæ*, *sci*; sive sequatur vocalis sive non. Si vero apostrophe ' sit inter *s* et *ch*, tum separatim pronuntianda sunt.

Accentus acutus ' notat vocalem clauso ore, gravis ` aperto ore pronuntiandam. Uterque autem distinguit vocales longas a brevibus.

Apostrophe ' notat quandam interruptionem vocis inter primam et secundam litteram; perinde ac si hæc initium esset vocis subsequæntis seu alterius verbi.

Nota. Litteræ omnes sive vocales sive consonantes separatim et distinctè pronuntiandæ sunt, quod efficit ut Selici lente admodum loquantur.

CAPUT 2um.

Nomen.

Nomina omnia sive substantiva sive adjectiva ordine unico concluduntur quippe quæ nec genus, quod unicum est, nec casus, qui fere in verbis vel pronomibus transferuntur, distinguant, sed numerum tantum et personam seu relationem ad quem, ut infra dicitur. Hinc nominum usus absolutè simplicium simplicissimus est.

skaltmígu	<i>vir, un homme.</i>
skaleu	<i>fiber, un castor.</i>
luk	<i>lignum, un baton, un morceau de bois.</i>

Verum difficultas oritur pro numero multitudinis absoluto, cujus formatio variat propemodum infinite, neque a singulari pendat; ita ut vix regula aliqua suppeditari possit, atque usu potius et labore assiduo pluralis nominum comparandus est. Etenim

1. Quædam nomina formant pluralem per reduplicationem radices, ut: skoi, *mater*, pl. skoikoi, *matres*.

2. Quædam in reduplicatione elidunt vocalem radices, ut: skaltmigu, *vir*, pl. skkaltmigu, *viri*; esmòck, *mons*, pl. esmkmòck, *montes*.

3. Alia reduplicant consonantem in medio dictionis, ut: skòlchemús, *genæ*, pl. skòlchammús, *genæ*.

4. Alia formant pluralem præponendo syllabum uī et sunt fero substantiva vel adjectiva animata, ut: nackoèmen, *fur*, pl. ulnackoèmen, *fures*; konkoínt, *pauper*, pl. ulkonkoínt, *pauperes*.

5. Quædam denique in numero multitudinis radicem singularis deserunt, et extraneam prorsus formam assumunt atque adeo anomala appellantur, et sunt:

Es'schíte, *arbor*, pl. szlzlí, *arbores, sylva*.
 Skukuímlt, *juvenis* (adject. non senex), pl. sz'zmélt.

Nota. Hoc adjectivum anomalum derivatur a diminutivo etiam anomalum
 lkukuíame, *parvus*, pl. Iz'zimet, *parvi*.

Imkuéut, *collis*, pl. Imkomkotúlègu, *colles*.

S'm'èm, *mulier*, pl. pèlpígui, *mulieres*, et derivata ut sgus'm'èm, *soror germana*,
 pl. sgu'pèlpígui.

Nota 1. Nomina tamen finita in *aus* vel *eus* formant pluralem mutando *aus* in
àtis et *eus* in *èlis*, ut: ès'chschilàus, *id quod pendet* (angl. *hangs*) pl. es'chschilàlis;
 sntepséus, *articulus, junctura*, pl. sntepsèlis. Excipe kokoméus, *equus unius anni*,
 pl. koikometis.

Quæ sequuntur duplicem habent pluralem.

Esgaléus, *pons*, pl. eangalelis, vel eanglalléus.

Nota 2. Quædam substantiva in singulari numero tantum usurpantur, et sunt:

èkun,	<i>ova piscium.</i>
getlégu,	<i>serpens crepitans.</i>
getlzin,	<i>jumentum, tout animal domestique.</i>
kaimíntn,	<i>charta, epistola, liber, toute écriture.</i>
kòmkán,	<i>capillus, capilli.</i>
kottàgoe,	<i>pediculus, pediculi, les poux.</i>
ncháumen,	<i>oratio, preces, les prières.</i>
nkòskmfchschin,	<i>canis, canes.</i>
pítchel,	<i>frons, frondes.</i>
spèntich,	<i>annus, anni.</i>
suèní,	<i>piscis, pisces.</i>
spám,	<i>pilus, pili.</i>
s'chènsch,	<i>lapis, lapides.</i>
stgèñch,	<i>exta, les entrailles.</i>
u'ássé,	<i>ovum, ova.</i>

Vel in numero plurali tantum, sc. cum reduplicatione, ut:

getgeftne,	<i>gladius anceps, une dague.</i>
gòlgoài,	<i>ovis, agnus (vulgo grosse corne).</i>
guáguáligu,	<i>vulpis.</i>
guíguílt,	<i>debitum, une dette.</i>
gusguístin,	<i>gralle, des echasses.</i>
jkulikuáli,	<i>frumentum indicum, du maïs.</i>
kalkaláks,	<i>ranula, petite grenouille avant de jeter la queue.</i>
kulkuílt,	<i>purpura, de l'ecarlate.</i>
kukásem,	<i>stella.</i>
kutkufteps,	<i>pulex, une puce.</i>
Imlámàie,	<i>rana.</i>
Iuluélze,	<i>spina, une épine.</i>
npípelkáks,	<i>sus, un cochon.</i>

olólím,	<i>ferrum.</i>
s'chaaupás,	<i>lacryma, les larmes.</i>
sglgált,	<i>dies, le jour.</i>
sgúguie,	<i>formica.</i>
skpképéné,	<i>arena, du sable.</i>
tltolènic,	<i>vespertilio, chauve souris.</i>

De Accidentalibus Substantivorum.

DIMINUTIO, AUGMENTATIO, PEJORATIO.

1. Substantiva fere omnia diminutiva fieri possunt et frequenter usurpantur. Formatum autem diminutivum vel præposita tantum consonante I ante radicem primitivi, ut:

olólím, *ferrum*, dimin. lolólím, *un petit fer.*
 sgutíp, *costa, côte*, dimin. slgutíp, *costula.*
 l'èu, *pater*, dimin. Ilèu, *paterculus* (sc. *statura pusillus*).

Vel præter consonantem I, radix substantivi alterationem patitur, quæ modificatio nulli subicitur regulæ, non secus ac pluralis substantivorum, et consistit in reductione vel vocalis vel consonantis, vel radicis integræ.

esmòck, *mons*, dimin. eslmmòck, *une petit montagne.*
 gòlko, *rota*, dimin. Igoglko, *rotula.*
 lùk, *lignum*, dimin. llál'lk, *petit morceau de bois.*
 skoi, *mater*, dimin. slkókoi, *matercula* (*brevis statura*).
 sipi, *funis, corde*, dimin. slsísipi, *petite corde de cuir.*
 s'm'èm, *mulier*, dimin. slm'èm, *petite femme.*

Quædam substantiva formant diminutivum assumpto adjectivo (diminutivo) lkukui úme, *parvus*, substantivis præposito, ut:

lkukui mélgú, *domuncula*, pro lkukui úme zítgu, *parva domus*,
 lkukui míze, *palliolum, petite robe*, pro lkukui úme sízem, *parvum pallium.*

Anomala sunt:

stí'ichmísh, *puella*, dimin. schéschátém, *puellula.*
 nokosmíchnschin, *canis*, dimin. stitíchné, *catellus.*
 lmlamáie, *rana*, dimin. kalkalaks, *ranula.*
 stomchelt, *filia*, dimin. schutmélt, *filiola.*
 sltipéis, *pluvia*, dimin. luéis, *petite pluie.*

2. Augmentativa formantur præponendo adjectivum kùtn (ex kutunt, *magnus*) vel kuti ante s vel I substantivis primitivis vel voci correspondenti in compositione.

smchlzâskâgae, *equus* (in compositione skâgae), hinc kûti skâgae, *un grand cheval*.
 zitgu, *domus, loge, maison* (in compositione êlgu), hinc kutn-êlgu, *grande maison*.
 sm'òt, *fumus*, hinc kuti-sm'òt, *grande fumée*.

skeltich, *corpus, caro*, kuti-skêltich, *corpulentus*.

Ichèp, *olla, marmite*, kuti-Ichèp, *grande chaudière*.

Nota. Quaedam augmentativa admittunt etiam præpositionem *ch* (ad, extra, circum, etc.) præpositam adjectivo kutânt, ut:

ch-kutn-èus, *qui prominentem habet ventrem, un Gros Ventre*, èus in compositione pro olfo *venter*.

ch-kut-ène, *qui magnas habet aures ex tènè aures*.

ch-kutn-ûs, *incendium, grand feu* (ûs in compositione pro solschiztin *ignis*).

3. Pejorativa componuntur ex adjectivo ches (pro chêt, *malus*) et substantivi voce correspondenti in compositione, sic:

ches-êlgu, *domus deformis, vilaine maison*.

ches-òs, *facies deformis, une vilaine figure*.

ches-âlka, *fetor, mauvaise odeur*.

Nota adjectivum chêt non est Selicum sed S'chîzuum (*vulgo Cœur d'Alène*), quo Selici utuntur tantum in compositione pro adjectivo Selico tèie, *malus*.

Nota. Si substantivum nullam habeat vocem correspondentem, vel etiam si habeat, non adhibeatur nisi substantivum primitivum, tum adjectivum chês non habet locum sed adjectivum Selicum tèie, *malus*, sic dicitur:

teie skaltmîgu, *un mauvais homme*.

teie s'm'èm, *une mauvaise femme*.

tèie sménugu, *de mauvais tabac*.

Quia hæc substantiva absolute usurpantur, nullam enim habent vocem correspondentem in compositione. Dicitur etiam poterit teie zilgu, *une vilaine maison*, pro chês-êlgu, etc.

CAPUT 3um.

Nomen Adjectivum.

Non est hic sermo nisi de adjectivis qualitatis quæ substantivo copulantur, nulla alia orationis parte interposita.

gèst spiikalk, *boni fructus, de bons fruits*.

teie sèulku, *mala aqua, de mauvaise eau*.

gèmt s'schèsch, *lapis gravis, une pierre pesante*.

joîdot skaltmîgu, *vir fortis*.

Hæc adjectiva qualitatis primitiva sunt et ab iis plura verba derivantur, ut infra dicetur.

Adjectiva in numero multitudinis sine lege vagantur non secus ac substantiva.

kutunt, *magnus*, pl. ktkutunt, *magni*.
 Ezèut, *ultimus*, pl. Ezuéut, *ultimi*.
 ichitmèlgu, *nudus*, pl. ichitmmèlgu, *nudi*.
 joidot, *fortis*, pl. ul'ioidot, *fortes*.

Adjectiva quædam in plurale tantum numero usurpantur, h. e. cum reduplicatione.

jaiàt, *rarus et rari*.
 konkoínt, *pauper et pauperes*.
 guáguát, *strenuus*.
 Ichlichet, *strenuus in bello, ferox*.
 Pgp-got, *senex*.
 schlschált, *declivis, escarpé*.
 slsít, *difficilis*.
 snsánt, *mansuetus*.

Quædam in numero plurali a radice singularis discedunt: echisúsch, *erectus*, que se tient debout, pl. tepiént, *erecti*.

Ikukui ume, *parrus*, pl. Iz'zimet, *parvi*.

DE COMPARATIVIS ET SUPERLATIVIS.

Quæ nos comparativa et superlativa appellamus, alia ratione a Selicis usurpantur, vide Part. III., cap. 3, § 2.

CAPUT 4um.

Nomen Numerale.

Cardinale duplex, aliud relatè ad res, aliud relatè ad personas.

	Relatè ad res.	Relatè ad personas
1,	nko,	schnàksi.
2,	esél,	chesèl.
3,	chèlès,	ch'chèlès
4,	mús,	ch'músms.
5,	zíl,	ch'zílzil.
6,	tàckan,	ch'tackan.

	Relatò ad res.	Relatò ad personas.
7,	sìspel,	ch'sìspel.
8,	hèhònem,	ch'hèhènem.
9,	ganút,	ch'ganút.
10,	open,	ch'ópen.
11,	open el nko,	ch'ópen el ch'naksi.
20,	esl'ópen,	ch'esl'ópen, etc., etc., præposita
30,	chélópen.	præpositione <i>ch</i> numero car-
40,	Mslópen.	dinali primitivo.
50,	zilchl'ópen.	
60,	tckánchl'ópen.	
70,	sspèlchl'ópen.	
80,	hèhènml'ópen.	
90,	gantl'ópen.	
100,	nkó keín.	
200,	eslkkókein vel asàlkan.	
300,	chelnkokein vel chàlalkán.	
400,	múslnkokein vel mòmskan.	
500,	zilchlnkokein vel zilchstkan.	
600,	takanchstkan vel tckánchl'ókokein.	
700,	spèlchl'ókokein vel sispchl'ókokein.	
800,	hèhènml'ókokein vel hàhànmkan.	
900,	gantlnkokein vel ganótkan.	
1000,	opuchstkan.	
2000,	ésl'ópuchstkan.	
10,000,	open opuchstkan.	

Hucusque pervenire possunt Solici, ultrà enim licet numerare possunt, vix tamen comprehendere valent, præsertim cum nihil unquam sub oculos habuerint, quod numerum hunc excesserit.

Hic observare licet:

1. Quod unitates primitivæ repetantur post decades, interposita syllaba *el* (iterum) sic: open el esèl (ad litt.) *decem iterum duo*. Idem dicendum de decadibus post centena et de centenis post milliaria, sic: numerus 1849 erit opuchstkan el hàhànmkan, el msl'ópen el ganút (ad litt.) *decem centena, iterum octo centena, iterum quadraginta, iterum novem*.

2. Decades et centena cum sint composita, assumunt consonantem *I* euphoniæ gratia interpositam.

3. Interdum primam inter et secundam decadem non exprimuntur nisi unitates cum particula *el* relictâ decade open, sic: *el mus* erit *quatuor decim* pro open el mus; *el ganut* erit *novem decim* pro open el ganut, etc. Non ita erit in aliis decadibus, sed quilibet numerus exprimendus est et copulandus per syllabum *el*, ut dictum est.

4. Quædam unitates relativè ad res inanimatas alterationem patiuntur in compositione, sic:

<i>duo</i>	in compositione erit	èsl vel àsl.
<i>tria</i>	" " "	chèl vel chàl.
<i>quatuor</i>	" " "	mùs vel màs.
<i>quinque</i>	" " "	zílchst.
<i>sex</i>	" " "	tekanchst.
<i>septem</i>	" " "	sisplchst vel spelch.
<i>octo</i>	" " "	helènm vel hann.
<i>novem</i>	" " "	gant.
<i>decem</i>	" " "	opn vel opnchst.

Prima series copulatur cum qualibet substantivo; secundo vero cum eis tantum quorum prima vocalis in voce correspondente in compositione est *a*; sic dices:

èslèlgu, *duo domus*, pro esèl zítgu.
 chèlèlgu, *tres domus*.
 mùslgu, *quatuor domus*.
 àslàskat, *duo dies*, pro èsl asglgalt.
 chàlàskat, *tres dies*.
 màskat, *quatuor dies*, etc.

NUMERUS ORDINALIS.

	Inanimatus.	Animatus.
<i>primus</i>	Iu es'schiit*	Iu es'schiit.
<i>secundus</i>	Iu kselél	Iu ks'schéi.
<i>tertius</i>	Iu ks'chelés	Iu ks'ch'chelès.
<i>quartus</i>	Iu ksmus	Iu ks'chmúsma, etc.

Præposita nempe particula Iu et consonantibus ks, quæ consonantes præponuntur itidem numero cardinali relate ad personas.

NUMERUS DISTRIBUTIVUS (inanim.).

singuli	nkó u nko (ad litt.), <i>unum et unum</i> .
bini	esèl u esèl, <i>deux à deux</i> .
terni	chelès u chelès, <i>trois à trois</i> , etc.

Scilicet sumitur ex numero cardinali, interposita copulativa u (et).

Idem observandum est in numero distributivo relate ad personas.

Not. 1°. Numerus ordinalis adverbialiter positus primò, secundò, tertio, etc.

* Hæc vox derivatur a verbo tnes'schítimí, præcedo.

nullo modo sequitur regulam linguae Europaeae, sed Selici exprimunt successionem per adverbium *kuémé* (præterea).

Not. 2°. Partitiva non norunt Selici, excepta voce *es'chát*, qua exprimunt sive *dimidiam* sive *quamlíbel rei partem*.

CAPUT 5um.

De Pronomine.

Distinguitur pronomen primitivum sive personale possessivum, demonstrativum, relativum, interrogativum, indefinitum.

Pronomen primitivum seu personale duplex est, aliud absolutum aliud copulativum.

Absolutum.		Copulativum.
<i>ego</i>	<i>kói'e</i>	<i>ko.</i>
<i>tu</i>	<i>anú</i>	<i>ku.</i>
<i>ille</i>	<i>znílz</i>	—
<i>nos</i>	<i>kaémpile</i>	<i>kae.</i>
<i>vos</i>	<i>mpilépstemp</i>	<i>p vel mp.</i>
<i>illi</i>	<i>zn'ílz</i>	—

Pronomen hoc tam absolutum quam copulativum indeclinabile est; applicationem autem utriusque præsertim in casibus obliquis vide in Verbis Relativis et in Syntaxi.

Nota. Pronomen personale communiter numquam præmittitur verbis, siquidem characteristicam verbi per se satis exprimit personam primitivam.

POSSESSIVUM.

Pronomen possessivum indeclinabile est, quo Selici utuntur semper nominibus copulato; carent enim possessivo absoluto, consistitque in litteris vel syllabis, quæ nominibus præponuntur vel postponuntur, hoc modo:

<i>in</i>	<i>meus, a, um, mei et mea.*</i>
<i>an</i>	<i>tuus, a, um, tui et tua.</i>
— <i>s</i>	<i>suus, a, um, ejus, sui et sua.</i>
<i>kao</i>	<i>nostrus, tra, trum, nostri, nostra.</i>
— <i>mp</i>	<i>vester, tra, trum.</i>
— <i>s</i>	<i>eorum.</i>

* Syllaba in communiter est apud Callapalm; Selici verò frequentius utuntur *a* pro *ea*.

Not. 1°. Ut tertia pluralis distinguatur a tertiâ personâ singularis reduplicatur vocalis media, seu penultima substantivi, cum quo possessivum copulantur, vel vocalis ultima, se substantivum habeat accentum super ultimam; sic:

skói	<i>mater, la mère.</i>
skóis	<i>mater ejus, skó'ois, mater eorum.</i>
silíp	<i>vulnus, la blessure.</i>
silíps	<i>vulnus ejus.</i>
silí'ips	<i>vulnus eorum.</i>

Quæ regula etiam observatur, etiamsi substantivum sit in numero pluralis, sc.

akoikó'ois	<i>matres eorum.</i>
sililí'ips	<i>vulnera eorum.</i>

Not. 2°. In nominibus incipientibus in *s*, possessivum primæ et secundæ personæ *in* et *an* mutatur in *i* et *a*.

Item in nominibus finitis in *s*, possessivum tertiæ personæ *s* mutatur in *z*.

Not. 3°. Nomina finita in *n* abjiciunt *n* finale in relatione tertiæ personæ, sic *zóoschin, pes, le pied, erit zóoschís, pes ejus, et non zóoschíns; gaznúmta, indumentum, erit gaznúmts, indumentum ejus, et non gaznúmtas, etc.*

Paradigma Primum.

sing.	in-zítgu	<i>domus mea, ma loge, maison.</i>
	an-zítgu	<i>domus tua.</i>
	zitgus	<i>domus ejus.</i>
plur.	kae-zitgu	<i>domus nostra.</i>
	zitgu mp	<i>domus vestra.</i>
	zi'itgus	<i>domus eorum.</i>

Paradigma Secundum.

sing.	e'sp'ús	<i>cor meum.</i>
	a sp'us	<i>cor tuum.</i>
	sp'usz	<i>cor ejus.</i>
plur.	kae sp'ús	<i>cor nostrum.</i>
	sp'us mp	<i>cor vestrum.</i>
	sp'úsz	<i>cor eorum.</i>

Pronomen possessivum magnificandum est, etenim raro admodum usu venit, ut nomina sine possessivo adhibeantur, sed natura linguæ Sclicæ fert, ut semper possessivum copuletur nominibus, licet nulla necessitas in oratione intersit.

PRONOMEN DEMONSTRATIVUM (indecl.)

iè	<i>hic, hæc, hoc, hi, hæ, hæc.</i>
zi	<i>ille, a, ud, illi, æ, a.</i>

Not. Pronomen demonstrativum *ie* et *zi* adhibetur tantum cum copulantur substantivis: etenim si absolute usurpetur, loco *ie* et *zi*, adhibetur aliud demonstrativum *schêf* (*hoc* vel *illud*) etiam indeclinabile in utroque numero.

ischèi	<i>hoc</i> vel <i>illud tantum, seulement cela.</i>
ipól u schéi	<i>hoc</i> vel <i>illud ipsum.</i>
es'chesèlm	<i>uterque</i> (animat.)
èsesèl t	<i>uterque</i> (inanimat.)
tà chinàksi	<i>neuter, nemo</i> (animat.)
tà stèm } ta nkó }	<i>neutrum, nihil, ni l'un ni l'autre</i> (inanimat.)

PRONOMEN RELATIVUM.

Relativum, *qui*, *quæ*, *quod*, per syllabas *u* vel *lu* indeclinabiles transfertur, quarum usum et multiplicam significationem videre est in Syntaxi.

PRONOMEN INTERROGATIVUM.

suèt?	<i>quis</i> (anim.)
chèn?	<i>qualis, lequel, laquelle</i> (inanim.)
stèm?	<i>quid, quoi.</i>
u suèt?	<i>quisnam, qui donc</i> (emphat.)
goá suèt?	<i>quisnam</i> (dubitativè.)
u stèm?	<i>quidnunc, quid ergo, quoi donc.</i>
suèt iè tel chesèl?	<i>uter, le quel des deux</i> (animat.)
chèn iè tel esèl?	<i>uter</i> (inanimat.)

PRONOMEN INDETERMINATUM.

chnàksi	<i>aliquis, unus</i> (animat.)
plur. chnknaksi	<i>non nulli, quelques uns.</i>
tè'stèm	<i>aliquid</i> (inanim.)
nknkó	<i>aliquis, aliquot</i> (inanim.)
nà suèt	<i>quicumque</i> (in sensu futuro.)
lu suèt	<i>quicumque</i> (in sensu præterito.)
esiá	<i>unusquisque, quodlibet</i> (ad litt. omnes, omnia.)
ágal	<i>quilibet</i> (inanim.) <i>chaque.</i>
kó	gallice <i>on.</i>
nko	(num. cardin.) <i>alter, un autre</i> (inanim.)
chnaksi	<i>alius</i> (anim.)

CAPUT 6um.

De Verbo.

Prænot. Verbo *sum* tamquam auxiliari non indigent Selici cum et temporibus compositis careant et verba passivæ terminationis non habeant.

Item verbum substantivum *sum* absolutum seu cum sine supposito adhiberi solet in oratione, nullo modo exprimi potest, quia non existit; copulativum autem adeo frequens est, ut fere dici posset, nullam dari vocem sine verbo *sum*.

Totum autem verbum consistit in particulis quibusdam (quarum pleræque redeunt ad pronomen personale in compositione) præpositis vel substantivis vel adjectivis vel adverbis, etc.; atqui etiam verba præ se ferunt verbum *sum*, cum particula supradictæ sunt characteristicæ essentialis verborum, quare meritò inferri posset, verbum *sum* esse solum verbum existens in lingua Selicâ, cujus verbi typus sunt characteristicæ verborum, quas subjicio.

Duæ autem sunt characteristicæ, quæ distinguunt duplicem verborum conjugationem; prima est *tnès* (pronuntia *tònès*) præfixa verbis terminatis in *i* et completitur verba omnia sive intransitiva sive activa indeterminata, id est sine casu expresso. Secunda est *jès* præfixa verbis terminatis in *m*, completiturque verba omnia transitiva definita, hoc est, cum casu expresso, quæ verba appellabimus activa realia.

Hæc vero characteristicæ inveniuntur constanter in prima persona præsentis indicativi, quæ radix est aliorum temporum et per quam conjugatio a conjugatione distinguitur. Verba igitur (si quæ sunt) quæ in prima personâ singulari præsentis indicativi neutram præ se ferunt characteristicam inter anomala vel defectiva rejicienda sunt.

PARADIGMA CHARACTERISTICÆ T EQUIVALENTIS VERBO SUM.

Indicativ. præsens.

1.	tnès	<i>sum</i> (actu.)
2.	knès	<i>es.</i>
3.	ès	<i>est.</i>
1.	kaès	<i>sumus</i> .*
2.	pès	<i>estis.</i>
3.	ès	<i>sunt.</i>

* Pro *kae's* quod observatur quotiescumque post *kae* sequitur *e*.

Præteritum perfectum.

1.	tën (ân)	fui, sum jamñdu.
2.	ku	fuiſti, vel es jamñdu.
3.		fuit.*
1.	kae	fuiſmus.
2.	p	fuiſtiſ.
3.		fuerunt.

Futurum.

1.	nêm ta	ero.
2.	nêm ku	eris, etc.

Ex perfecto indicativi præposita syllaba nêm, characteristic futuri indicativi.

Imperativum.

2. sing.	sch	esto, vid. præ. subj.
3.	ks	ſit.
1. pl.	kaeks	ſimus.
2.	pks	ſitiſ.
3.	ks	ſint.

Præſens ſubjunctivi.

1.	tiſks	ut ſim.
2.	kaeks	ſiſ vel eſta.
3.	ks	ſit.
1.	kaeks	ſimus.
2.	pks	ſitiſ.
3.	ks	ſint.

Imperf. et plusquam perfectum.

1.	k'nèu tn	reſsem vel fuiſſem.
2.	k'nèu ku	reſſes vel fuiſſeſ.

Ex perfecto præposita syllaba k'nèu.

Condiſion. ſubjunctivi.

1.	k'tu tn	ſi eſſem vel fuiſſem. †
2.	ku'ku'ka	ſi eſſeſ vel fuiſſeſ, etc.

Ex perfecto præposita syllaba k'tu.

* Fortis singul. præſ. perf. in verbis futurum. radix est verbi, hinc aſſiſe præcedit characteristicam.
† Pro k'tu aſſiſe etiam potest k'tu, k'tu, etc.

Futurum 1um.

1.	nè tis	<i>cum fuero.</i>
2.	nè kus	<i>cum fueris.</i>
3.	nè s	<i>cum fuerit.</i>
1.	nè kaes	<i>cum fuerimus, etc.</i>
2.	nè ps	
3.	nè s	

Futurum 2um.

1.	nè tisufs	<i>postquam fuero, etc.</i>
2.	nè kusuis	
3.	nè sufs, etc.	

Nempe interposita syllaba *uts*, quæ nihil aliud est nisi perfectum ulstén ex verbo jesuim (perficio, finio, compleo) ac si diceres, cum compleverim esse.

Not. Dicitur etiam interdum, nè tnufs, nè ku uis, etc.

Futurum 3um conditionatum.

1.	nè tn	<i>si fuero.</i>
2.	nè ku	<i>si fueris, etc.</i>

Ex perfecto indicativi præposita syllaba nè characteristica futuri subjunctivi.

Futurum 4um conditionatum.

1.	nè tiks	<i>si esse oportebit, si esse voluero vel potuero,</i>
2.	nè kuks	<i>etc.</i>

Ex præsentis subjunctivi.

Futurum 5um.

1.	nèm tiks	<i>si esse debebo, etc.</i>
2.	nèm kuks	

Ex præsentis subjunctivi, præposita syllaba nèm.

Oplativum

Est perfectum indicativi præposito adverbio komi (*utinam*) et inservit cuilibet tempori: komí tn *utinam sum vel essem vel fuerim.*

Not. 1. Syllaba *es* in characteristica tnès, kuès, etc., præsentis indicativi proprie loquendo non pertinet ad verbum *sum* sed dicit potius actualitatem vel continuationem actionis quæ ponitur; atque ideo syllabam continuationis vocabimus. Hinc characteristica tnès, kuès, etc., copulantur tantum cum radice verbi activi ad formandum verbum passivum, etenim si verbum *sum* copulandum sit cum substantivis

vel adjectivis, etc. Non characteristic a præsentis usurpatur sed perfecti tn, ku, etc., in sensu perfecto: etenim qui dicit se aliquid esse, jam est, quod enuntiat et quo logica linguæ Europææ non pervenit, eò pervenit logica linguæ Selicæ, quod etiam clarius patebit ex quibusdam defectivis, quæ vide.

Not. 2. Characteristica primæ personæ singularis præsentis indicativi tnès, indiscriminatim et pro libitu mutari potest in tiès vel etiam chnès vel chiès, quæ mutatio frequens est præsertim apud Calispelm. Consequenter prima persona perfecti tn mutari etiam potest in chn (chën, chîn).

PARADIGMA CHARACTERISTICÆ J.

Indicat. præsens.

1.	jes	pl. kaes.	
2.	as	es	p
3.	es	es	

Perfectum.

1.	n	pl. kaë	ntm.
2.	ntqu		ntp.
3.	s		s.

Futurum.

Idem est ac perfectum præpositâ syllabâ nèm.

Imperativum.

2.	Variabilis est.	pl. 1.	kaes.
3.	ks	2.	i.
		3.	ka.

Subjunctivi præsens.

1.	iks	pl. kaeks.
2.	aks	ks p.
3.	ks	ka.

Imperf. et plusq. perf.

K'nèu præpositum perfecto indicativi.

Conditionatum.

K' vel k'lu præpositum perfecto indicativi.

Futurum 1um.

1.	nè is	pl. nè kaes.
2.	nè as	nès p.
3.	nè s	nè's a.

Futurum 2um.

1.	ne isuis
2.	ne asuis, etc.

Ex futuro 1mo. addita syllaba *uis* (vide pag. 14.)

Futurum 3um.

Nè cum perfecto indicativi.

Futurum 4um.

Nè cum præsenti subjunctivi.

Futurum 5um.

Nem cum præsenti subjunctivi.

PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

Indicativ. præsens.

1.	tnès-áimt-i	<i>indignor.</i>
2.	kuès-áimt-i	<i>indignaris.</i>
3.	ès-áimt-i	<i>indignatur, etc.</i>
1.	kaes-áimt-i	
2.	pes-áimt-i	
3.	es-áíimt-i.	Vide Pronom. Possessiv. supr.

Scilicet tribus partibus componitur verbum, characteristicæ, radice, et affixo. Hinc cum characteristicæ *tn*, *ku*, etc., nihil aliud sint quam verbum *sum* (supr. pag. 12), et syllaba *es* præ se ferat actualitatem et continuationem actionis (vide supr.), sequitur, in tantum adhiberi præsens indicativi, in quantum quis actu ponit actionem verbi sine ullo respectu ad præteritum, et hæc est ratio unica et vera quare Selici nonnisi rarò præsenti tempore utuntur.

Igitur præsens indicativi recte respondet anglice *I am* cum participio v. g. *doing* (*je suis en train de faire*). Hinc *tnes áimti* potius quam *inignor* diceretur *sum indignans*.

Not. Verbum fit impersonale seu personæ indeterminatæ, præponendo syllabam *ko* (gallice *on*) tertiæ personæ singularis cujuslibet temporis et modi, *ko ès áimti*, *on s'indigne*.

Perfectum simplex.

1.	tn-áimt	kae ai'nt
2.	ku áimt	p áimt
3.	áimt	á'imt.

Licet perfectum tempus sit primitivum, tamen in verbis intransitivis formari potest a praesenti, sublata syllaba continuationis *es* et affixo *i*; etenim supponit actionem verbi semel positam jamdiu cessasse; quod si actio verbi protracta fuerit praesertim usque dum quis loquitur, tum verbum resumet particulam *es* et erit

Perfectum continuatum.

1.	tnès áimt	<i>Diu, vel incessanter indignatus sum.</i>
2.	knès áimt	
3.	ès áimt	
1.	kaes áimt	
2.	pès áimt	
3.	ès áíimt	

Pro formatione praeteriti perfecti simplicis verborum utriusque characteristicæ (quæ semper immutabiles sunt) vix dari potest regula generalis, tum praeteritum perfectum tempus est primitivum, non secus ac praesens et imperativum, tum quia affixum sæpe variat pro diversitate verborum.

Hic autem pro formatione perfecti in verbis intransitivis has regulas habeto.

1. Pleraque verba formant perfectum sublato affixo *i* (praeter syllabam *es*, quæ in omnibus aufertur) ut in paradigmate videre est.

Excipe tnès zúti, *dico*; tnès gui, *vado* vel *venio*. I hæc retinent affixum *i*, etiam praeterito, tn zúti, *dixi*; tn ghi, *ivi* vel *veni*.

2. Verba finita in *mi* vel *nmi* (cum accentu super ultimam) formant perfectum sublato *mi* finale, ut:

tnès z'almí, *infirmor*; perf. tn z'ál, *infirmatus sum*.

tnès cht'eschinmi. *pedibus offendo, heurter avec les pieds*; perf. tn cht'eschin.

Excipo tnes itkumi, *putresco, pourrir* (de lignis); perf. tnitúk.

tnes Imkami, *uror, se bruler*; perf. tnlmák.

tnes piikami, *maturesco, murir*; perf. tn piiák.

tnes telkomi, *fugio*; perf. tntelók.

tnes tkomi, *recumbo, coucher*; perf. tnes tók (irreg.)

tnes toukami, *rumpor, se casser* (dicitur de funibus); perf. tn touák.

3. Verba finita in *pni* vel *pma* formant praeteritum transferendo ultimam *i* vel *a* ante consonantem *p* et supprimendo *m*, sic:

tnès'chlmí, *venor, chasser*; perf. tn chlíp.

tnes gampmi, *aresco, se secher*; perf. tn gamíp.
 tnès nimpma, *gelo, se glacer* (dicitur de aqua); perf. tn nimáp.

Excipe tnès kaópmí, *frangor, se casser*; tnès laapmí, *naviger*; tnès tkepímí, *obstruor, se boucher*; tnès aipmí, *curro, courir*; quæ verba secundam regulam sequuntur, auferendo simpliciter syllabam finalem *mi*.

Not. Quæ finales præteriti perfecti semel cognita inmutabilis remanet in qualibet personá, juxta normam in paradiamate traditam.

Futurum.

Futurum simplex et continuatum est idem ac præteritum perfectum præpositá syllabá *nèm*,

nèm tn aimt	<i>indignabor.</i>
nèm tn es aímt	<i>indignabor diu.</i>

Imperativum.

2.	aímt sch	<i>indignare.</i>
3.	ks aímti	<i>indignetur, etc.</i>
1.	kaes aímti	
2.	aímtui	
3.	ks a'ímti	

Idem continuatum.

2.	es aímt sch	<i>indignare diu.</i>
3.	k'es aímti*	
1.	kaes aímti	
2.	es aímtui	
3.	k'es a'ímti	

Imperativum, ut dictum est, tempus primitivum est; formari tamen potest secunda (in verbis intransitivis solum) a tertia singularis præteriti perfecti, addendo simpliciter *sch*. Pro reliquis personis observa quod secunda pluralis pendet semper a secunda singularis et formatur mutando *sch* in *ui*. Tertia persona utriusque numeri sumitur ex præsentí subjunctivi et prima pluralis ex præsentí indicativi.

Nota. Verba finita in *schí* in secunda singularis imperativi non assumunt aliud *sch*, sed ipsa tertia persona perfecti erit etiam secunda imperativi, sic:

	tnès-lákschilschi	<i>sedeo.</i>	
3 ^a . perfecti	} lakschilsch	} <i>sedít</i>	pl. lák'kui (irreg.)
et			
2 ^a . imperat.		} <i>sede</i>	<i>sedeto.</i>

* Consonans *s* characteristicæ *ks* semper eliditur quoties sequitur syllaba continuationis *es*, quod observari debet præsertim in subjunctivo.

	tnès chitschiltschi	<i>accedo, s'approcher.</i>
3 ^a . perfecti	} chitschiltsch	{ <i>accessit</i>
'et		
2 ^a . imperat.	} tnès íttschi	{ <i>accido</i>
3 ^a . perfecti	} íttsch	{ <i>dormivít</i>
et		
2 ^a . imperat.	} itsch	{ <i>dormi</i>

Subjunctivi præsens.

1.	tiks áímt i	<i>ut indignar, vel indignari volo, debeo.</i>
2.	kuks áímt i	
3.	ks áímt i	
1.	kaeks áímt i	
2.	pks áímt i	
3.	ks áíímt i	

Idem continuatum.

1.	tikés áímt i	<i>ut diu, incessanter indignar, etc.</i>
2.	kukés áímt i	

Imperfectum et plusq. perfect.

1.	k nèu tn áímt, <i>indignarer, indignatus fuissem, etc.</i>
2.	k'nèu ku áímt

Ex præter. perfecto.

Idem continuatum.

1.	k (vel k'íu) tn áímt, <i>si indignarer, etc.</i>

Ex perfecto indicativi.

Præteritum perfectum.

1.	Iu tn áímt	<i>cum indignatus fuerim, etc.</i>

Ex perfecto indicativi.

Futurum Ium.

1.	né tis áímt i	<i>cum indignatus fuero, etc.</i>
2.	né kus áímt i	
3.	né s áímt i	
1.	né kaes áímt i	
2.	né ps áímt i	
3.	né s áímt i	

Futurum 2um.

1. ne tisuis aimt i, *postquam indignatus fuero.**
2. ne kusuis aimt i

Ex futuro præsenti.

Futurum 3um.

1. ne tn aimt *si indignatus fuero, etc.*

Ex perfecto indicativi.

Futurum 4um.

1. ne tiks aimt *si indignari oportebit vel indignari voluero.*
2. ne kuks aimt

Ex characteristicâ præsentis subjunctivi et finali perfecti indicativi.

Futurum 5um.

1. nèm tiks aimt i *indignari debebo, il faudra que je m'indigne.*

Est præsens subjunctivi, præcedente characteristicâ futuri indicativi *nèm*.

Not. 1. Hoc futurum 5um. est etiam futurum imperativi dicens absolutam voluntatem imperantis.

Not. 2. Futura nuper exposita admittere possunt syllabam continuationis *es* et erunt

1. nè ties s aimti
2. nè ties uis aimti
3. nè tnes aimt
4. ne tikés aimt
5. nèm tikés aimti.

Not. 3. Schema syllabæ continuationis *es* in hoc paradiamate traditum, norma erit pro quolibet verbo characteristicæ *t*, sc. cum locum habere debet in oratione, ponitur immediate post characteristicam: hinc non erit necesse eam iterum repetere.

Optativum.

komi tn aimt *utinam indigner, indignarer, indignatus fuisset.*

Participium.

Participium Latinorum, significationis activæ, sive præsentis, sive perfecti temporis resolvitur per particulam *Iu*, præpositam præsenti vel perfecto indicativi. (Vide Syntaxi.)

* Vel nó tnuis aimt cum characteristicâ et finali perfecti indicat. vide supra in nota.

PARADIGMA VERBI ACTIVI INDETERMINATI.

Differentia hujus non consistit in characteristicâ, quæ eadem omninò est ac verbi intransitivi, sed in affixo quod in præter. perfecto et imperativo variat ab intransitivo.

Indicativ. præsens.

1.	tnes kól'i	<i>facio aliquid, operor.</i>
2.	kues kól'i	
3.	ès kól'i	
1.	kaes kol'i	
2.	pès kól'i	
3.	ès kó'ol'i	

Perfectum.

1.	tn kól m	<i>operatus sum.</i>
2.	ku kól'm	
3.	kól m	
1.	kae kól'm	
2.	p kol m	
3.	kó'ol m	

Præteritum perfectum formari potest a presenti sublata syllaba continuationis *es* et mutato affixo *i* ut sequitur.

1. Pleraque verba formant præteritum perfectum mutato affixo *i* in *m*, sic *tnès ázgai, aspicio*, perf. *tn azga m, aspezi*; *tnès kol i, operor*, perf. *tn kól m*.

Excipe *tnès tkèpi, obstruo, boucher*, perf. *tn tkep iim*.

2. Verba finita in *mi* purum (cum accentu super ultimam) id est, cum *a* vocali præceditur, plerumque formant perfectum auferendo simpliciter affixum *i* more intransitivorum, ut:

tnes kaomí, frango, perf. *tn ko óm*.
tnès Igumí, terebro, percer, perf. *tn Igúm*.

Excipe *tnès tgomí, dirigo, diriger, dresser*, perf. *tn tgomíu, tnès pgomí, disperso, repandre*, perf. *tn pgomín*.

Nota. Si vocalis *a* præcedat *mi* in præsentibus, mutatur in *e* in præter. perfecto, ut: *tnes toukamí, depono, deposer* (dicitur de vestibus), perf. *tn toukèm*.

Eandem normam secundæ regulæ sequuntur hæc duo: *tnès súmí, olfacio, flairer*, perf. *tn s'úm*; *tnes tómi, sugo, sucer*, perf. *tn tóm*; licet non habeant accentum super ultimam.

3. Verba finita in *mi* impurum, plerumque formant perfectum transferendo *i* in *m*, ut:

tnès azmi, ligo, lier (dicitur de equis), perf. *tn azím*.

Excipe tñès plchmí, *verto, tourner*; perf. tn plchmím.
 Quædam verba characteristicæ *t*, sicut sæpe duplicem habent significationem, id est, transitivam vel activam indeterminatam, sic duplex etiam habent præteritum, cujus affixum a significatione pendet.

tñès tliipmí, *in præceps ruo*, vel *aliquem præcipitem do*; perf. tn tliip, *in præceps rui*: tn tliipím, *aliquem præcipitem dedi*.

Futurum.

1. nèm tn kólm *operabor.*
 Ex præt. perfecto.

Imperativum.

2. kól isch *operare, travailler.*
 3. ks kól i
 1. kaes kól i
 2. kól ui
 3. ks kó'ol i

Nota. Secunda singularis hujus temporis differt a verbis intransitivis in eo quod retinet affixum *i* præsentis indicativi. Reliquæ personæ eadem omnino sunt ac in imperativo intransitivo.

Subjunctivi præsens.

1. tiks kól i *ut operer, operari volo, debeo.*
 Idem ac præsens subjunctivi intransit.

Præterit. perfect.

1. Iu tn kól m *cum operatus fuerim, etc.*
 Ex præterito indicativi.

Imperf. et plusq. perfectum.

1. k'neu tn kól m *operarer, operatus essem.*
 Ex perf. indicat.

Idem conditionatum.

1. k' (vel k'lu) tn kól'm, *si operarer, etc.*
 Ex perf. indicat.

Futurum Ium.

1. nè tis kól i *cum operatus fuero, quand je travaillerai.*
 Vide futur. subjunctiv. Verbi Intransit.

Futurum 2um.

1. ne tisuis kól i *vel* nè tnuis kól m, *postquam operatus fuero.*

Futurum 3um condition.

1. ne tu kól m *si operatus fuero, si je travaillerai.*

Ex perf. indicat.

Futurum 4um condition.

1. no tiks kól i, *si operari debuero, voluero, vel si ad operandum ibo.*

Ex futuro 4°. intransit. Vide Part II.

Futurum 5um.

1. nèm tiks kól i *operari debebo, il faudra que je travaille.*

Ex futur. 5°. intransit.

Optativum.

1. komi tn kól m *utinam operer.*

Participium ut dictum est resolvitur per particulam Iu, etc. Vide Syntaxi.

PARADIGMA VERBI ACTIVI REALIS SEU DETERMINATI.

Indicativ. praesens.

1.	iès kól m	<i>facio</i> (hoc vel illud definite).
2.	as kól'm	
3.	ès kól m	
1.	kaes kól m	
2.	ès kól mp	
3.	es kó olm	

Perfectum simplex.

1.	kól n	<i>feci.</i>
2.	kól ntgu	
3.	kól is	
1.	kae kol ntm	
2.	kol ntp	
3.	kó'ol is	

Perfect. continuatum.

1.	es kól stn	<i>incessanter feci, j'ai toujours fait.</i>
2.	es kól stgu	
3.	es kól sts	
1.	kaes kól stm	
2.	es kol stp	
3.	es ko'ol sts	

Præteritum perfectum activum non habet characteristicam ante radicem, sed affixum tantum, quod quidem multiplex est et pendet immediate a primâ personâ singularis, pro cuius formatione quasdam regulas dabo ad sternendam viam.

Omnia verba activa realia (cum casu expresso) in primâ personâ præsentis terminantur in *m*: hinc *m* vel a vocali preceditur vel a consonante, in primo casu observa.

1. Si vocalis a præcedat *m*, formatur perfectum mutando *m* in *n*, ut: ies a'zga *m*, *aspicio*, perf. azga'n, *asperi*. Quam quidem normam cum bene multa ex verbis activis sequantur, hinc est quod pro paradiamate sumpta est.

Excipio iès àa *m*, *liquefacio*, *je fais fondre*; perf. á amn.
 ies impà *m*, *congelare facio*; perf. impa stèn.
 ies nimpam, *aquam congelare facio*; perf. nimpa stèn,
 ics nisacka *m*, *e via educo*; perf. nisacka mstn.
 ies pspá *m*, *despondere facio*, *je fais perdre courage*; perf. pspstán.
 ies ptp àm, *ebullire facio*, *faire bouiller*; perf. ptp stán.

2. Si *e* (cum accentu) præcedat *m*, formatur perfectum mutando *em* in *nten*, ut:
 ies te'èm, *tundo* (ital. *martellare*, angl. *to hammer*); perf. té ntèn.

Excipio iès chè *m*, *odio habeo*; perf. chè mn.
 iès chgalèm, *insidior*, *épier*; perf. chgalèmn.
 ies chtèm, *suspicio*, *soupponner quelqu'un*; perf. chtèmn.
 iès uèm, *clamo*, *appeller quelqu'un en criant*; perf. uè'n.
 iès kunèm, *accipio*, *teneo*; perf. kuèn.
 iès piikèm, *maturare facio*, quod accipit *s* pro *n* in præter perf. piikstèn.

Item verba omnia relativa determinata in Item, quæ in præter perf. mutant *im* in *en*.

3. Verba quæ habent *i* ante *m*, mutant *im* in *stèn*, sic: ies aip ím, *currere facio*; perf. aip stèn.

Quæ sequuntur assumunt *n* pro *s*.

ies az im, *ligo*; perf. az ntèn.
 iès chgoz im, *supero*, *je devance*; perf. chgoz ntèn.
 iès chgul ím, *lignum lævigo*, *rabbotter le bois*; perf. chgulntèn.
 iès chlípím, *venor*, *lever un animal en chassant*; perf. chlípntèn.
 ies choschím, *clamos edo*, *criailler*; perf. chosch ntèn.
 ies chschinim, *sequor*, *suiivre quelqu'un*; perf. chschintèn.
 ies chschitím, *servo*, *custodio*; perf. chschít ntèn.
 ies ge'ením, *impedio*, *empêcher quelqu'un de faire quelque chose*; perf. ge'entèn.
 ies kaím, *scribo*; perf. kai ntèn.

Et verba finita in *nim*.

4. Verba finita in *om* (sine accentu) in præterito mutant *om* in *on*, ut: ies chiò-kóm, *calumniar*; perf. chiókon.

Excipe duo: ies zkoákom, *plorare facio, faire pleurer*; perf. zkoakostn.
ies náckom, *furor, voler*; perf. náckom'n.

Quæ vero habent *om* (cum accentu) mutant sæpe *òm* in *ontèn*, ut:

ies ka òm, *rumpo*; perf. ka ontèn.

Tria quæ sequuntur assumunt *s* ante pro *n*.

ies telkóm, *fugere facio, mettre en fuite*; perf. telkostèn.

ies niékóm, *trajicio, traverser quelque chose d'un bord à l'autre*; perf. niékostèn.

ies tkokóm, *cadere facio*; perf. tkokostèn.

Sed gès tòm, *sugo, habet* in perf. tòmn.

5. Verba finita in *um* (sine accentu) mutant *m* in *mstn*, ut:

ies háum, *laxo, lacher, habet* in perf. haumstn.

ies líum, *tintinnabulum pulso*; perf. líumstn.

Finita vero in *um* (cum accentu) mutant *um* in *untèn*, sic:

ies pkám, *excutio, secouer, in perf. pkuntèn.*

Sed ies sá'm, *olfacio, habet sá'm'n.*

De verbis autem quæ habent consonantem ante affixum *m*, infinitum fere esset, dare regulas et exceptiones; hinc eorum præter. perfectum non nisi usu colligi potest: hoc tantum hic notandum quod affixum perfecti in verbis activis definitis pertinebit certe ad unum vel aliud quæ exposita sunt.

Ex regulis supra allatis triplex eruitur perfectum, hinc triplex etiam erit paradigma; sc. vel perfectum formatur ex simplici mutatione affixi *m* in *n* et sequetur regulam generalem paradigmatis ieskól'm; vel perfectum terminatur in *tn* et sequitur formam perfecti continuati; vel denique affixum perfecti erit in *tèn* vel *tàn* et tunc syllabæ finales erunt.

1. tèn vel tàn	1. kae-tèm vel kae-tàm
2. tegu " tãgu	2. tèt " tãp
3. tès " tãs	3. tèt es " tã as

Nota. Perfectum continuatum cujuslibet verbi activi realis terminatur semper in *stn* vel *stèn*; hinc in verbis communibus, quæ formant perfectum, mutando simpliciter *m* in *n* (ut in paradi-gmate) perfectum continuatum fiet mutando *n* in *stn*; verba verò quæ in præterito simplici terminantur in *nlèn*, si in sensu continuato adhibenda sunt, mutabunt *n* in *s*, sic: ièsazím, *ligo*; perf. simpl. azntén, *ligavi*: perfect. continuatum es azstén, *incessanter ligavi*.

Quæ vero in præterito habent terminationem *stn* vel *stèn* admittunt tantum syllabam continuationis, *es*:

ies n'ultsm, *conjungo, mettre ensemble*; perf. simpl. n'ultstn; perf. contin. es n'uststn.

ies gutpím, *fugere facio*; perf. simpl. gutpstèn; perf. contin. es gutpstèn.

Futurum.

1. nèm kól n, *faciam.* Ex perf. indicativi.

Imperativum.

Eadem hic recurrit difficultas pro formatione 2dæ singularis imperativi ac in præterito perfecto notata est; est enim tempus primitivum: verum licet nulla dari possit regula generalis, habeto tamen paradigma quod pro reliquis personis inserviet, quæcumque sit secunda singularis.

2.	kól nt	fac.	pl.	1.	kae kól m
3.	ks kól ms			2.	kól nti
				3.	ko kó'al ms

Secunda pluralis pendet semper a secundâ singularis a qua formatur, addendo simpliciter *i* sine ulla exceptione. Pro reliquis personis idem observandum est ac in imperativo verbi intransitivi dictum est, quod nempe resumunt affixum indicativi cum characteristicâ subjunctivi, prima pluralis excepta, quæ eadem est ac prima pluralis indicativi.

Imperativum continuat.

2.	es kel sku	<i>fac semper, incessanter.</i>
3.	k'es kol sts	
1.	kaes kol stn	
2.	es kól skui	
3.	k'es kó'ol sts	

Affixum hujus imperativi desumptum est ex præter. perf. continuato, excepta personâ secundâ utriusque numeri, quæ primitiva est.

Nota. Perfecta continuata finita in *stèn* formant constanter imperativum mutando *stèn* in *stèku*, sic:

2.	stèku	pl.	1.	stèm
3.	stès		2.	stèkui
			3.	stè'es

Subjunctivi præsens.

1.	iks kól m	<i>ut facio, facere debeo, volo.</i>
2.	aks kól m	
3.	ks kól ms	
1.	kaeks kól m	
2.	ks kól mp	
3.	ks kó'ol ms.	Vide Part II., cap. 6, § 2.

Perfectum.

1.	Iu kóln	<i>cum fecerim.</i>
----	---------	---------------------

Ex perfecto indicat.

Imperf. et plusq. perf.

1. k'nèu kól n *facerem vel fecissem.*

Ex perf. indicativi.

Idem conditionatum.

1. k' (vel kflu) kól n *si facerem vel fecissem.*

Ex perfect. indicativi.

Futurum 1um.

1. nè is kól m *cum fecero, quand je ferai.*
 2. nè as kól m
 3. nè s kól s
 1. nè kaes kol m
 2. nè s kól mp
 3. nè s kó'ols

Futurum 2um.

1. ne isuis kól m *postquam fecero.*

Ex futuro præced. '

Futurum 3um conditionatum.

1. nè kól n *si fecero, si je ferai, si j'aurai fait.*

Ex perf. indicat.

Futurum 4um.

1. nè iks kól m, *si facere debuero, voluero, vel ad faciendum ibo.*

Ex præsent. subjunct.

Futurum 5um.

1. nè m iks kól m *neesse erit ut faciam.*

Ex present. subjunct.

Nota. Pro participio activo, vide supra, item cap. 6, § 5; participium passivum, Part II., cap. 6. N. 2, de rad. verb.

Triplex hoc paradigma traditum norma erit pro quibuslibet verbis (negativis exceptis) etiam impersonalibus, ita ut intransitiva primum, activa absoluta secundum, et activa realia tertium sequantur. Verba autem impersonalia sequuntur normam intransitivorum in 3°. personâ singulari cujuslibet temporis et modi.

- es tlipèis i, *pluit*; perf. tlipèis.
 es mgóp mi, *ningit*; perf. mgóp.
 es saluse i, *grandinat*; perf. salús'e.
 es ne'ut i, *ventus spirat*; perf. ne'ut, etc.

PARADIGMA VERBI NEGATIVI INTRANSITIVI

Indicativi præsens.

Non differt a positivo, excepta negativa *tàm*, quæ verbo præponitur:

tàm *tnès* *áímt* i *non indignor*, etc.

Perfectum.

1. *ta ès* *áímt*, 2. *tà as* *áímt*, 3. *ta s* *áímt*; 1. *ta kaes* *áímt*, 2. *ta ps* *áímt*,
3. *ta s* *áímt*; *non indignatus sum*, etc.

Scilicet verbum mutatur in substantivum abstractum. Vide cap. 6, § 1. Seu manente integra radice verbi, mutantur characteristicæ perfecti præt. *tn*, *ku*, etc., in *is*, *as*, etc.

Not. Negativa *tam* rejicit *m* in præt. perfecto, quia et ipsa verbum est; oritur enim a verbo *iestàm*, *nego*.

Futurum.

1. *ta iks* *áímt*, 2. *ta aks* *áímt*, 4. *ta ks* *áímt*; 1. *ta kaes* *áímt*, 2. *ta pks* *áímt*,
3. *ta ks* *áíímt*; *non indignabor*, etc.

Hoc futurum loco characteristicæ perfecti assumit characteristicam præsentis subjunctivi, non quidem intransitivi sed activi realis *iks*, *aks*, etc., secundâ plurali excepta quæ habet pronomen personale *p* non in fine sed in principio.

Not. 1. Particula *nèm* nonquam habet locum in futuro negativo indicativi.

Not. 2. In futuro negativo continuato eadem erit forma ac superius, vide supra, in not. 3. Verum particula *es* tunc valebit nonquam.

Imperativum et Subjunctivi præsens.

Hæc duo tempora non differunt a futuro negativo.

ta aks *áímt*, *ne indigneris.*
ta iks *áímt*, *ut non indigner.*

Ita ut futurum negativum indicativi dici posset aliquo modo tempus primitivum.

Imperf. et plusq. perfect.

1. *k nèn taíks* *áímt*, *non indignarer.* Ex futur. indicat.

Idem condition.

1. *k' ta is* *áímt*, *si non indignarer.* Ex perf.

Futur. 1um condition.

1. *ne tà is* *áímt*, *si non indignatus fuero.*

Futur. 2um condition.

1. nè tà iks aimt, *si non indignari debuero.* Ex futur. indicat.

Futur. 3um.

1. nem tà iks ałut, *indignari non debebo.* Ex fut. indicativ.

Optativum.

Komi tà is aimt, *utinam non indigner, indignarer, indignatus essem.*

PARADIGMA VERBI INDEFINITI NEGATIVI.

Indicat. praesens.

1. tam tnès kol i *nihil facio, non operor.*

Non discedit a positivo, praeposita tantum syllaba *tam.*

Perfectum.

1. ta iskól m *non operatus sum.*

Eadem hic regula, quæ pro perfect. intransit. (supra) tradita est.

Futurum, imperat. subjunct. praesens.

1. tà aks kól m, 2. tà aks kol m, 3. tà ks kól m; 1. tà kaeks kól m, 2. tà pks kól m, 3. tà ks kól m; *non operabor, ut non operer, non operaberis vel ne opereris.*

Imperf. et plusq. perf.

1. k'nèu tà iks kól m, *non operarer.*

Ex fut. indicat.

Idem condition.

1. k'tà is kól m *si non operarer.*

Ex perfect. indic.

Futurum 1um condition.

1. nè tà is kól m, *si non operatus fuero, si je non travailleraí pas.*

Futur. 2um condition.

1. nè tà iks kol m *si non operari debuero.*

Ex fut. indicat.

Futurum 3um.

1. nèm tà iks kól m *operari non debebo.*

Optativum (præterit.)

1. komí tà is kól m *utinam non operatus fuisset.*

Idem in sensu futuro.

1. komi ta iks kól m *utinam operari non deberem.*
Ex fut. indicativ.

PARADIGMA VERBI ACTIVI REALIS NEGATIVI.

Præsens et perfectum indicativi non variant a positivo, præpositá syllabá *tám* et *tá*.

Futur. Imperativi—Subjunctivi præsens.

1. tà ks kól n *non faciam, ut non faciam.*
2. tà ks kol ntgu *non facies, vel ne facias, ut non facias.*

Ex perfect. indic. præpositá characteristicá indeclinabili *ks*.

Imperf. et plusq. perfect.

1. k'nèn tà ks kól n *non facerem.* Ex futuro indicat.

Idem condition.

1. k'ta kól n *si non facerem.* Ex perfecto.

Futur. 1um condition.

1. nè tà kól n *si non facero.*

Futur. 2um condition.

1. nè tà ks kól n *si facere non debuero.*

Futurum 3um.

1. nèm tà ks kól n *facere non debebo.*

Verbum Passivum.

Verba passiva, quæ quidem paucissima sunt, nullam præ se ferunt difficultatem; siquidem passivam tantum habent significationem; non vero terminationem, quæ non variat a verbis intransitivis, non secus ac latinum *vapulo*, sic:

tnes kól li, *fio, nascor*; perf. tn kól'l.
tnèt tk'kamí, *decipior, être trompé*; perf. tn tkák.

Et si quæ sunt alia, sequuntur in omnibus regulam intransitivorum. Alia verba passiva bene multa vide in Part II., cap. 6, § 1.

De Verbis Irregularibus.

Coniugationes verborum, quod ad inflexionem spectat, nullam habent exceptionem vel irregularitatem, quod mirum prorsus videre debet, cum vix aut vix quidem hoc accidat in linguas, quæ etiam classicæ vocantur; verum cum quædam verba in numero plurali relinquunt formam seu radicem singularis, atque ideo speciem quamdam irregularitatis (vel potius anomalie) præ se ferant, hinc inter irregularia, claritatis ergo, posita sunt.

tnès emúti, *habito, maneo (I am home)*; pl. kaèsaìèti.
tnès chikalchèusi, *egum ascendo*; pl. kaès'chlkakèèusi.
tnès'chiulschi, *per scalas ascendo*; pl. kaes'chuènschi.
tnès guísti, *abeo, iter facio*; pl. koèstkóta. Et derivatum: tnès gustàlè-gui, *pedibus incedo, marcher à pied*; pl. kaèstkotàlègui.
tnèsgutlpmí, *aufugio, s'enfuir*; pl. kaès'chètmi.
tnèskèzłchi, *curso, courailler*; pl. kaèskótłschi.
tnesoinzúti, *rideo*; pl. kaèsguagueimí.
tnestè'schilschi, *surgo a sedendo, se lever*; pl. kaèstp'pmi.
tnèslákschilschi, *sedeo*; pl. kaelak'kai.
tnestkomí, *jaceo, recumbo*; pl. kaeskamíni.
tnesttúgti, *volo as, voler*; pl. kaèsguè'emí.
tneskunei, *accipio*; pl. kaeskómi.
tneslekóli, *recumbo, être couché*; pl. kaeslckoláti.
ies'chgutpmínm, *aggredior, attaquer*; pl. kaes'chguizdtm.
ies'chzselgum, *expiro, piller*; pl. kaès'chgukuèlsm.

Sequentia duplicem habent pluralem:

tneskolkołti, *loquor*; pl. kaèskolkoełti, *loquimur de re aliqua determinata, et kaeskmkamílschi, colloquimur, nous causons.*

tnes tllilmi, *morior*; pl. kaestllilmi et kaeskompni.
tnes n'ólguí, *ingredior*; pl. kaesn'ólguí et kaesnpflschi.

Not. 1. Eandem formam praesentis retinent haec verba etiam in aliis temporibus tum primitivis, tum quae ab eis derivantur, sic:

tnèsemùti, *habito*, pl. kaesàiùti; perf. tnmèùt, *habitavi*, pl. kaè aient;
imperat. emàtsch, *habita, mane (reste dans la maison)*, pl. aièntui,
habitate.
tnesguísti, *abeo, ambulo*, pl. kaèstkóki; perf. tnguíst, *abivi*, pl. kaètkót;
imperat. guístsch, *abi*, pl. tkótui.

Not. 2. Pauca quaedam in praet. perfecto retinent syllabam continuationis *es*, ut:

tnestkomi, *jaceo*; perf. tnestók.
tnès schiitmí, *praeceo, marcher à la tête*; perf. tnesschiit.
tnestáglólússi, *pergo, j'avance*; perf. tnestáglólús.

Scilicet semper adhibentur in sensu continuato; idem observa in verbo interrogativo.

tnès chistèmi? *quid quero?* (ad litt. *sum ad quid?*) perf. tnès'chstèm,
quid quaesivi?

Aliud verò interrogativum tnes s'chèni? *quid facio tam in presenti quam in perfecto mutat s syllabæ continuationis es in z, euphonice gratiâ, et erit taèz s'chen? quid feci?*

De Verbis Defectivis.

Improprie quidem verba quaedam dicuntur defectiva quae in praeterito tantum usurpantur, non quod praesenti careant, sed quia supra ratio data, pag. 14, postulat, ut non nisi in praet. perfecto adhibeantur, et sunt:

esmistèn, *novi (iesm'im, scio)*.
esiosstèn, *novi (iesiòim scio) aliquid memoriter*.
esúsugustn, *novi aliquem (ex iessúgum)*.
uíchtn, *video et vidi (ex iesuichm, video)*.
tnèmùt, *habito et habitavi (ex tnèsemùti)*.
tnezínt? *quid dico, quid dixi*.

Not. 1. Tria priora verba, praeterquam quod in praet. perf. semper adhibeantur, admittunt etiam syllabam continuationis *es*, et ratio philosophica est: etenim qui dicit se aliquem vel aliquid nosse et cum loquitur jam novit et novit usque dum loquitur: quod cum saepe non accidat in reliquis verbis, hinc est, quod non nisi accidentaliter adhibeantur in praet. perf. continuato.

Not. 2. Haec verba in indicativo tantum defectiva sunt; ex aliis enim modis habent tempora omnia, et etiam ea quae a praesenti indicativi derivantur; sic, ex

ëmistèn, fiet subjunctivum simplex iksm'ím, *ut sciam*; ek'esm'ím, *ut semper noverim*.

Item eesugustn habet subjunctivum ikssúgum, *ut noverim illum vel illam*.

tnezínt? habet in subjunct. tik'ezínti? *quid dicam?*

De Derivatione et Accidentibus Verborum.

Verborum derivationes et accidentia sunt multa et tanti momenti, ut qui ea ignoraverit, nonquam ad bene loquendum erit idoneus, nec intelliget, quid sibi velint Indi cum loquuntur. Hujusmodi sunt Reduplicatio, Iteratio, Frequentatio, Diminutio, Reflexio, Copulatio, Popularitas, Reciprocatio, Relatio, Simulatio, Causatio, Localitas, Volitio, Inchoatio, Compositio, etc., unde oriuntur verba reduplicativa, iterativa, etc., et sæpe usuvenit ut una vel plures ex his derivationibus locum habeant in verbis primitivis et in unam vocem coalescent. De singulis aliquid.

§ 1. Reduplicatio.

Cum actio verbi transit in objectum unicum, vel semel dumtaxat actio ponitur, forma verbi simplex erit; ast cum sæpe actio verbi vel ad plura referatur objecta, vel pluries actio ipsa repetatur; hinc reduplicatio duplex est; vel enim actio verbi respicit objecta plura sed per modum unius et verbum primitivum admittit reduplicacionem vocalis penultima; vel verbum dicit actionem positam circa objecta plura separata et distincta et radix integra verbi duplicabitur, sublata tamen vocali intermedia si radix verbi incipiat a consonante. Sit verbum

iès' àzgàm, *aspicio*; reduplicaciones erunt iès'à azgam, *aspicio illos, illas, uno intuitu*; iès' az'azgam, *aspicio illos vel illa separatim, quodlibet objectum independenter*.

ies màckam, *impedio aliquem (ne abeat)*; ès ma'ackam, *impedio illos semel (uno jussu)*; ies mek màckam, *impedio aliquem seorsim, etc.*

Nota 1. Verba finita in *èusi* vel *èusm*, quæ copulativa vel locativa sunt (vide infra) formant verbum reduplicativum mutando affixum *èusi* et *eusm* in *èlisi* et *èlism*.

iesngongaeusm, *matrimonio jungo (de duobus tantum)*; iesngangoèlism, *plures quam duos*.

tne'slchmí, *alligo*; tne'slchèusi, *alligo duo simul*; tne'slchèlis, *alligo plura simul, bina et bina*.

Nota 2. Quædam verba loco reduplicacionis mutant radicem verbi, ut:

ieskunèm, *accipio*; ieskóm, *accipio plura per modum unius*; ieskmkóm, *accipio plura (pluries)*.

Et derivata, ieskùeltm, *eripio (vide Verba Relativa)*; ieskomítm, ieskmkómítm, ieskóm, *pono, colloco*; ieskaminm, *plura pono*.

iesutkóm, *immitto, metre dedans* (vide Verb. Locativa); iesutkamim.
 iesn'ulgum, *introduco (per ostium)*; iesn'pilschm, *plures, plura introduco*.
 iespéistm, *occido, percutio*; ieskomím, *plures (ut unum) percutio*; ieskmo-
 mím, *plures seorsim*.
 iestípím, *demitto, descendre quelque chose*; iestónkamím, *plura (ut unum)*;
 iestotónkamim, *plura seorsum*.
 iesttipím, *præcipitem do aliquem*; iesttónkém, *plures vel plura ut unum*;
 iestattonkém.
 iesllilnám, *mori facio, causer la mort*; ieskompím, ieskmpóm.
 ieszkamím, *projicio, jacio, jeter loin, lancer*; ièsiskom.
 iesttelim, *lacero*; iesttílm, *plura lacero*.

§ 2. Iteratio.

Verba omnia sive intransitiva sive activa iterationem admittunt, cum nempe actio verbi repetitur. Componitur autem addendo characteristicæ verbi syllabam ei (iterum) quæ respondere potest syllaba *re* latinorum, sic:

tnès' ímschi, *discedo*; perf. tn'imsch.
 iterativ. tnel es'imschi, *iterum discedo*; perf. tnel ímsch.
 iesguizllm, *do, dono*; perf. guizlln.
 iterat. iel esguizllm, *reddo*; perf. elguizltn.

Atque ita porro in quolibet modo, tempore vel persona.

Nota. In subunct. verbi iterativi, ut etiam in futuro negativo supprimitur consonans *s* characteristicæ *ks*, sic: iksguizltn, *ut dem*; iterat. ikeíguizltn, *ut reddam*; et non ikseíguizltn.

§ 3. Frequentatio.

Eadem ratione, quæ verba latina dictito, factito, cursito, etc. frequentativa dicuntur, pleraque verba selica frequentative usurpantur in sensu tam activo, quam intransitivo. Consistit autem frequentatio in mutatione affixi cujuslibet verbi intransitivi in *luisi*, activi vero in *luism*. Hæc autem verba recte respondent frequentativis italicis, cum adhibetur verbum *andare* cum participio verbi, ut:

tnes kalmí, *scribo*; tnes kaimlúsi, *frequentar scribo*.
 tnes ázgai, *aspicio*; tnes ásgamlúsi, *frequentar aspicio*.
 iesspím, *verbero*; ièsspluism, *sæpe verbero*.

Nota 1. Verba non pauca, activa præsertim indeterminata, rejiciunt quidem affixum *i* verbi primitivi, sed ejus loco assumunt affixum *m* activi realis:

tneskóli, *operor*; tneskólmlúsi.
 tñeskuóni, *eligo, choisir*; tneskunmlúsi.

Nota 2. Licet hæc verba jam per se dicant actionem sæpius repetitam; tamen admittunt etiam reduplicationem, non secus ac primitiva *essent*, cum sc. verbum

frequentativum tendit in objecta plura. Hæc autem reduplicatio communiter eadem est ac in verbis primitivis, quibusdam exceptis, quæ pro reduplicazione mutant affixum *luisi* et *luisim* in *elisi* et *elism*. et assumunt *n* ante radicem verbi, sic: *iesspim, verbero*; *iesspluisim, aliquem pluries verbero*; *ieanspélism, aliquos pluries verbero*.

Nota 3. Regula generalis tradita pro formatione verbi frequentativi respicit tantum affixum *luisi* et *luisim* non vero radicem verbi, a quo derivatur, quæ radix sæpe alterationem subit, quo fit ut hujus verbi usus satis difficilis tyronibus reddatur. Regulas autem dare de radicis alteratione longum esset; hinc satis erit aliquot frequentativa magis usitata, enumerare ex his præsertim, quæ alterationem subeunt.

tnès chaudi, oro, precor; *tnès' chomluisi, sæpe oro.*
tnèsguisti, ambulo, abeo; *tnèsgustluisi, deambulo.*
tnès imski, discedo; *tnès émschluisi, frequenter iter facio.*
tnès iòkoi, mentior; *tnèsikoistmluisi, sæpe mentior.*
tnès itchi, dormio; *tnès' étschluisi.*
tnèskunei, accipio; *tnèskomluisi.*
tnèsnackoi, furor; *tnèsnckomluisi.*
tnès zeui, lavo; *tnès zoomluisi, etc.*

§ 4. Diminutio.

Non solum nomina, sed etiam verba diminutiva fieri possunt, et sunt sæpe in usu, præpositâ consonante *l* immediate ante radicem verbi, quæ consonans respondere potest præpositioni *sub* latinorum in compositione verborum.

tnèsòinzuti, video—*tnès l oinzuti, subideo*; *tnès ilni, manduco*—*tnès l ilni, parum manduco*; *tnès'chgut'télsi, irascor*—*tnès'chl'gut'télsi, subirascor*; *tnès kolgoè'émí, attollo, élever*—*tnès kol lgoè'émí, parum attollo.*

Nota. Dixi consonantem *l* ponendam esse immediatè ante radicem verbi, ergò patet ultima duo verba allata non esse simplicia sed composita; quæ regula servabitur quoties præpositio aliqua vel quælibet alia syllaba præcedit radicem verbi.

Igitur consonans *l* est characteristicam verbi diminutivi sed sæpius accidit idem in verbis diminutivis, ac in substantivis (pag. 4) notatum est, quòd scilicet præter characteristicam *l*, radix verbi vel in parte vel in toto repetitur, ut ex sequentibus verbis patebit.

tnès chàui, oro—*tnès'cháchui, parum oro*; *tnès'chkólsi, ignem fodico, attiser le feu*—*tnès'chlkókólsi*; *tnès'chiòkoi, calumnior*—*tnès'chliòkoi, leviter calumnior*; *tnès'chskufiti, sudo*—*tnès'chalknikulti*; *tnès'káomí, frango, rompo*—*tnès'kakaoimí, casser en partie*; *tnès'kaspní, cunctor, relarier*—*tnès'lkaspní*; *tnès'kaèzi, calefio*—*tnès'lkokozi*; *tnès'kaèlti, bajulo*—*tnès'koakolti, aliquid leve bajulo*; *tnès'ngèli, timeo*—*tnès'ngàg'li*; *tnès'krunèi, cano, chanter*—*tnès'nlkuknèi*; *tnès'nstugunei, intelligo*—*tnès'lstugunei*; *iespólstm, percutio, occido*—*iespópilstm, leviter percutio, vel parum animal occido.*

§ 5. Reflexio.

Cum actio verbi in agentem redit, verbum dicitur reflexum. Ast nequaquam confundendum est verbum reflexum cum verbo intransitivo; multum enim differunt. Iterum verbum intransitivum dicit tantum actionem moralem ad intra; verbum autem reflexum dicit actionem semper physicam, quam agens ponit ad extra, pro vel contra seipsum.

Reflexio autem duplex est, vel enim actio reflexa ponitur alia persona mediante vel non: in primo casu verbum primitivum fit reflexum, mutato affixo *i* in *misti*; in secundo casu mutatur in *zuti* et verbum inflectitur juxta paradigma verbi intransitivi, sic:

tnèsnmièpi, *accuso aliquem* (indefn.)
 tnèsnmip *misti*, *meipsum accuso*, id est *confiteor alia personâ mediante*.
 tnèspòlisi, *percutio, accido aliquem* (indef.)
 tnèsplè zùti, *meipsum occido* (nullo alio mediante).

Nota 1. Verba reflexa fieri etiam possunt et debent activa realia, quoties vel objectum exprimitur, vel in sensu causativo adhibentur; vide Causatio et Pars II., cap. 6, versus finem.

Nota 2. In utroque exemplo allato vocalis penultima verbi primitivi suppressa fuit in verbo reflexo, quod communiter locum habet tum in formatione verbi reflexi tum in compositione verborum, et generatim hic semel pro semper notandum, quod quò plus verba a primitivis discedunt, eò plus vocalium amittunt.

§ 6. Copulatio.

Quæ intelligatur de verbis inanimatis tantum, et habet locum in activis verbis, tam indefinitis quam definitis. Verbum primitivum fit copulativum, mutando affixum *mi* presentis indicativi in *eusi* vel *im* in *eusm*; plerumque enim primitiva, a quibus formantur, terminantur in *mi* vel *im*. Syllabæ autem copulativæ respondere possunt præpositioni *cum* latinorum.

tnèslchmi, *ligo* (indefn.); tnèslchetasi, *simul ligo, colligo* (de duobus tant.);
 ieslchím, *ligo* (determin.); ieschèusm.
 tnesazmi, *equum capistrare*; iesazim (definit.); tnesazèusi, *equos binos capistrare* (duos tantum); iesazéusm (indefn.).
 tnesníchi (indefn.), *seco, scier, couper avec un couteau*; iesnichm (definit.);
 tnesnichèusi, *iesnicheusm, scier en deux*.

Nota 1. Si verba copulativa tendunt in objecta plura, fient reduplicativa mutando affixum *eusi*, *eusm* in *elisi*, *elism*; hinc tria exempla supra allata orunt reduplicativa:

ieslchèlism, *plura* (bina et bina) *colligo*; iesazèlism, *plures equos* (binos et binos) *capistro*; iesnichèlism, *in frustra seco*.

Nota 2. Hæc duo verba *kaësgamnhèusi* (ex *iesgamenchm amo*) et *kaësgongòusi* licet ad personas referantur habent tamen terminationem in *eusi* in sensu copulativo, quæ syllaba tum respondet adverbio *invicem* vel *mutuo*, sic:

kaësgamnhèusi, nos mutuo amamus; kaësgongaèusi, nos matrimonio jungimur.

Nota 3. Omnia verba cum copulative usurpantur, habent terminationem in *eusi* et *eusm*, sed non omnia verba finita in *eusi* et *eusm* sunt copulativa, præsertim cum intercedit præpositio *ch* (supra) tum enim verbum habet sensum status vel motus *desuper* locum. Vide *Localitas*, § 12.

§ 7. *Popularitas.*

Cum actio verbi ad populum seu gentem indiscriminatim refertur, verbum dicitur gentile seu collectivum; fit autem mutando affixum verbi primitivi in *Itumchi* et inflectitur more intransitivorum.

tnès'chòimi, aliquem irrideo (indef.); *tnès'choiltùmschi, gentem irrideo, se moquer du monde.*

iesgalftm, appello, peto; tnesgalftl umschi, populum convoco.

Nota. Si occurrat ejusmodi verba frequentative usurpari, cum frequentatio exprimit non possit per finalem *hùis*, exprimitur per reduplicationem, sic:

tnès'chòil oil tumschi, gentem sæpe irrideo; tnesgalftitumschi, populum sæpe convoco.

§ 8. *Reciprocatio.*

Verbum reciprocum dicit actionem *invicem* positam a pluribus, respicitque tantum personas. Communiter autem formatur verbum reciprocum, mutando affixum verbi activi definiti in *nuègui*, quæ syllaba respondet adverbio *invicem*, et mutatur characteristicam verbi realis *ies* in *tnès* et verbum fit intransitivum. Insuper cum hæc verba jam per se dicant pluralitatem, consequens est non nisi in numero plurali adhiberi.

tnès'áimti, indignor; iesaimtm, indignari facio (vid. *Causatio*, § 11); *kaès-àmtnuègui, nous nous entrefachons; iesm'èchstm, vexo; kaesm'èchstm-nuègui, nos mutuo vexamus; iesngèlm, aliquem timeo; kaèsnglmnuègui, nos mutuo timemus.*

Nota. Idem hic dicendum quod de verbis frequentativis supra dictum est, quod regula tradita respicit tantum affixum; etenim radix verbi primitivi variationes multas subit pro diversitate vorborum, quæ variationes usu tantum poterunt comparari. Ad viam autem sternendam aliquot exempla subjiciam:

tnès'chàui, oro; ies'chàuschtm, oro pro aliquo (vid. *Relat.*, § 9); *kaès'chòschtuègui, oramus pro invicem.*

ies'chièkom, calumnior; kaes'schikonuègui, nos invicem calumniâmur.

esgalitm, *appello*; ksèsgaltuègui, *nos invicem appellamus*.
 tnèsklkoelti, *loquor*; kaesklkoltstuègui, *colloquimur*.
 tnèsilimí, *sagittas jacio*; iesilim, *ferio*; kaè silnuègui, *nos mutuo ferimus*.
 iesólkschitm, *auxilior*; kaesólkschtuègui, *nous nous entre aidons*.
 iespòlstm, *occidio, percutio*; kaesplstuègui, *nos invicem occidimus*.

§ 9. Relatio.

Hoc opus, hic labor est, in eo enim maxima linguæ Salicæ difficultas existit, ut quis bene intelligat et memoria retineat quamlibet vocem verbi relativi, cujus frequentissimus est usus; a quâ relatione nulla eximuntur verba, neque ipsa impersonalia.

Relatio autem triplex est: *relatio ad quem*, seu cum verbum activum primitivum regit accusativum pronominis personalis. Relatio ad quid, seu cum verbum regit accusativum rei pertinentis ad aliquem. Relatio mixta, seu cum accusativo rei et dativo personæ personalis.

Nota. Verba relativa semper activa realia sunt, cum necessario casum habeant expressum. Hinc etiam intransitiva, si cum pronomino primitivo conjungenda sunt, mutantur in activa realia, quæ verba tum habebunt significationem causativam. (Vide Causat, § 11.) Denique hic potissimum habet locum pronomem personale copulativum; *ko*, ego; *ku*, tu, etc. Vide supra.

PARADIGMA VERBI RELATIVI AD QUEM.

iesazgam, aspicio.

Indicat. præsens.

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	1 2.	ku iès azgam	<i>te ego aspicio.</i>
	1 3.	ies azgam	<i>illum, illud aspicio.</i>
	1 2.	p ies azgam	<i>vos aspicio.</i>
Plural.	1 3.	ies a azgam	<i>illos, illa aspicio.</i>
	1 2.	ku ès àzgam	<i>te nos aspicimus.</i>
	1 3.	kaès àzgam	<i>illum, illud aspicimus.</i>
	1 2.	p as azgam	<i>vos aspicimus.</i>
	1 3.	kaes à azgam	<i>illos vel illa aspicimus.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2 1.	ko às azgam.	<i>me tu aspicias.</i>
	2 3.	às azgam	<i>illum vel id aspicias.</i>
	2 1.	kaès azgàlilt	<i>nos aspicias.</i>
	2 3.	as a azgam	<i>illos vel illa aspicias.</i>

Plural.	2. 1.	ko es àzgamp	<i>me aspiciſtis.</i>
	2. 3.	es àzgamp	<i>illum vel id aspiciſtis.</i>
	2. 1.	kaes àzgalilt	<i>nos aspiciſtis.</i>
	2. 3.	es a azgamp	<i>illos vel eos aspiciſtis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko es àzgams	<i>me aspiciſt ille.</i>
	3. 2.	ku es àzgams	<i>te aspiciſt ille.</i>
	3. 3.	es àzgams	<i>illum respiciſt.</i>
	3. 1.	kaes azgalils	<i>vos aspiciſt.</i>
	3. 2.	p es àzgams	<i>vos aspiciſt.</i>
	3. 3.	es à azgams	<i>illos aspiciſt.</i>
Plural.	3. 1.	ko es a azgams	<i>me aspiciunt illi.</i>
	3. 2.	ku es à azgams	<i>te aspiciunt illi, etc.</i>

Numerus pluralis hujus relationis idem est ac numerus singularis, duplicata tantum penultima vocalis radice, quod observandum est in omnibus in quibuscumque verbis relativis cujuslibet temporis vel modi.

Præterit. perfectum.

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	1. 2.	àzganzn	<i>aspexi te.</i>
	1. 3.	azgani	<i>aspexi illum vel id.</i>
	1. 2.	àzgalinn	<i>aspexi vos.</i>
Plural.	1. 3.	à azgam	<i>aspexi eos.</i>
	1. 2.	azgantz	<i>aspeximus te.</i>
	1. 3.	kae àzgantn	<i>aspeximus eum.</i>
	1. 2.	àzgalnt	<i>aspeximus vos.</i>
	1. 3.	kae à azgantm	<i>aspeximus eos.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko àzgantgu	<i>me aspezisti.</i>
	2. 3.	azgantgu	<i>illum vel id aspezisti.</i>
	2. 1.	kae àzgalilt	<i>nos aspezisti.</i>
	2. 3.	à azgantgu	<i>illos vel illa aspezisti.</i>
Plural.	2. 1.	ko azgantp	<i>me aspezisti.</i>
	2. 3.	àzgantp	<i>illum, illud aspezisti.</i>
	2. 1.	kae azgalilt	<i>nos aspezistis.</i>
	2. 3.	a azgantp	<i>illos, illa aspezistis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko ázgais	<i>me asperit.</i>
	3. 2.	azgans	<i>te asperit.</i>
	3. 3.	azgais	<i>illum, illud asperit.</i>
	3. 1.	kae ázgalils	<i>nos asperit.</i>
	3. 2.	azgalms	<i>vos asperit.</i>
	3. 3.	à azgais	<i>eos, ea asperit.</i>
Plural.	3. 1.	ko á azgais	<i>me aspererunt</i>

Ex numero singulari ut supra dictum est.

Futurum.

Non variat a præterito perfecto præposita syllaba *nem*. Item futurum negativum sequitur regulam traditam supra, scilicet præponitur characteristicam subjunctivis *ks* ante perfectum negativum; sic dices: tà *ks* azganzn, *non te aspiciam*, etc.

Imperativum.

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko ázgant	<i>me aspice.</i>
	2. 3.	azgant	<i>illum, illud aspice.</i>
	2. 1.	kae ázgalilt	<i>nos aspice.</i>
Plural.	2. 3.	a ázgant	<i>eos, ea aspice.</i>
	2. 1.	ko ázganti	<i>me aspiciate.</i>
	2. 3.	ázganti	<i>eum aspiciate.</i>
	2. 1.	kae ázgalilt	<i>nos aspiciate.</i>
	2. 3.	a ázganti	<i>illos aspiciate.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko ks' ázgams	<i>me aspiciat ille.</i>
	3. 2.	ku ks' azgams	<i>te aspiciat.</i>
	3. 3.	ks' ázgams	<i>eum aspiciat.</i>
	3. 1.	kae ks ázgalils	<i>nos aspiciat.</i>
	3. 2.	p ks azgams	<i>vos aspiciat.</i>
	3. 3.	ks' a azgams.	<i>illos, illa aspiciat.</i>
Plural.	3. 1.	ko ks' á azgams	<i>me aspiciant, etc.</i>

Subjunctivi præsens.

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	1. 2.	ku iks ázgam	<i>ut te aspiciam, aspicere te volo, debeo.</i>
	1. 3.	iks ázgam	<i>ut eum, id aspiciam.</i>
	1. 2.	p iks ázgam	<i>ut vos aspiciam.</i>
	1. 3.	iks a azgam	<i>ut illos, illas aspiciam.</i>
Plural.	1. 2.	ku ks azgam	<i>ut te aspiciamus.</i>
	1. 3.	kae ks ázgam	<i>ut eum, id aspiciamus.</i>
	1. 2.	p ks ázgam	<i>ut vos aspiciamus.</i>
	1. 3.	kae ks a ázgam	<i>ut eos, ea aspiciamus.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko aks ázgam	<i>ut me aspicias.</i>
	2. 3.	aks ázgam	<i>ut eum, id aspicias.</i>
	2. 1.	kae ks azgalilt	<i>ut nos aspicias.</i>
	2. 3.	aks a ázgam	<i>ut eos, ea aspicias.</i>
Plural.	2. 1.	ko ks ázgamp	<i>ut me aspiciatis.</i>
	2. 3.	ks ázgamp	<i>ut eum, id aspiciatis.</i>
	2. 1.	kae ks azgalilt	<i>ut nos aspiciatis.</i>
	2. 3.	ks a azgamp	<i>ut eos, ea aspiciatis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko ks azgams	<i>ut me aspiciat.</i>
	3. 2.	ku ks azgams	<i>ut te aspiciat.</i>
	3. 3.	ks azgams	<i>ut illum aspiciat.</i>
	3. 1.	kae ks azgalils	<i>ut nos aspiciat.</i>
	3. 2.	p ks ázgams	<i>ut vos aspiciat.</i>
	3. 3.	ks à ázgams	<i>ut eos, ea aspiciat.</i>
Plural.	3. 1.	ko ks a ázgams	<i>ut me aspiciant.</i>

Pro aliis temporibus nulla difficultas, etenim a jam expositis componuntur, juxta regulam, quæ in verbo activo definito supra tradita est.

Nota 1. Relatio personæ 1æ vel 2æ ad tertium, sive animatum sive non, nullo modo variat a verbo primitivo ergo incassum fatigantur qui articulum relativum (gallicè *le, la*) expressum volunt; eadem enim ratione utuntur Selici, quæ latini, qui propriè loquendo, non admittunt pronomen demonstrativum in responsione, cum dicunt v. g. *Vidistine Petrum? Vidi. Vendesne equum? vendam.*

Nota 2. Perfecta omnia continuata, uti etiam pleraque verba quæ in 1a. personâ perfecti terminantur in *tn*, formant relationem personæ 1æ ad 2am interposita consonante *m*, sic:

es azgastn, *aspezi continué*; es azgastmn, *aspezi te continué*.
 učhtn, *vidi*; učhtmn, *vidi te*; ès učhstn, *vidi continué*; ès učhstmn, *vidi te continué*, etc.

Quae verba in relatione aliarum personarum non variant a prae-teritis terminatis in *zn*, excepto quod retineant consonantem *m* pro *z* in prima plurali relate ad 2am. singularem.

iespólstm, *percutio*; pólstn, *perussi*; polstmn, *perussi te*; polstmt, *nos te percussimus*.

Item in verbis finitur in *zin* in praet. perf. formatur relatio personæ 1æ pluralis ad 2am singularem, mutando *zin* in *zit*.

icslzm, *verbero*; lztèn, *verberavi*; lznzín, *verberavi te*; lznzit, *verberavimus te*.

Nota 3. Verba primitiva bene multa finita in *im*, licet quòd ad inflexionem affixi pertinet, regularia sint, habent tamen quamdam irregularitatem post radicem verbi tam in praesenti quam in praet. perf. admittunt enim syllabam *ul* ante finalem relationis; sic in praesenti verbi icslzm, *verbero*, relatio 2æ singularis ad 1am. pluralem erit kaès' lz lu lilt, *tu nos verberas*.

Item in relatione personæ 3æ. singularis ad 1am. plur. kaes lz lu lils, *ille nos verberat*.

Eadem syllaba habet locum in praet. perfecto.

Sing. 1. 2. lz lu lmn, *ego vos verberavi*; plur. 1. 2. lz lu lmt, *verberavimus vos*; sing. et plur. 2. 1. kaè lz lu lilt, *verberasti vel verberastis nos*; sing. 3. 1. kaè lz lu lils, *nos verberavit*; 3. 2. le lu lms, *vos verberavit*.

Nota 4. Pleraque perfecta continuata finita in *stèn*, praeter syllabam *ul* mutant etiam *e* in *u*; sic perfectum relativum èsmistèn erit

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	1. 2.	esmistàmn	<i>novi te, je te connais.</i>
	1. 3.	èsmistèn	<i>novi illum.</i>
	1. 2.	èsmilulmn	<i>novi vos.</i>
Plural.	1. 3.	osmistè en	<i>novi eos.</i>
	1. 2.	esmistàmt	<i>novimus te.</i>
	1. 3.	kaèsmistèn	<i>novimus eum.</i>
	1. 2.	esmilulmt	<i>novimus vos.</i>
	1. 3.	kaèsmistè em	<i>novimus eos.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	kaèsmistègu	<i>nosti me.</i>
	2. 3.	èsmistègu	<i>nosti eum.</i>
	2. 1.	kaesmilulilt	<i>nosti nos.</i>
Plural.	2. 3.	èsmistè egu	<i>nosti eos.</i>
	2. 1.	ko èsmistèp	<i>nostis me.</i>
	2. 3.	èsmistèp	<i>nostis eum.</i>
	2. 1.	kaesmilulilt	<i>nostis nos.</i>
	2. 3.	èsmistè ep	<i>nostis eos.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	kaesmistès	<i>novit me.</i>
	3. 2.	èsmistùms	<i>novit te.</i>
	3. 3.	èsmistè's	<i>novit eum.</i>
	3. 1.	kaesmihtùls	<i>novit nos.</i>
	3. 2.	esmihtùms	<i>novit vos.</i>
	3. 3.	esmistè es	<i>novit eos, etc.</i>

Nota 5. Verbum relativum negativum non differt a positivo præter futurum, quod, ut dictum est, assumit characteristicam subjunctivi *ks*, manente integro præterito perf. a quo futurum perpetuo pendet.

Verbum Relativum ad quid.

Bene notandum est in quo differat verbum activum simpliciter seu primitivum et verbum relativum ad quod primum enim respicit rem vel personam ut casum immediate dependentem ab ipso verbo, quin ulla habeatur ratio ad quem res vel persona illa spectet; secundum autem supponit possessionem vel dependentiam rei vel personæ, in quam actio directe tendit: seu in verbis activis simplicibus actio verbi tendit in objectum in se solum spectatum; in relativis autem actio tendit in objectum, quod refertur ad aliquem tertium indefinitum vel definitum; hinc etiam verbum relativum duplex erit *indeterminatum* et *determinatum*; utrumque autem est activum reale. Characteristica relativi indeterminati est *sch*; determinati verò est consonans *I*, quæ characteristicæ sequuntur immediate radicem verbi et affixum *m* præsentis indicativi mutatur in *tm*. Igitur generatim verba relativa indeterminata formantur a primitivis, mutando affixum *m* in *schm*; determinata verò formantur mutando *m* in *tm*, quæ syllabæ respondere possunt propositionibus *pro* vel *contra*: hinc verba relativa dicuntur etiam verba commoditatis vel incommoditatis juxta naturam radicis verborum et subjectam materiam.

Insuper observa, quod verba relativa characteristicæ *sch* possunt esse dupliciter indefinita, et quoad rem et quoad personam; sed tum affixum *tm* mutabitur in *i* et inflectentur juxta verba activa indeterminata. Verba vero characteristicæ *I* sunt dupliciter definita et quoad rem et quoad personam, sic:

tues'chègui, *sicco, secher*; tues'chègu schi, *sicco aliquid* (indef.) pro aliquo (indef.); ies chègu sch tm, *sicco hoc* (defn.) pro aliquo (indef.); ies chègultm, *sicco hoc* vel *illud* (defn.) pro hoc vel illo (defn.)
 iès kólm, *facio hoc* vel *illud*; iès kólsch tm, *facio hoc* vel *illud*, pro aliquo (indef.); ièskolltm, *facio hoc* vel *illud*, pro tali et tali (determ.)

Nota 1. Verba primitivi finita in *tm*, non admittunt aliud *tm*, cum fiunt relativa, sed tantum *sch* vel *I* post radicem, sic:

ièspòlstm, *percutio*; ièspòlschtm (indef.) relate ad quem; ièspòllm (defn.)

Nota 2. Verba primitiva, quæ habent accentum super affixum admittunt vocalem *i* (cum accentu) inter characteristicam *sch* et finalem *tm*: in verbis verò relativis definitis assumunt vocalem *e* ante finalem *m*.

ièste òm, *tundo*; iestè schítm, iestè ltèm.
 iesspím, *verbero*; iesspschítm, iessplètèm.
 ièskaóm, *rumpo*; ieskaoschítm, ièskaoítèm.

Nota 3. Pauca quædam retinent affixum verbi primitivi a quo derivantur, sic:

iès chgalèm, *insidior*; iès chgalèmschlm, iès chgalèmltèm.

Quæ verba non amplius admittunt exceptionem notæ 2æ.

Denique verba hæc relativa licet derivata, cum præter accidentalem mutationem affixi nullo modo discedant a forma verbi primitivi, hinc ut primitiva tractanda sunt; modo non interveniat pronomen personale; quod si locum habeat, tum erit

Verbum Relativum mixtum.

Scilicet cum præter accusativum rei (qui tum semper copulatur cum pronomine possessivo *meus*, *tus*, etc., habet etiam pronomen personale primæ vel secundæ personæ in compositione: *ko*, *mili*; *ku*, *tibi*; quæ verba referri possunt ad ordinem tertium activorum apud Latinos et syllabæ pronominis primitivi recte respondent particulis relativis italicis *mi*, *tí*, *gli*, *ci*, *vi*; hinc præposito pronomine copulativo *ko*, *ku*, etc. ante verbum relativum definitum characteristicæ *I*, infectetur juxta paradigma verbi relativi ad quem, ita tamen ut hic supponatur relatio cui, seu in ejus commodum vel incommodum actio ponitur.

Licet autem in formatione temporum, nulla interveniat difficultas, si quidem præter perfectum formatur mutando affixum presentis *m* in *n*; tamen ut clarius pateat exemplis, præsertim cum hujusmodi verba maximi sint momenti, sic:

PARADIGMA VERBI RELATIVI EX PRIMITIVO.

iesspím, *verbero*; kuiesspím, *verbero te*.

Indicativ. præsens.

Relatio personæ primæ ad reliquas,

Sing.	1. 2.	ku ièsp ltèm	<i>verbero tibi</i> , v. g. askusèò, <i>filium tuum</i> .
	1. 3.	ièspłtèm	<i>verbero illi</i> .
	1. 2.	p ièspłtèm	<i>verbero vobis</i> .
Plural.	1. 3.	ièspłtè em	<i>verbero illis</i> .
	1. 2.	ku èspłtèm	<i>verberamus tibi</i> .
	1. 3.	kaèspłtèm	<i>verberamus illi</i> .
	1. 2.	p èspłtèm	<i>verberamus vobis</i> .
	1. 3.	kaèspłtè em	<i>verberamus illis</i> .

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko àsspîtèm	<i>verberas mihi.</i>
	2. 3.	asspîtèm	<i>verberas illi.</i>
	2. 1.	kaèsspîtùlt	<i>verberas nobis.</i>
	2. 3.	asspîtè em	<i>verberas illis.</i>
Plural.	2. 1.	ko èsspîtèmp	<i>verberatis mihi.</i>
	2. 3.	èsspîtèmp	<i>verberatis illi.</i>
	2. 1.	kaèsspîtùlt	<i>verberatis nobis.</i>
	2. 3.	èsspîtè emp	<i>verberatis illis.</i>

Relatio personæ tertis ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko èsspîtèms	<i>verberat mihi.</i>
	3. 2.	ku èsspîtèms	<i>verberat tibi.</i>
	3. 3.	èsspîtèms	<i>verberat illi.</i>
Plural.	3. 1.	kaèsspîtùls	<i>verberat nobis.</i>
	3. 2.	p èsspîtèms	<i>verberat vobis.</i>
	3. 3.	èsspîtè ems	<i>verberat illis, etc.</i>

Præterit. perfect.

sputèn, *verberavi*; spnzin, *verberavi te.*

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	1. 2.	spłzin	<i>verberavi tibi.</i>
	1. 3.	spłtèn	<i>verberavi illi.</i>
	1. 2.	spłłlmn	<i>verberavi vobis.</i>
	1. 3.	spłtè em	<i>verberavi illis.</i>
Plural.	1. 2.	spłzít	<i>verberavimus tibi.</i>
	1. 3.	kaespłtèm	<i>verberavimus illi.</i>
	1. 2.	spłłłmt	<i>verberavimus vobis.</i>
	1. 3.	kaespłtè em	<i>verberavimus illis.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko spłtègu	<i>verberasti mihi.</i>
	2. 3.	spłtègu	<i>verberasti illi.</i>
	2. 1.	kne spłùlt	<i>verberasti nobis.</i>
	2. 3.	spłtè ego	<i>verberasti illis.</i>
Plural.	2. 1.	ko spłtèp	<i>verberastis mihi.</i>
	2. 3.	spłtèp	<i>verberastis illi.</i>
	2. 1.	kae spłùlt	<i>verberastis nobis.</i>
	2. 3.	spłtè ep	<i>verberastis illis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko spîtès	<i>verberavit mihi.</i>
	3. 2.	spîzís	<i>verberavit tibi.</i>
	3. 3.	spîtès	<i>verberavit illi.</i>
Plural.	3. 1.	kae spîlùs	<i>verberavit nobis.</i>
	3. 2.	spîlùms	<i>verberavit vobis.</i>
	3. 3.	spîtè es	<i>verberavit illis.</i>

Imperativum.

spint, *verbera*; ko spint, *verbera me.*

Relatio personæ primæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko spîlt	<i>verbera mihi.</i>
	2. 3.	spîlt	<i>verbera illi.</i>
	2. 1.	kae spîlt	<i>verbera nobis.</i>
Plural.	2. 3.	spîilt	<i>verbera illis.</i>
	2. 1.	ko spîlti	<i>verberate mihi.</i>
	2. 3.	spîlti	<i>verberate illi.</i>
	2. 1.	kaespîlt	<i>verberate nobis.</i>
	2. 3.	spi ilti	<i>verberate illis.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko ksspîtèms	<i>verberet mihi.</i>
	3. 2.	ku ksspîtèms	<i>verberet tibi.</i>
	3. 4.	ksspîtèms	<i>verberet illi.</i>
Plural.	3. 1.	kaekspîlùs	<i>verberet nobis.</i>
	3. 2.	p ksspîtèms	<i>verberet vobis.</i>
	3. 3.	ksspîtè ems	<i>verberet illis, etc.</i>

Nota. In verbis relativis non finitis in *ten*, non habet locum syllaba ul̄ neque accentus super ultimam vocalem. Vide supra, pag. 42, not. 3.

§ 10. *Simulatio.*

Quædam verba intransitiva dicuntur simulativa, seu affectantia, cum quis videri studet quod revera non est. Hæc autem verba plerumque derivantur ex adjectivis et assumunt affixum verbi reflexi *zuti*, ut: *tnesioiotszuti*, *fortitudinem affecto* (phys. ex ioioðt *tnèsgastszuti*, *bonos mores simulo*, *hypocrisin præ se ferre*, fortis) *tnessissuiszuti*, *strenuus videri studeo*; et alia ejusmodi, quorum inflexio regularis est juxta normam intransitivorum.

§ 11. *Causatio.*

Pleraque verba intransitiva cum activa fiunt, sæpe vim habent causativam, ut:

tnesgulgułti, *vivo*; iesgulgułtm, *vivere facio, vivifico.*
 tnesoinzuti, *rideo*; iesoinzutm, *ridere facio, provoquer à rire.*
 tneschẽmtuẽgui, *me reconcilio cum aliquo*; ieschemtuẽgum, *alios reconciliare facio.*
 tnestlilimĩ, *morior*; iẽstlilnũnm, *mori facio, etc.*

Quæ verba sive primitiva sive non, admittere possunt et alias derivationes superius allatas, atque etiam relative frequenter usurpantur.

§ 12. *Localitas.*

Adverbia loci sæpe cum verbis componuntur; unde oriuntur verba locativa. Localitas autem quatuor modos complectitur, sc.

hinc, en deça; *inde, en delà*; *sursum, en haute*; *intus, au dedans.*

His adverbis respondent sequentes consonantes:

t, *hinc*; z, *inde*; ch, *sursum, versus, apud*; n, *intus.*

Nota. Verba locativa, quæ respondent adverbio *sursum* præter characteristicam *ch*, mutant etiam affixum *m* in *eusm*.

tnesgui, *vado vel venio*; tnestgui, *vado hinc, je vais d'ici*; tneszgui, *venio inde, je viens de là*; ies chguim, *vado vel venio ad aliquem.*

tnes imschi, *discedo, lever le camp*; tnes tĩmschi, *discedo hinc*; tnes z imschi, *discedo inde*; ies chĩmschm, *discedo versus, je pars pour quelque place déterminée.*

ies ázgam, *aspicio*; ies t ázgam, *aspicio hinc, je regarde d'ici*; ies z ázgam, *aspicio inde*; ies n azgam, *aspicio intus, je regarde dedans*; ies ch azga-ẽusm, *aspicio sursum* (definit.)

ies tapim, *jaculor*; ies t tapim, *jaculor hinc*; ies z tapim, *jaculor inde*; ies n tapim, *jaculor in*; ies ch tapẽusm, *jaculor*; v. g. *avem positam in arbore.*

ies talim, *solvo*; iẽs t talim, *solvo hinc, délier d'avance*; iẽs z talim, *solvo inde*; ies ch talim, *solvo super* (v. g. *la charge du cheval*); ies n talim, *solvo intus* (*délier les raquettes*); ies ch taleusm, *solvo sursum.*

Nota. 1. Eadem consonantes characteristicæ verbi locativi remanent etiam in aliis temporibus; sic dices:

tnẽs t gui, perf. tn't'gui, imperat. t guis'ch.
 tnes z gui, perf. tn'z'gui, imperat. z'guis'ch.
 ies ch gtim, perf. chgtimn, imperat. chgtimnt.

Nota 2. Verba omnia locativa supponunt semper locum definitum sive ad quem sive a quo, etc., et admittunt etiam post se prepositiones correspondentes *ch* (ad), *tel* (ex), etc., si locus exprimitur.

Nota 3. Locativa activa realia possunt etiam indefinite usurpari, et ut activa indeterminata inflecti, praesertim si locus, licet definitus, tamen non exprimitur. Sic dici potest: *ch'azga èusisch, aspice super* (aliquot definitum quod subintelligitur v. g. *domum, arborem*, etc.).

§ 13. *Volitio, seu desiderium.*

Verba quæ innuunt voluntatem vel desiderium, duplicem habent formam, sicut duplicem etiam habent sensum; etenim vel voluntas involvit aliquam necessitatem et simplex subjectivum verbi resolvet utrumque, sc. tum verbum volitivum tum verbum expressatum rei desideratæ; sic:

tnes kolkoelti, *loquor*; subj. tiks kolkuèlti, *loqui cupio, I want to speak.*
tnas itschi, *dormio*; subj. tiks itschi, *habeo desiderium vel necessitatem dormiendi, I want to sleep.*

Atque hic habent locum gerundi in di latinorum. Vide infra, cap. 6, § 2.

Vel erit animi desiderium ortum ex rei concupiscentia (*I wish*) et verbum mutabit affixum *i* (verbi intransitivi) in *elsi*, assumet *n* ante radicem verbi et erit verbum volitivum.

tnes kaimí, *scribo*; subj. tiks kaimi, *I want to write*; tnes n kaimelsi, *I wish to write.*
tnes susti, *bibo*; tiks susti, *I want to drink* (ex siti); tnes n sustelsi, *I wish to drink* (allectus liquoris dulcedine).

Forma verbi volitivi clarius apparebit ex etymologia; est enim verbum duplex seu compositum ex tnesntelsi (*desidero, arbitror*, etc., vide Syntax) ad litt. *f'ai dans mon cœur, c'est mon intention*, etc., et verbo expressivo rei quæ desideratur. Hinc si decomponas ipsum verbum tnesnsustèlsi habebis tnesntelsi tikssusti (ad litt. *desidero ut bibam*, etc.)

Nota 1. Si prima littera radicis verbi primitivi sit *i* in verbo volitivo mutatur in *e*.

tnes flni, *manduco*; tnesn'èlnelsi, *cupio manducare.*
tnes l'tschi, *dormio*; tnesn è'tschelsi, *cupio dormire.*

Excipio tnes i okoisti, *mentior*, quod retinet *i* et habet tnesn i kaistelai.

Nota 2. Si affixum verbi primitivi præcedatur a vocali cum accentu, utraque vocalis integra manet, ut: tnesguí, *vado*; tnesngui èlsi, *ire cupio.*

§ 14. *Inchoatio, seu transactio.*

Cum ex uno in alium statum fit transitus, verbum dicitur transactivum; hæc autem verba, ut de simulativis dictum est, sumuntur plerumque ex adjectivis,

characteristica hujusmodi verborum est syllaba *ilschi*, addito adjectivis verbificatis. Sic si quis ex bonis ad malos mores evocetur, dicet:

tnès kokotil'schi, *improbus evado* (ex ko au kot, *improbus*).
 tnès kutnt'ilschi (quasi *grandesco*) ex kutunt, *magnus*.
 tnesioiot'ilschi, *fortis evado* (ex ioiòt, *fortis*).
 tnelèsgest ilschi, *convalesco* (physic.) vel *bon-esco* (moral.) ex gest, *bonus*,
sanus.

Quæ verba etiam frequenter active usurpantur in sensu causativo (vide supra, Causat.).

ieskokotilschim, *improbum facio evadere, faire devenir mechant*.

Verba autem inchoativa simpliciter, quæ implicant statum rei naturalem, communiter terminantur in *mf* et primitiva sunt:

tnès kualmf, *viresco*; tnesgampmf, *aresco*, etc.

§ 15. Compositio.

Vocabula selica bene multa duplicem habent formam, aliam simplicem seu integram, cum videlicet absolute usurpantur; aliam, ut ita dicam, *sectam*, cum scilicet vocabulum cum alio componitur, et in unum coalescit et hæc est tota lingua indica, quæ et numerum pene infinitum vocum producit et magnum præbet difficultatem Europæis (Germanis non exceptis) quibus ignota omnino est forma hæc loquendi.

Vocabula insuper in compositione, non solum trunca sunt et secta, sed frequenter etiam transformant radicem, ita ut nihil habeant commune cum vocibus simplicibus seu absolutis, ut in sequentibus videre est:

tnes iekomíni, <i>recuso</i> ,	habet in compositione	tnesiakom.
tneskelli, <i>allicio</i> ,	“ “	tnèskał.
tnesnackoi, <i>furor</i> ,	“ “	tnèsncko.
tnèstonkami, <i>depono</i> ,	“ “	tnestka.

Major etiam differentia est in nominibus, ut:

splkeín, <i>caput</i> ,	in compositione	kan, vel kein.
zitgu, <i>domus, tentorium</i> ,	“ “	èłgu.
galègu, <i>dens</i> ,	“ “	eis.
solschíztn, <i>ignis</i> ,	“ “	ús.

Et alia quam plurima. Sic in phrasi: *venio ad mercandum equum*; ad litt. tnesgti ikstomístm snczlzaskagae: verba quidem Selica sunt, sed non est lingua Selica; et Selicus unico vocabulo integram phrasim exprimet et dicet: tnèskotóskága ei, *je viens traier un cheval*.

Siquidem verbum tnesgui habet in compositione tnèsko; tnèstomisti habet tnèsto et snczlzaskagae habet skágae, quæ voces in unum copulantur et compo-

tum assumit omnes terminationes et characteristicas verbi intransitivi et fit tneskotoskagaei, ita ut in praet. perf. habeat tnkotoskágaa, in imperat. kotoskagaeisch, etc. Hinc praeterquam quod verba componantur cum pronominiibus et praepositionibus (ut dictum est in verbis relativis et locativis) et aliis adminiculis experimentibus reduplicationem, iterationem, etc., saepe etiam substantivum cum adjectivo, verbum cum verbo uno vel pluribus, verbum cum substantivo et adjectivo et unico vocabulo comprehenduntur, quod etymologiae verborum ignarus inextricabilis labyrinthi speciem appellabit. Verum cum nulla dari possit regula generalis pro differentia vocabuli absoluti et copulativi, provisum est ut in dictionario quaelibet vox absoluta habeat propriam correspondentem in compositione. Caeterum enim nonnisi iteratus usus ad hanc loquendi formam Europaeum ducet. Vide Syntaxim de compositione verborum.

Praeter verba nuper exposita, plura etiam substantiva a verbis derivantur, hujusmodi sunt substantiva abstracta, officialia, instrumentalia, etc., de quibus infra dicitur Part II.

Ut autem aliquot ex his derivationibus verborum uno intuitu percipiantur, juvabit sequens tabula verborum, quam subjicio.

Nota. Verba derivata non secus ac primitiva essent, admittunt saepe et alias derivationes, sicuti etiam dictum est (pag. 33) saepe plures eadem tempore derivationes admittere possunt.

tneskóli. *operor*; tnesklkóli, *plura facio*; tneslesklkóli, *iterum plura facio*;
tnelésklkóli, *iterum plura parva facio*; tneslesklkolúisi, *iterum plura parva frequenter facio*.

Atque ita porro in verbis bene multis et laconismus indicus saepe ut dictum est, unico verbo, integram sententiam exprimit.

Tabula quorundam Verborum, cum suis Derivatis.

Primitivum intrans. vel absolut.	Radix.	In Compositione.	Activ. definit. vel causativ.
tnesazmí, <i>ligo.</i>	az,	tnesáz,	iesazím,
tnesázgai, <i>aspicio.</i>	azga,	tnes ázga,	ies'azgam,
tnes'cháui, <i>oro.</i>	cháu,	tnés'cho,	ies'cháum,
tnes'chléemí, <i>premo.</i>	chlée,	tnes'chla,	ies'chle'ém,
tnés épí, <i>abstergo.</i>	ép,	tnés ép,	ies ép'm,
tnesgoéli, <i>abjicio.</i>	goél,	tnésgol,	iesgoèlm,
tneskóli, <i>operor.</i>	kól,	tnéskol,	ieskólm,
tnesiòkoi,	iòkoist,	tnésiko,	iesiokom, <i>mentiri facio.</i>
tneslákai, <i>humo.</i>	lacka,	tnesleka,	ieslákam,
tneslichmi, <i>ligo.</i>	lich,	tneslich,	ieslichím,

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Reduplicativum.	Iterativum.	Frequentativum.	Diminutivum.
tnešázámí, <i>plura ligo.</i>	tnešázámí, <i>iterum ligo.</i>	tnešazlúsi, <i>frequenter ligo.</i>	tnešlázámí, <i>leviter ligo.</i>
tneš'az'ázgái, <i>plura aspicio.</i>	tneš'azgái, <i>iterum aspicio.</i>	tnešazgamlúsi, <i>sæpe aspicio.</i>	tnešlázgái, <i>leviter aspicio.</i>
tneš'chooháui, <i>pluries oro.</i>	tneš'cháui, <i>iterum oro.</i>	tneš'chamlúsi, <i>sæpe oro.</i>	tnešlácháui, <i>paululum oro.</i>
tneš'chleš'emí, <i>plura premo.</i>	tneš'chleš'emí, <i>iterum premo.</i>	tneš'chlemlúsi, <i>sæpe premo.</i>	tneš'chllé'emí, <i>leviter premo.</i>
tneš'èp'èpi, <i>plura abstergo.</i>	tneš'èpi, <i>iterum abstergo.</i>	tneš'èpmlúsi, <i>sæpe abstergo.</i>	tnešlè'èpi, <i>leviter abstergo.</i>
tneš'golgoèli, <i>plura projicio.</i>	tneš'goèli, <i>iterum projicio.</i>	"	"
tneš'klkóli, <i>plura facio.</i>	tneš'eskóli, <i>iterum facio.</i>	tneš'kolmlúsi, <i>sæpe operor.</i>	tneš'kók'li, <i>leviter operor.</i>
tneš'ikoìðkoi, <i>pluries mentior.</i>	tneš'iesiðkoi, <i>iterum mentior.</i>	tneš'ikoistmlúsi, <i>sæpe mentor.</i>	tneš'liðkoi, <i>leviter mentior.</i>
tneš'ckalackai, <i>plura humo.</i>	tneš'lesackai, <i>iterum humo.</i>	tneš'ckamlúsi, <i>frequenter humo.</i>	tneš'láckai, <i>superficialiter humo.</i>
tneš'chhmí, <i>plura ligo.</i>	tneš'eschmí, <i>iterum ligo.</i>	tneš'chmlúsi, <i>frequenter ligo.</i>	tneš'lhmí, <i>leviter ligo.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Reciprocum.	Reflexum in <i>teſt.</i>	Reflexum in <i>sult.</i>	Gentile seu Collectivum.
kaesazasmnuègui, <i>nos mutuo ligamus.*</i>		tnefaznuziti, <i>meipsum ligo.</i>	
kaes'azganuègui, <i>nos mutuo aspiciamus.</i>	„	tnefazganzuti, <i>meipsum aspicio. †</i>	tnefazgaltúmschi, <i>gentem aspicio.</i>
kaes'choschtuègui, <i>pro invicem oramus.</i>	„	tnefazchoschszuti, <i>pro meipso oro. §</i>	tnefazchoschtumschi, <i>pro populo oro.</i>
kaes'chlenuègui, <i>nos mutuo premimus.</i>	tnefazchlémisti, <i>incumbo mihi ipſi.</i>	tnefazchlenzúti, <i>incumbo alicui rei.</i>	tnefazch'leltumschi, <i>genti incumbo.</i>
kaes'èpnuègui, <i>nos mutuo abstergimus.</i>	tnefazèpsisti, <i>meipsum abstergo.</i>	tnefazepnzúti, <i>neipsum abstergo.</i>	tnefazèplitumschi, <i>gentem abstergo.</i>
kaesgolstuègui, <i>nos mutuo deserimus.</i>	tnefazgolmisti, <i>meipsum projicio.*²</i>	„	tnefazgolltumschi, <i>gentem desero.</i>
„	tnefazkolmisti, <i>se façonner.</i>	tnefazkolszúti, <i>pro me operor.</i>	tnefazkolltumschi, <i>pro gente operor.</i>
kaes'chiokonuègui, <i>nos mutuo calumniamur.</i>	tnefazsiokoisti, <i>mihi mentior.</i>	tnefazchiòkonzúti, <i>meipsum calumnior. †²</i>	tnefaz'chiokoltumschi, <i>gentem calumnior.</i>
kaeslòkanuègui, <i>nos mutuo humamus.</i>	tnefazlákaiſti, <i>meipsum humulo §²</i>	tnefazlckanzuti, <i>meipsum humo.</i>	tnefazlckaltumschi, <i>mortuos ſepelio.</i>
kaeslchnuègui, <i>nos mutuo ligamus.</i>	„	tnefazlchnzuti, <i>meipsum ligo.</i>	tnefazlchtumschi, <i>gentem ligo.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Copulativum.	Relativum indef. et definit.	Volitivum.	Substantivum factor.
tnès azèusi, <i>duo simul ligo. †</i>	ies àzsohítm, iesázlítém.	tnesnazmèlsi, <i>ligare cupio.</i>	sguázim, <i>ligator.</i>
	ies'azgasohítm, ies ázgáltm.	tnesn'azgamèlsi, <i>aspicere cupio.</i>	sgu ázgam, <i>speculator.</i>
	ies'ohàusohtm, <i>oro pro . . .</i>	tnesnchòmèlsi, <i>orare cupio.</i>	sguchaám, <i>orator.</i>
tnes'ohléusi, <i>aliquid in alto po- situm sustento.</i>		tnesnchlemèlsi, <i>premere cupio.</i>	sgu ohlé ém, <i>pressor.</i>
"	ies èpschítm, ies éplítm.	tnesnèpmèlsi, <i>abstergere cupio.</i>	sgu èpm, <i>qui abstergit.</i>
"	iesgoèlschítm, ieskólltm.	tnes'ngolmèlsi, <i>abjicere cupio.</i>	
	ieskólschítm, ieskólltm.	tnesnkolmèlsi, <i>operari cupio.</i>	sgu kólm, <i>factor.</i>
"	ies iokoschítm, ies iókoltm.	tnesnikoistèlsi, <i>mentiri cupio.</i>	"
"	ieslèckaschítm, ieslackáltm,	tnesnleckamèlsi, <i>humare cupio.</i>	sgu làckam, <i>fossor, fossoryeur.</i>
tneslchéusi,	ieslchschítm, ieslchlítém.	tnesnlchmèlsi, <i>ligare cupio.</i>	sgulchítm, <i>ligator.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Substantivum attributionis.	Substantivum abstractum. ¶	Substantivum instrumentale.	Adjectivum habens vim participii passivi.
	s'azíz, <i>ligatio, ligatura.</i>	azmintn, <i>ligamen.</i>	sz'áz, <i>quod ligatum est.</i>
azgaèmn, <i>aspiciendo deditus.</i>	s'azga, <i>oblitus, regard.</i>	ázgamin, <i>observatorium, longue vue.</i>	s'zázga, <i>quod observatum est.</i>
ohochòmúí, <i>orationi deditus.</i>	s'cháu, <i>oratio.</i>	nchàumn, <i>preces. ¶</i>	szohaú, <i>quod oratum est.</i>
chlémistèmn, <i>qui amas aliis incumbere. ¶</i>	s'chlè'e, <i>pressio.</i>	nchlèetím, <i>torcular.</i>	szchlée, <i>quod pressum est.</i>
èpmèmn, <i>abstergendo deditus.</i>	s'èp, <i>abstergio,</i>	"	s'zép, <i>quod abstersum est.</i>
gòlmèmn, <i>qui omnia projicit.</i>	sgoèlmn, ‡	"	szgaèí, <i>quod abjectum est.</i>
kòlèstèmn, <i>operando deditus.</i>	skól, <i>factum, actio.</i>	n kólmn, <i>façon.</i>	szkól, <i>quod factum est.</i>
fkòistèmn, <i>mendacio deditus.</i>	sikòist, <i>mendacium.</i>	"	szikòist, <i>quod quis mentitus est.</i>
"	slácka, <i>humatio.</i>	"	szlácka, <i>quod humatum est.</i>
"	slòhich, <i>ligatura.</i>	lchmintn, <i>ligamen.</i>	szlich, <i>quod ligatum est.</i>

Notanda.

* Cum hoc verbum frequentius pro equis capistrandis usurpatur, reciprocum habet *us* interpositum pro *chespín*—*collum*, ita ut ad litt. sit *se jeter la corde au cou l'un l'autre à la manière des chevaux*.

† Si huic verbo interponatur præpositio *ch* fiet verbum locativum *tnes'chazetsi*—*appendo, suspendo*, a quo derivatur substantivum *s'chazets*—*vexillum*, ac etiam dies dominica, sic dicta a vexillo illa die a duce suspendi solito.

‡ Verbum *tnes'azgai* habet reflexum quadruplex: 1. *tnes'azganzuti, me ipsum aspicio*; 2. *tnes'azgasnzúti, me aspicio in v. g. speculo*; 3. *tnes'azgamszúti, ostentationem præ se ferre (attirer les regards des autres)* ob rem physicam v. g. pulchrum habitum; 4. *tnes'azgaszuti, affectare se attentione dignum ob qualitatem moralem v. g. valorem militarem*.

§ Reciprocum, reflexum et gentile hujus verbi habet characteristicam verbi relativi *sch*—*pro*, absurdum enim esset seipsum orare.

¶ Substantivum *ncháu*mn est tamquam instrumentum quo oratur en sensu quo preces sunt media, quibus a Deo gratias obtainamus et hoc substantivo *Selici* frequentius utuntur quam *s'cháu*—*oratio*.

¶¶ Substantivum attributionis desumitur ex reflexo in isti.

*² Significatio reflexi *tnes'golmisti* est: *je me jette pour mort, v. g. dans la bataille (c'est le mot des guerriers)*.

†² Hoc verbo appellatur *diabolus*.

‡² Reciprocum, reflexum et gentile habent præpositionem *ch* interpositam; scilicet: *mentior de, circa aliquem, id est calumnior*. Radix hujus verbi est ex reflexo in *istis*.

§² Hoc verbo utuntur *Selici* cum domunculas terreas ad sudandum componunt.

CAPUT 6um.

De Adverbio.

ADVERBIA TEMPORIS.

spistem? <i>quando</i> (relat. ad præt.)	zitsnkoaskat, <i>nudius tertius.</i>
pistèm? <i>quando</i> (relat. ad fut.)	schèi s'chaláskat, <i>nudius quartus, il y a</i>
iet'lgoa, <i>nunc, hodie, à present, aujourd'hui.</i>	<i>trois jours.</i>
tsnò, <i>nuper.</i>	galíp, <i>cras</i> (relat. ad præt.) <i>le lendemain.</i>
kasíp, <i>diu, serò.</i>	ne galíp, <i>cras, demain.</i>
skasíp, <i>jamdiu.</i>	gaeít, <i>sæpe, frequenter.</i>
Iu takasíp, <i>jamdudùm, jadis.</i>	Iáet, <i>raro.</i>
spiszelt, <i>heri.</i>	i'nknko, <i>interdum, quelquefois seulement.</i>
schièus, <i>semper.</i>	tashòi, <i>incessanter.</i>
taguí, <i>nunquam, jamais.</i>	chmilkomaskat, <i>tota die.</i>
tankò, <i>pas une fois seulement.</i>	tel skuèkust u cheltg, <i>de mane usque</i>
agal, <i>quoties.</i>	<i>ad vespærum.</i>
lschèi, <i>tunc.</i>	agal spèntich, <i>quotannis.</i>
Iu lschei, <i>tum, cum, lorsque</i> (relat. ad	kuín chaskat, <i>quot dies, combien de jours.</i>
præt.)	nkoaskat, <i>una die.</i>
Iu ne, <i>tum, cum, lorsque</i> (relat. ad fut.)	aalaskat, <i>biduo.</i>
ziúzi, <i>nondum, antequam.</i>	chalaskat, <i>tres dies.</i>
tlè, <i>jam, deja.</i>	máskat, <i>quatuor dies.</i>
isiz, <i>recenter, il n'est pas long temps.</i>	zilchstaskat, <i>quinque dies.</i>
ie isiz, <i>idem.</i>	tckanchstaskat, <i>sex dies.</i>
agaláskat, <i>quotidie.</i>	spelchaskat, <i>septem dies.</i>
ágalskuèkust, <i>quotidie mane.</i>	hanmáskat, <i>octo dies.</i>
ágal cheltg, <i>quotidie vespere.</i>	gantáskat, <i>novem dies.</i>
	opnchstaskat, <i>decem dies.</i>

Nota. Numerus dierum nuper citatus cum interrogatione kuinchaskat respicit tantum tempus præteritum, sed habet etiam præsens et futurum; in sensu præsenti præponitur schè (pro schei, *hic* vel *hoc*) et consonans *s*, sic:

schè s'aalaskat, *il y a deux jours*; sche s'chalaskat, *il y a trois jours*, etc.

In sensu autem futuro præmittitur tantum syllaba nem, sic: nèm aaláskat, *il y aura deux jours.*

ADVERBIA STATUS IN LOCO,

Quæ reguntur a præpositione *l*.

chen, <i>ubi?</i>	Imischüt, <i>infra, en bas.</i>
lechèn, <i>ubi.</i>	lesmilko, <i>ubique.</i>
ièlè, <i>hic, ici.</i>	lesmilkomblègu, <i>ubique locorum.</i>
ziò, <i>ibi (indefn.)</i>	lstóligu, <i>humi.</i>
lschei, <i>ibi, là (defnít.)</i>	lkolischüt, <i>infra, au dessous.</i>
lzi'i, <i>ibi (est), là il est.</i>	lchòlzke, <i>extra, en dehors.</i>
potulschei, <i>ibi, précisément là.</i>	lchólègu, <i>in loco deserto.</i>
lulschei, <i>ibi, ubi, là où.</i>	lchoéut, <i>in loco deserto.</i>
lschèi legù, <i>eo loco.</i>	ls'chitezis, <i>retro (inanim.), derrière.</i>
lchíchet, <i>propè, tout près.</i>	lkolnchemep, <i>ante januam.</i>
lchsagam, <i>proximè.</i>	lniskót, <i>trans flumen, à l'autre bord.</i>
lkat, <i>longe.</i>	ièzch'ch'o, <i>cis, en deça.</i>
ln kólègu, <i>alibi.</i>	Iu e lu, <i>ibi, là bas (indef.)</i> ;
lnúist, <i>supra, sursum.</i>	

Nota. Cum substantiva loco adverbiorum adhibentur more substantivorum declinantur, præposito scilicet pronomine possessivo *í*, meus, *a*, um, *a*, tuus, *a*, um, sic :

l'i'smilchemèls, *in facie mea, id est coram me.*
 l'as'chzhechst, *ad dexteram tuam.*
 ls'chzíkue's, *ad sinistram ejus.*
 l'snchmickmp, *ad tergum vestrum, derrière vous.*

Carent enim adverbis absolutis, ante, retro, etc.

ADVERBIA MOTUS AD LOCUM,

Quæ reguntur a præpositione *ch*, ad.

chchèn? <i>quo.</i>	chnischüt, <i>deorsum, infra.</i>
ièchè, <i>huc.</i>	chnuist, <i>sursum.</i>
ièch'ch'è, <i>huc versus, par ici.</i>	chèsmilko, <i>quocumque.</i>
zíchzi, <i>illuc, là bas (indefn.)</i>	chutèmtch, <i>down the river.</i>
luchlú, <i>illuc.</i>	chzi, <i>illuc, là (pas loin).</i>
ch sch'èi, <i>illuc, là (defn.)</i>	chlú, <i>illuc, là.</i>
chn kólègu, <i>alio, ailleurs.</i>	luchschei u, <i>illuc ubi vel quò; là où.</i>
chlkót, <i>longe.</i>	

ADVERBIA MOTUS DE PER LOCUM,

Quæ reguntur a præpositione *tel*, *ex*.

tèl chèn ? <i>unde ? d'où.</i>	Iu tetchlu, <i>inde, e longe (indef), du loin,</i> <i>de là bas.</i>
iè tel è, <i>hinc, d'ici.</i>	tel Ichichet, <i>e propè, de près.</i>
ièt è, <i>hinc, d'ici.</i>	telnuist, <i>desuper, d'en haut.</i>
telschei, <i>inde, de là (defin.)</i>	Iù tei schei u, <i>inde unde, de là où.</i>

Nota. Eadem adverbia temporis et status in loco fiunt adverbia motus addita vel mutata præpositione juxta sensum.

ADVERBIA QUANTITATIS.

kuinch, <i>quot, combien (inanim.)</i>	gallgoeit, <i>bene multi, satis multum.</i>
chkuinkuinch, <i>quot (anim.)</i>	goà kuíinch, <i>nescio quot ? je ne sais com-</i> <i>bien.</i>
goèit, <i>multum, multi (inanim.)</i>	potu schei, <i>tot præcisè.</i>
ch goègoèit, <i>multi (anim.)</i>	i potu schei, <i>æque, nec multum nec parum,</i> <i>une juste quantité.</i>
Iùet, <i>parum, pauci (inanim.)</i>	gail ta, <i>vix, fere nihil, a peine.</i>
ch Iùet, <i>pauci (anim.)</i>	ta, <i>nihil.</i>
èsmflko, <i>totum, le tout.</i>	
èsià, <i>omnes, omnia.</i>	
s'chùt, <i>pars, dimidium, la moitié, une</i> <i>partie.</i>	

ADVERBIA AFFIRMATIONIS ET NEGATIONIS.

u nèli (communius unè), <i>utique, oui.</i>	tamà, <i>nonne.</i>
schèi, <i>ita est, c'est cela.</i>	goà, <i>forte, peut-être.</i>
unègu, <i>vere, vraiment.</i>	ta smistèn, <i>nescio.</i>
itemí, <i>sine dubio.</i>	itenmùs, <i>frustra, en vain.</i>
itemí schèi, <i>indubitanter est ita.</i>	il'tenmùs, <i>sine ratione.</i>
tà, <i>non (absolute vel cum perf. indicat.)</i>	gel it tenmus, <i>immeritò.</i>
tàm, <i>non (cum præsentii).</i>	a ? <i>ne ?</i> postponitur a Selicis, anteponitur a Kalispelm.
tàguf, <i>absit, nunquam, jamais.</i>	

CAPUT 8^m.**Præpositio.**

Pleræque præpositiones nominibus et verbis copulatæ inveniuntur (vide Verba Locativa) quæ vero separatæ a nominibus in oratione locum habent, potius adverbia sunt quàm præpositiones. Sunt autem quædam syllaba vel consonantes quæ nominibus præponuntur at præpositionum locum tenent.

ch = *ad, versus, apud* (motus ad).
 l = *in* (status in) *dans*.
 tel = *ex, ab*.
 t = *cum, avec* (regit nomina instrumentalia).
 u = *usque, usque ad*.
 gol = *propter*.
 lkai = *cum, avec* (anim.)

CAPUT 9^m.**Interjectio.**

Quædam interjectiones propriæ sunt virorum, quædam mulierum, quædam communes.

PROPRELÆ VIRORUM.

iò!	admirationis vel lætitiæ.
he iah iò,	doloris.
iatgaè,	<i>c'est dommage.</i>

PROPRELÆ MULIERUM.

nèh! admirationis.	uèh! improbantis.
nih! idem.	eh nô! doloris.

INTERJECTIONES COMMUNES.

mi, <i>quæso, de grace, s'il vous plaît</i> (semper præponitur phrasi).	kuéné! <i>expecta, arrête.</i>
gest! <i>bene, recte.</i>	tle kusch, <i>recedo, recule.</i>
hem! <i>hem.</i>	tl's'kiu, <i>recedite.</i>
hoi! <i>cessa, siste.</i>	stem? <i>quid est hoc.</i>
komi, <i>utinam.</i>	ustem, <i>quid ergo.</i>
ma! (pro mi azgant) <i>vide, tiens, tenez.</i>	lschei kuém! <i>esto, soit.</i>
mil! <i>ira.</i>	ksez s'chèni, <i>comment.</i>
igu! <i>euge, allons, voyons, courage.</i>	ksez s'chèni uta! <i>comment non.</i>
	a, <i>interjectio approbationis.</i>

CAPUT 10um.

Conjunctio.

u, <i>et, etiam, adhuc.</i>	néli, <i>quia, quoniam, etenim.</i>
nègu, <i>et, etiam.</i>	kuém, <i>præterea.</i>
nè, } <i>si (cum subjunc.)</i>	kó, <i>ergo.</i>
lunè, }	èmàn, <i>licet, quamvis, quoique.</i>
gèn, <i>sed, tamen, quoquomodo.</i>	nèuè, <i>licet, quand même.</i>

PARS SECUNDA.

DILUCIDATIONES IN RUDIMENTA.

CAPUT I^{um}.

De Recta Pronunciatione.

§ 1.

LINGUA Selica abundat consonantibus, et non rarò accidit ut quatuor vel quinque vel etiam septem et octo consonantes in uno vocabulo reperiantur, sine ulla vocali intermedia, quod licet satis incommodum primo intuitu videri possit, in praxi tamen nulla interest difficultas, ut ex regulis patebit.

Circa pronunciationem consonantium hoc observandum est.

1. Consonans *g* gutturalis est, sed multo lenior quam *g* hispanica seu arabica, præsertim verò ante *u* et *t* sonat ut *ch* vel *g* germanica in voce *könig*, etc., sic: *skaltmigu*, *vir*; *suigt*, *rima*, *fente dans le bois*; *tlágt*, *agilis ad currendum*; *ttúgt*, *volat*, etc., gutturalis *g* vix auditur.

2. Consonans *l* peculiaris omnino est Selicis: hæc autem consonans, quippe quæ Europæis prorsus ignota multis difficultatem præbuit, et alii per *thl* anglicum, alii per *ll*, alii per *gl* expressam voluerunt: nulla tamen ex eis admitti potest, cum *l* selicum sit stricte et unice palatalis (vide pag. 1) quæ consonans cum sit caracteristica diminutivi, sive nominis sive verbi, leniter valde pronuncianda est.

3. Consonans *m* in fine dictionum, præcedente alia consonante pronuntiat ut *ëm*, ut sunt præsertim verba activa realia, sic: *iéskólm*, *facio*, pronuncia *ieskólëm*; *iesgalítm*, pronuncia *iesgalítëm*: *iesníchm*, *seco*, pronuncia *iesníchëm*, etc.

Item *m* inter duas consonantes sonat ut *ím*, præsertim si consonans præcedens est *s*, sic: *smgeíchn*, *ursus*, pronuncia *smgeíchn*; *smílich*, *saumon*, pronuntia *símlich*, licet post *m* non sequatur consonans sed *m* habeat apostrophen (') ut, *s'm'em*.

4. Quod dictum est de consonante *m*, observandum est etiam in consonante *n*, sive in fine dictionis sit sive inter duas consonantes. Hinc quoties post caracte-

risticam verborum tnes vel chnes, etc, intervenit *n* cum alia consonante, pronuntiat ut In, sic: tnesntelsi, *pulo*, pronuntia tnesntelsi; asnzikam, *terram fodis*, pronuntia asnzikam.

Characteristica vero *tn* vel *chn* sive sequatur consonans sive vocalis semper pronuntiat ut tēn, chēn, vel chīn, sic: tnesnkuēni, *eligo*, sonat tēnēsinkuēni vel chinēsinkuēni; tnōlschiztm, *ignem accendi* (perf.), sonat tēnōlschiztēm, etc.

Sicut etiam verba omnia quæ habent vim participii passivi, sic: sznmól, *aqua quæ hausta est*, sonat szīnmól (a tnesmóli, *aquam haurio*); szntkús, *quod additum est*, sonat szīntkús a tnesntkúsi, *addo*.

5. Consonans *z* dura est more germanico. Forte non inutile erit, quod qui idiomata indica scripto tradiderunt, omnes eliminant consonantem *z*, cujus loco sufficiunt consonantes *ts*, quæ consonantes, quidquid sit de aliis linguis, magnum sane incommodum linguæ Selicæ parerent; etenim cum sæpe compositio vel syntaxis verborum requirat *t* ante *z*, ut in casu nominativo et in ablativo instrumenti, non solum pronuntiatio sed etiam significatio propter amphibologiam et erroneam orthographicam vitiosa esset.

6. Quælibet consonans cum apostrophe sumit sonum vocalis sequentis; sic: tnes'chgut'telsi, *trascor*, pronuntia tenēs chgultētēlsi; l'et, *pater*, pronuntia lē èt; s'm'ēm, *mulier*, pronuntia si me èm.

Idem dicas de plurali nominum, cum radix sine vocali duplicatur: luk, *lignum*, pl. lklúk, sonat lkúlkuk; kutunt, *magnus*, pl. ktkutunt, pronuntia kútkutánt.

Etiam in verbis reduplicationis: iespplolstm, *plures occido*, sonat iespólpostm; iesnmetlm, *misceo*, iesnmtlmetlm, *plura misceo*, pronuntia iesinmētlmētēm.

Generatim ad tollendam omnem difficultatem in pronuntiatione, hoc dici potest, quod quoties duæ vel plures consonantes intersunt dictioni, præsertim si nec mutæ sint nec liquidæ, semper audiatur sonus vocalis *e* vel *i* intermedie (semimutæ tamen ut in voce gallicâ *parcêque*), sic: ésppltschín, *discalceatus*, sonat éspépłt-léschín, vel espłpłtłéschín; iesptptkum (redupl.), *pluries pungo*, sonat iespłpłt-płt-kum; tnesepma, *despondeo*, pronuntia tēnēspēspēmā, etc.

§ 2. De Accentu.

Accentus sive gravis sive acutus distinguit consonantes longas a brevibus (pag. 2.) quodlibet vocalem polysyllabum (non compositum) plerumque habet unicum accentum: mómkozin, *hirundo*; lkofooko (diminut.), *vitulus infra sex menses*.

In plurali nominum et in verbis reduplicativis, si duplicatur radix cum accentu, etiam accentus repetitur, sic: stí'ichmísch, *puella*, pl. stí tí íschemísh; chílégu, *cortex*, pl. chíchlégu; ies'azgam, *aspicio*; ies áz ázgam, etc.

Verba composita retinent accentum proprium vocis primitivæ: tneslkukuiēzmi, *submissa voce loquor* (*e* pro *u*: oritur enim ex lkúkuitmi, *parvus*); tnes'chlelké-schini, *illido*, *pedibus offendo*, ex iestelkēm, *calcibus aliquem peto*.

Accentus sive acuti sive gravis prolongatio magnam tribuit orationi vim et emphasim, notatque vel diurnitatem actionis, vel qualitatem vel quantitatem juxta sensum, et maxime in usu est, sic:

Hipè ' ' ' ' ' is, pro simpliciter Hipèis, *pluit* (præt. perf.), plus dicit, quam si adderetur adverbium *goeit*, *multum*, vel *kasip*, *dîu*.
 ingamènc̄h, *amo* (vide Part III., § 16.); ingamè ' ' ' ' ' nch, *amo amore incredibili*.
 tnaímt, *indignatus sum*; tnaí ' ' ' ' ' mt, *maxime indignatus sum*.

Hæc autem emphasis per accentus prolongationem non solum locum habet in nominibus et verbis, sed in qualibet orationis parte.

Cum verò emphasis respicit pronomen personale 1^æ et 2^æ personæ exprimitur per repetitionem ejusdem pronominis sed absoluti (vide cap. 5, § 1).

Ne quis in vocibus quibusdam sive loquendo sive scribendo facile decipiatur propter analogiam; orthographiæ hic claritatis causâ subjiciuntur:

és schi it, *primus*; és chîte, *arbor*.
 és kòlkei, *serit, il sème*; eskolkèi, *imago, une image*.
 gmgèmt, *graves, pesants*; kmkèmt, *lacet, il ne parle pas*.
 geólègu, *serpent à sonnette*; goetlègu, *loca multa*.
 gamit, *aruit, s'est séché*; kamip, *iram remisit, il s'est calmé*.
 kulkúlt, *purpura, de l'ecarlate*; gulguílt, *debitum, une dette*.
 kuènt, *accipe*; kue'ènt, *morde*; kuèmt, *insuper*.
 spkamí, *cygnus, un cygne*; spkaní, *le soleil*.
 tàpskèligu, *il decharge son fusil*; tàèpskèligu, *nemo est, il n'y a personne*.
 tnèsgoákoi, *limo vel molo*; tneszkoákoi, *ploro*.
 tnespogtílschi, *adolesco*; tnespogtúlschi, *senesco*.
 itnílil, *mortuus sum vel viribus defeci*; itntlíl, *quievi, je me tiens tranquille*.
 tnès sústi, *bibo*; tnès ústi, *mergor*.
 iestelím, *rumpo*; iesttelím, *lacero*; iestelím, *luto linire*.
 iestipím, *demitto, descendre quelque chose*; ièsttipím, *præcipitem do*.

CAPUT 2um.

Nomen Substantivum.

DE DIFFERENTIA ET FORMATIONE SUBSTANTIVORUM.

Substantivorum species quintuplex est: substantivum abstractum, instrumentale, officiale, attributivum et locativum, quæ omnia vel a verbo vel ab adjectivo correspondente derivantur.

§ 1. Substantiva abstracta.

Substantiva abstracta præferunt consonantem *s* pro characteristicâ, quæ consonans præfixa radicibus verborum, vide cap. 6, § 1; vel adjectivo simplici format substantivum abstractum, sic:

tnèsz'eschmi, *me pudet*, radix est z'esch, cui præposita consonante *s*, erit, sz'esch, *pudor*, *dedecus*, *honte*.
tneslèmti, *gaudeo*, *sum contentus*, ex radice lèmt, fiet slèmt, *gaudium*, *letitia*.

Item ex adjectivis: gest, *bonus*, sgest, *bonitas*; tèie, *malus*, steie, *malitia*; kutunt, *magnus*, skutunt, *magnitudo*; gópt, *piger*, s'gopt, *pigritia*.

Usum autem substantivi abstractivi vide in Syntaxi.

§ 2. Substantivum instrumentale.

Substantiva finita in *tn* (tèn) plerumque instrumentalia sunt et derivantur a verbis.

tó emintn, *malleus*, ex tnèsté'emi, *tundo*.
tìelulèguta, *aratum*, ex tnèstlelùlégui, *terram lacero*, id est *aro*.
kaomíntn, *instrumentum quodvis*, quo aliquid frangitur, ex tnèskaomí, *frango*, etc.

Regula autem generalis pro formatione substantivi instrumentalis hic non datur, affixum enim verbi multis subicitur exceptionibus; sed ideo tantum verbum feci de his et aliis substantivis, quæ sequuntur, ut studiosus fontes, a quibus vocabula derivantur, per analysin facilius inveniat.

§ 3. Substantiva officialia.

Substantivis Latinorum finitis in *or*, respondent substantiva Selica, incipientia per *sgu* (forte ex verbo tnesgui, *vado*, *venio*), quæ syllaba præfixa verbis activis realibus, loco characteristicæ *ies*, format substantivum; *factor* rei de qua agitur. Sic, ex

ies azgam, *aspicio*, fit *sgu azgam*, *speculator*.
ex iestkóm, *suo*, *coudre*, fit *sgu tkóm*, *sutor*.
ex ies'chaum, *oro*, fit *sgu-cháum*, *orator* (ille qui habet officium præcedendi alios in recitandis precibus).

Sed sgotomísten, *mercator*, non admittit affixum *m* verbi iestomísten (*mercor*) et quedam alia.

§ 4. Substantiva attributiva.

A substantivis nuper expositis valde differunt substantiva finita in *em* vel *ul*, quæ quidem respondent etiam substantivis latinorum finitis in *or*, sed alia ratione; etenim substantiva incipientia in *sgu* dicunt tantum officium, quo aliquis fungitur, et supponit aliquem tertium a quo; substantiva vero finita in *em* vel *ul* tribuntur tantum virtuti vel vitio, seu dicunt aliquem esse deditum rei de qua agitur: hinc est quod substantiva incipientia per *sgu* dicuntur officialia; finita vero in *em* vel *ul* dicuntur attributiva.

tnès'chs'chísti, *exploro*; sgu ch'chist, *explorator*, seu *qui habet officium explorandi missus per alium*; ch's'chist'emn, *explorator*, seu *qui vel prae nimia diligentia vel timore explorando deditus est*.

tnèsgalizni, *cibum mendico*; sgu ngalzn, *qui mittitur ad cibum mendicandum*; ngalzn'emn, *qui cibum mendicando deditus est*.

tnestemisti, *mercor*; sgu-tomíst, *mercator, marchand*; tomist'emn, *qui emendo et vendendo deditus est*.

Nota 1. Substantiva officialia, quorum actio tendit in objectum animatum plerumque sumuntur ex verbis reflexis in *zuti*, mutato affixo *i* in *n*.

iesnkonminm, *miseror*; nkonmn zutn, *miserator*.

iesólschitm, *auxilior*; olkschs zutn, *auxiliator*, etc.

Nota 2. Quaedam substantiva loco syllabae emn assumunt syllabam ul, quae praesertim substantiva admittunt reduplicationem, cum necessario dicunt frequentationem actionis; hujusmodi sunt:

chochom'ul, *orationi deditus*; ex ies' chaum, *oro*.

kolkoltul, *loquax, un babillard*; ex tneskolkolœti, *loquor*.

ch'IchIp ul, *venationi deditus*; ex tnès'ch'Ipmi, *venor*, etc.

§ 5. Substantiva locativa.

Quae locativa dicuntur, indicant locum in quo actio verbi exercetur. Formantur autem a substantivo instrumentali, praepositis consonantibus *sn* (*sîn*) quarum ultima supplet praepositioni *intus* (vide Localitas supra).

ieslkóm, *repono*; Ikomíntn, *instrumentum quodlibet, quo aliquid reponitur, sive furca sil vel aliud*; sn lkomíntn, *locus in quo reponitur aliquid, magasin*.

iesgóakom, *limo vel molo*; goakomn (instrum.), *lima vel mola*; sn goakomn (locativ.), *pistrinum, un moulin*.

ies'cháum, *oro*; ncháumn (instrum.), *preces*; snchaumn (locat.), *ecclesia*.

ieskolèmp, *aliquid calore coqui*; kolèptn (instrum.); snkoleptn (locat.), *fornax*. Etc.

Nota. Licet quaedam verba non habeant substantivum instrumentale absolutum, tamen ad formandum substantivum locativum tribuitur verbo finalis in *tn* acsi instrumentum existeret; cui praeponuntur consonantes *sn* ut dictum est, sic:

tnèsemúti, *habito*; sn emútn, *habitatio*; ex emútn, substantivum instrumentale, quod non existit.

De Natura Substantivorum.

Substantiva vel primitiva sunt vel derivata. Derivata sunt nuper exposita instrumentalia, officialia, etc., a quibus propriè loquendo, verbum simplex for-

mari nequit (formari tamen possunt plura verba composita). Primitiva verò radices sunt verborum simplicium quæ etiam primitiva dicuntur. Hujusmodi sunt:

gòlko, *rota*; tnèsgólkoi, *volvo, inverto, rouler*.
 k'eschín, *calceamentum*; tnesk'eschinmi, *me calceo*.
 sgélui, *maritus*; iesgéluiim, *marito, as, prendre pour mari*.
 nògnog, *uzor*; iesnògnogm (*quasi uzorare, prendre pour femme*).
 skòdi, *mater*; ieskòdim, *loco matris habeo*.

Substantiva copulata verbo substantivo sum, vide infra, cap. 3, § 3.

CAPUT 4um.

Nomen Adjectivum.

Licet in lingua Selicá non datur ea difficultas, quæ in quibusdam linguis indicis reperitur, quod nempe quodlibet adjectivum distinguatur inter objectum animatum et inanimatum, sunt tamen quædam adjectiva non promiscue usurpanda (sicuti etiam quædam verba), sed alia relate ad res (inter quas etiam animalia numeranda sunt) alia relate ad personas distinguuntur. Ejusmodi sunt:

Animata.	Inanimata.
nkoèzlzo, <i>plus</i> ;	koèzt, <i>plenus</i> .
pgpgót, <i>sener</i> ;	skasip, <i>velus</i> .*
kutnalko, <i>adultus</i> ;	kutunt, <i>magnus, altus</i> .
lkukuimálako, <i>brevis statura</i> ;	Iguiguézt, <i>brevis</i> .

Et nomen numerale, vide pag. 6.

§ 2. Natura Adjectivorum.

Adjectiva alia sunt primitiva, alia a verbis derivata, alia et ipsa verba sunt.

1. Primitiva ea forme sunt, quæ denotant qualitatem rei intrinsicam, ut: gèmt, *gravis, pesant*; gèst, *bonus, pulcher*; must, *altus*; tcie, *malus, deformis*, etc.

Quæ adjectiva licet primitiva dicantur, eo quod ex iis et substantiva abstracta

* Dicitur tamen págt skagas (pro pgpgót anchlzaskagae) *equus senex*. Item vox skasip, frequentius adhibetur composita cum substantivo et erit skaspl (vel skaap-si, substantivum incipiat per vocalem vel per e) ut skaspize (pro skasip sizém), *une vieille couverture*, skaspl k'eschín, *des souliers vieux*, etc.

(vide supra) et verba plura derivantur tamen et ipsa dici possunt verba, et præcise 3a persona singularis perfecti, ut patebit in verbificatione adjectivorum (infra vid.)

2. Quædam adjectiva a verbis derivantur, sic:

piák, *maturus*, ex tnèspikamí, *maturesco*.
 inák, *putridus*, ex tnesinkamí, *putresco* (de animali).
 ituk, *putridus*, ex tnèsitkumi, *putresco* (de ligno).
 gamip, *aridus*, ex tnésgampmi, *aresco*.
 li íp, *macer*, ex tnesli ipsni, *emacresco*, etc.

3. Alia demùm sunt verba realia et sunt 3a persona singularis vel præsentis vel præteriti continuati; præferunt enim syllabam continuationis *es*, sic:

észalmí, } *agrotus* (est).
 es'chzóléls, }
 esnmkoíchn, *gibbus* (est), *bossu*.
 es'chnmkeín, *cæcus* (est).
 esntkène, *surdus* (est), *unica aura*.
 essákuti, *inflatus* (est).
 èsgèiu, *immaturus* (est), *crudus*.

Nota 1. Hæc adjectiva in oratione sæpe admittunt articulum Iu, seu pronomen relativum (vide infra, Part III., cap. 1.), sic:

ios'azgam Iu es'chzólélsi, *aspicio qui agrotus* (est), id est *agrotum visito*.
 taks'íIntgu Iu esgeiu, *ne comedas quod crudum* (est), etc.

Nota 2. His adjectivis (vel his verbis) utuntur Selici loco participii præsentis, præposito item articulo Iu, sic:

keffnt Iu èsotitachi (redupli.), *excita dormientes*, id est, *qui sunt dormientes*.

§ 3. De Substant. et Adject. Verbificatis.

Substantiva et adjectiva quoties copulantur cum verbo *sum* verbificantur, hoc est, præmittunt characteristicam *in* (vel *chn*), *kn*, etc., verbi intransitivi, quæ characteristicæ, ut dictum est, æquivalet verbo substantivo. Bene tamen notanda sunt quæ sequuntur.

1. Substantivum indeclinabile manet per omnes modos et tempora, neque mutat finalem, neque admittit ullum affixum.

2. Characteristica imperativi et subjunctivi tiks, kuks, etc., et temporum quæ a præsentis subjunctivi derivantur mutatur in tikl, kukl, etc. (in substantivis tantum) quæ characteristicæ dicit relationem ad aliquem tertium seu commodum vel incommodum vel possessionem (vide Syntax. de Verbo Possess.)

3. Tam substantivum quam adjectivum nullam habet characteristicam in tertia personâ utriusque numeri seu caret verbo *sum*; hinc

Indicat. præsens.

1.	tn ilmíggum	<i>sum dux, je suis chef.</i>
2.	ku ilmíggum	<i>es dux.</i>
3.	ilmíggum	<i>est dux.</i>
1.	kae ililmíggum	<i>sumus duces.</i>
2.	p ililmíggum	<i>estis duces.</i>
3.	ililmíggum	<i>sunt duces.</i>

Futurum.

1.	nèm tn ilmíggum	<i>ero dux, etc.</i>
----	-----------------	----------------------

Imperativ. et Subjunct.

1.	tikl ilmíggum	<i>ut sim dux.</i>
2.	kukl ilmíggum	<i>ut sis vel esto dux.</i>
3.	kíl ilmíggum	<i>ut sit dux.</i>
1.	kaekl ililmíggum	<i>ut simus duces.</i>
2.	pkíl ililmíggum	<i>ut sitis duces.</i>
3.	kíl ililmíggum	<i>ut sint duces.</i>

Adjectivum indeclinabile quidem manet in indicativo, sed in imperativo et subjunctivo assumit affixum *i* verbi intransitivi, sic:

tnkonkoint	<i>sum pauper.</i>
------------	--------------------

Imperat. et Subjunct.

1.	tiks konkointi	<i>ut sim pauper.</i>
2.	kuks konkointi	<i>ut sis vel esto pauper.</i>
3.	ks konkointi	<i>ut sit pauper.</i>

Nota. Modus exprimendi substantivum vel adjectivum verbificatum in sensu *continuato*, differt a verbis communibus; loco enim syllabæ *es* ponitur vocalis *i* non post sed ante characteristicam seu verbum *sum*, quæ vocalis remanet etiam in tertia personâ utriusque numeri. Notandum est etiam quod hæc vocalis accidentalis quidem est in multis adjectivis, sed in aliis pluribus ita inhæret, ut tamquam essentialiter copulata videatur, et qui etymologiam verborum non noverit, facile decipiatur in verbificatione adjectivorum incipientium per *i*, quorum pleraque non sunt simplicia sed composita a vocali continuationis *i*, sic:

ichitmélgu, *nudus*; ichtás, *macer*; igam, *aridus* (naturaliter); ikoèu, *stultus*; itág, *amarus*; inas, *humidus*; iptág, *fætidus*; et alla ejusmodi, quæ copulata cum verbo *sum*, erunt itchilmélgu, *nudus sum*; ikuchitás, *macer es*; ipkoèu, *stulti estis*, etc.; et non tnichitmélgu, *kuichitás*, etc.

Igitur sensus substantivi vel adjectivi verbificati simpliciter erit

tnskaltmígu, <i>sum vir</i> (<i>hic et nunc</i>).*		
tnilmígu, <i>sum dux</i>	“	“
tnkonkoint, <i>sum pauper</i>	“	“
tnsisstia, <i>sum fortis</i>	“	“

Præposita vero vocali *i* sensus erit

itnskaltmígu, <i>sum vir</i> (ut semper fui).
itnilmígu, <i>sum dux</i> (ut antea), <i>je suis encore chef</i> .
itnkonkoint, <i>sum pauper</i> (adhuc), <i>je suis toujours pauvre</i> .
itnsissuis, <i>sum fortis</i> (ut semper fui), etc.

Adjectiva significationis passivæ, seu radices verborum more adjectivorum usurpatas, vide infra, cap. 6, § 1.

§ 4. De Derivatis ab Adjectivis.

Præter substantiva abstracta, quæ formantur ab adjectivis præposita simpliciter *s* (ut supra, pag. 64), et verbum substantivum, formantur etiam :

1. Verba activa realia, plerumque in sensu *causativo*, præposita nempe characteristicæ *ies* et affixo apposito *m*.

ikoou, <i>stultus</i> ; ieskoeum, <i>stullifico, faire perdre la tête</i> .
kutunt, <i>magnus</i> ; ieskutuntm, <i>magnifico, agrandir</i> .
tèie, <i>malus, improbus</i> ; iestèiem, <i>quasi improbifico, rendre mauvais</i> .

2. Verba quæ latine inchoativa dicuntur, quorum characteristicæ finalis est *ilschi* (pag. 48, supra) sensus *intransitivi*: gópt, *piger*; tnésgóptilchi, *piger fio* (quasi pigresco), etc.

Quæ verba usurpari etiam possunt activè in sensu *causativo*, ut: iòidot, *fortis*; tnesioiòotilschi, *fortis evado*; iesioiòotilschm, *fortem evadere facio*, etc.

3. Verba quædam reflexa in *szuti* ejusdem significationis, ac in verbis reflexis (pag. 36) dum est, sublata tamen ultima littera adjectivi, sic: tnésioiò zuti, *conor, s'efforcer*.

4. Quod si ultima littera intacta maneat, tum fiat verbum simulativum (supra, pag. 46): tnesioio t'suti, *fortem me esse affecto*.

Nota. Adjectiva a quibus verba supradicta derivantur, dicunt semper relationem ad objectum animatum et respiciunt aliquam animi qualitatem.

Derivationes quorundem adjectivorum in unum collectas continet Tabula apposita.

* Hoc verbum etiam moraliter intelligendum est, et gallice diceretur, *agir en homme*; tám kuskaltmígu, *tu n'agis pas en homme*; kukl'skaltmígu (Imperat), *agis en homme*.

Tabula quorundam Adjectivorum, cum suis Derivatis.

Adject. primitiv.	Substant. abstractum.	Verbum substantiv.	Activum canonicum.	Inchoativum.	Passivum.	Simulativum.
gæt, bonus.	gæst, bonitas.	ingæt, bonus sum.	iegestim, bonum afficere ai- quid.	tiegestilisch, bonus evado.	ingesluzt (defect.) bene me gero.	tiegestisazuti, bonus moras si- mulo.
göpþ, piger.	gögþ, pigritia.	ingöpþ, piger sum.	iægöpþim, aliquem ul pigrum habeo.	tiegöptilisch, piger evado.	"	tiegöptisazuti, ignavum simulo.
ikoeu, stultus.	ikoeü, stultitia.	inkoeü, stultus sum.	ieskoëum, stultum reddo.	tieskokotilisch, stultus evado.	tieskomsazuti, meisum stultum reddo.	tieskokotsazuti, stultitiam afficdo.
ioioot, fortis.	ioioöt, fortitudo.	tiioöot, fortis sum.	iesioiootim, fortifico.	tiesioioitilisch, fortis evado.	tiesioiosazuti, conor.	tiesioiootsazuti, fortitudinem si- mulo.
konkoinþ, pauper.	skonkoinþ, paupertas.	takonkoinþ, pauper sum.	ieskonkoinþim, pauperem facio.	tieskonkonitilisch, pauper evado.	tieskonmsazuti me pauperem reddo.	tieskonkontsazuti, paupertatem af- ficdo.
koöakok, impius, demens.	skoöankot, impetitas.	tkoöakok, impius sum.	ieskokoöim, impium efficio.	tieskokotilisch, impius evado.	tieskokoömsazuti, me impium reddo.	tieskokokotsazuti, impietatem afficdo.
kaitunþ, magnus.	skaitunþ, magnitudo.	tkaitunþ, magnus sum.	ieskaituntim, magnifico.	tieskaituntilisch, magnus evado, (inanim.)	"	tieskaituntsazuti, superbio.
saisunþ, sacrupidus, fortis (moral.)	saisisunþ, intrepiditas.	tsaisisunþ, magnanimus sum.	"	tiesaisisuntilisch, magnanimus evado.	"	tiesaisisuntsazuti, intrepiditatem af- ficdo.
teie, malus.	steie, malitia.	intieie, malus sum.	iessteieim, bonum facere vel ut improbum habeo aliquem.	tiessteietilisch, malus evado.	"	"

CAPUT 4um.

Nomen Numerale.

Numerus cardinalis verbificari potest et debet, quoties copulatur cum verbo *sum*, hoc tamen discrimine, quod numerus cardinalis relativus ad personas assumit tantum characteristicam verbi, ut in substantivis verbificatis dictum est; inanimatus verò assumit etiam affixum *i* in subjunctivo et imperativo, more adjectivorum.

Animatum: *tnchoaksi, sum unicus, solus.*
 kaechesèl, sumus duo.
 nèm pchchechelès, eritis tres.

Imperat. et Subjunct.

Animat.	Inanimat.
<i>kaèks' chesèl, simus duo.</i>	<i>ksesèli, sint duo.</i>
<i>ks'chchechelès, sint tres.</i>	<i>ks' chelèli, sint tres.</i>
etc., etc.	<i>ks mtsi.</i>
	<i>ks zili.</i>
	<i>ks làckani.</i>
	<i>ks sispeli.</i>
	<i>ks henèni, etc.</i>

Hoc substantivo fit numerus ordinalis (*supra*, pag. 8) et ex eodem fieri etiam potest et alius numerus distributivus, interposita reduplicatione, ubi opus fuerit et addito affixo *t*, hoc modo:

k'es'chnknaksi, singuli (animat.); k'es'chsèsèl, bini; k'eschchechelèli, terni; k'es'chmsmùmsi, quaterni, etc., et conjungitur juxta personam.

Nota. Numerus distributivus hic expositus, respicit tantum tempus futurum seu imperativum; si enim referatur ad rem jam factam vel presentem, tunc erit

kaechuáksi, sumus singuli; pès'chsèsèl, bini estis; es'ch'checheles, sunt terni, etc.

CAPUT 5^m.

De Pronomine.

1. Pronomen primitivum 2^æ personæ pluralis duplicem habet formam in compositione, scilicet *p* et *mp* præponitur 2^æ pluralis verbi cujuslibet intransitivi, vel activi absoluti (vide Paradigmata) et præponitur substantivis et etiam ipsi pronomini personali absoluto in casu vocativo (vide infra Syntax.): *mp* semper postponitur sive ad formandum 2^{am} personam pluralem verbi activi realis, sive substantivis copuletur et est pronomen possessivum (vide supra, 9).

2. Etiam pronomen personale copulatur cum verbo *sum*, more substantivorum.

ku suèh? *tu quis (es) vel quis es (tu)?*

tn keiè, *ego sum, c'est moi.*

ku anui kuiskusè'e (vocat.), *tu es, fili mi!*

Nota. Verbum *sum* copulatur cum pronomine personali in responsione seu in sensu simplici, non autem in phrasibus compositis (vide Synt, cap. 5, § 1).

CAPUT 6^m.

De Verbo.

§ 1. De Radicibus Verborum et earum usu.

Quodlibet verbum componitur characteristicam, radice et affixo. Sic in verbo intransitivo tñéslèmti, *gaudeo*, syllaba *tñes* est characteristicam; syllaba *lèmt* est radix; syllaba *i* est affixum verbi.

Item in verbo activo reali, iesgoèlm, *projicio, desero*, syllaba *ies* est characteristicam; syllaba *goèl* est radix; syllaba *m* est affixum.

Sed non in omnibus verbis intransitivis vel activis absolutis, affixum verbi est tantum *i*; sicuti non in omnibus activis realibus affixum verbi est tantum *m*; etenim in quolibet verbo intransitivo vel activo absoluto, quod habet accentum super affixum *i*, consonans præcedens non pertinet ad radicem, sed ad affixum, ut in verbis activis realibus, quæ habent item accentum super ultimam vocalem, eadem vocalis pertinet etiam ad affixum, non ad radicem. Sic in verbo tñésazmi, *ligo*, radix est *az*, non *azm*: iesnkétím, *submergo*, radix est nk'ét.

Nota. Verba quæ in radice nullam habent vocalem, interponunt radici vocalem affixi: ieslzm, *verbero*, radix *liz*; ies lch im, *alligo*, radix *lich*; tñes psp ma, *despondeo*, radix *psáp*, etc.

Sunt etiam aliæ exceptiones in verbis finitis in *mi*, ut infra videre est: præ cæteris usus *te* plura docebit. Igitur ad eruendam radicem verborum regula generalis erit, auferre a 1a personâ præsentis characteristicam et affixum modo nuper dictos Sint verba:

tnes asp mí, <i>curro</i> ,	radix	erit	asp.
tnes áui, <i>recito</i> ,	„	„	au.
tnes chëguí, <i>sicco</i> ,	„	„	chëgu.
tnes chlíp mí, <i>venor</i> ,	„	„	chlíp.
tnes gamp mí, <i>aresco</i> ,	„	„	gamp.
tnes ilmí, <i>jaculor</i> ,	„	„	ilíl.
tnes lmkamí, <i>uror</i> ,	„	„	lmák.
tnes itkumí, <i>putresco</i> ,	„	„	iták.
tnes ilp mi, <i>saucior</i> ,	„	„	ilíp, etc.

Radix verbi intransitivi est 3a persona singularis perfecti; radix autem verbi activi nullam per se valorem habet, verum adminiculis additis varias habet significaciones et maximo in usu est, etenim

1. Radicibus verborum quorumlibet (etiam impersonalium) præposita consonante *s* fit substantivum abstractum:

tneskoelti, *onero, charger*, radix koèlt; hinc skoèlt, *onus, la charge*.

tneslgupmí, *noceo mihi, se faire du mal*, radix lgáp; hinc slgup, *vulnus, contusio*, etc.

Item in impersonalibus: esttipeisi, radix ttpéis, hinc sttipeis, *pluvia*; esnetti, *ventus spirat*, radix neht; hinc snuèt, *ventus*, etc. Vide Tabula Verborum.

2. Si præter consonantem *s*, addatur consonans *z*, quæ consonans in compositione æquivalat adverbio *inde* (vide supra, Verb. Locativ.) fiet forma adjectivi habentis vim participii passivi in *us* latinorum; hinc ex radice kol verbi tneskóli, *facio*, fiet skól, *factum, un fait*; szkól, *factus, a, um*; et declinabitur more substantivorum, præposito pronomine *i, meus, a, tuus*, etc., quod pronomem hic supplet pro persona a qua, et præposita etiam syllaba *Iu, qui, quæ, quod* (vide Synt.) eritque

Sing. Iu isz kól, *a me factus, a, um*, vel Plur. Iu kae sz kól.

quod a me factum est.

Iu asz kól, *a te factus*, etc.

Iu sz kól mp.

Iu sz kól is.*

Iu sz ko ol is.

Nota. Cum hoc verbum (vel adject.) æquivalet participio passivo, hinc semper dicit relationem alicui substantivo præcedenti (Syntax., cap. 6, § 6).

3. Ex radice verbi activi copulatâ cum characteristicâ verbi intransitivi tñes fiunt adjectiva verbificata, significationis passivæ, ut participia in *us* latinorum:

tnes lích, *sum ligatus*, ex radice lích, verbi tneslchmí, *ligo*; kuès líz, *es vulneratus*, ex radice líz, verbi ieslízim, *verbero*; es lóg, *est terebratum, c'est percé*, ex radice lóg, verbi tneslgomí.

* Cum in oratione exprimitur pronomem primitivum *nullz, ille*, supprimitur finalis *ts*.

Eadem ratione omnia verba activa sæpe passivé usurpantur, præsertim cum de rebus inanimatis agatur.

es'chtûg, *est additus*, ex tnes'chtgumi, *addo*.
 eskołmznmáp (ostium) *est clausum*, ex tneskolnznmápi, *ostium claudo*.
 eskolnch'hèp (ostium) *est apertum*, ex tneskolnch'hépi, *ostium aperio*.
 eskoop (pellis) *est depsa, la peau est passée*, ex tneskoopmí, *pelles depsero*.
 èskuèn, *est captus, il est pris*, ex tneskunèl, *capio*.
 eslacka, *est humatus, couvert de terre*, ex tneslackai, *humo*.
 èslòk, *est sepositus, mis de côté*, ex tnesłkomi, *sepono*.
 esłóz, *est comminutus, est brisé*, ex tnesłózi, *comminuo*.
 esních, *est sectus, est scié, coupé*, ex tnesníchi, *seco, serro*.
 esnimáp (aqua) *frigit*, ex esnimpma, *aqua friget* (impers.)
 esnièp, *est accusatus*, ex tnesnièpi, *accuso*.
 esnzíšch (aqua) *est calefacta*, ex tnesnzichi, *aquam calefacio*.

Hæc forma dari potest etiam adjectivis prædicatis, cum aliquo modo passivam habere possunt significationem.

èsgèst (quasi) *bonificatus est*.
 esteio (quasi) *improbificatus est*.
 eskutunt (quasi) *magnificatus est, magnus factus est*.

Nota. Imperativum et subjunctiv. verbi passivi resumit affixum utriusque characteristicæ.

tik' eslohmi vel tik' èslchím, *ut sim ligatus*.
 kuk'eslzmi vel kuk'èslzím, *ut sis verberatus*.
 k'esłgomí vel k'èslgóm, *ut sit terebratum*.

Hinc patet, quare Selici numquam subjunctivo activo in sensu continuato utantur, daretur enim locus amphibologiæ, quæ numquam in eorum linguâ invenitur.

§ 2.

1. Imperativum simplex utriusque characteristicæ potius tempus *permissivum* dicendum est; pendet enim communiter a voluntate eorum qui jubentur, ac si subintelligeretur: *si velis vel per me licet*. Hinc paradigmatis verbi activi imperativum erit:

kolish, *operare* (si velis) vel *per me licet ut operares*.
 kóint, *fac* (si velis).

Si vero actio ponenda non relinquatur alterius voluntati sed a jubente pendeat, tum non imperativum simplex adhibetur, sed præsens subjunctivi vel simplex vel continuatum, quod ultimum maximam habet vim imperandi.

Igitur forma imperativi triplex est; vel enim dicit simplicem permissionem aut etiam votum imperantis et adhibetur imperativum simplex, vel dicit quandam civilitatem vel petitionem et præponitur imperativo communi syllaba *mi* (pro komi,

angl. *pray*, gall. *s'il vous plaît*) vel dicit necessitatem, convenientiam vel absolutam imperantis voluntatem et tunc præsens subjunctivi tenebit locum imperativi, quo sensu habebit etiam primam personam singularis, et licet absurdum videri possit, ut aliquis seipsum jubeat facto tamen Selici seipsos jubent; hinc:

guizlt (ex iesguizltm, *dono*), *dona, si velis.*

mi guizlt, *quæso dona, de grace, s'il vous plaît, donnez.*

Subj. 1. iksguizltm, *donare volo, vel debeo, donem ego.*

2. aks guizltm, *des (you must give).*

Item continuat. ak' esguizltm (*prends bien garde, ne manque pas de donner.*)

Nota. Secunda persona imperativi adjectivi verbificati semper desumitur a subjunctivo: kuksgèsti, *esto bonus*; pkggèst, *estote boni, etc.*

2. Quoniam de subjunctivo sermo est, bene notandum est etiam, quod præsens subjunctivi supplet etiam pro verbis voluntatem, desiderium vel motum significantibus, nempe æquivalet gerundiis in *di* et *dum* latinorum, quin verbum præcedens exprimat; ergo substantivum

tikskolkòelti, valet: *opus est ut loquar, vel voluntatem vel desiderium habeo loquendi, vel ad loquendum vado.*

3. Infinitivum, quo Selici carent, etiam hoc tempore suppletur: kozuis tikskóli, *dixit mihi ut operer, il m'a dit de travailler.*

Frequentius tamen infinitivum dependens a verbo præcedenti suppletur per substantivum abstractum æquivalens: hòists lu szkalkòelts, *cessavit verba sua, id est loqui*; gamèncs smèmszát, *amat ludere, il aime à jouer.*

Idem dicendum cum infinitivum est absolutum, seu sine personâ cui referatur et sine numero: hinc si dicas *malum est mentire*, vertes, teie lu sòikoist, *id est malum est mendacium.*

Infinitivum verò præteriti temporis resolvitur per perfectum indicativi: tutels koguzltgu (ad litt. *putavi mihi dedisti*), hoc est *te dedisse mihi.*

In verbo negativo præponitur præsentis particula negativa *tam* et præterito *ta* (vide supra), verum interdum adhibetur etiam *ta* pro *tam* in præsentis, sed tunc significatio diversa est, etenim cum *ta* dicat tempus præteritum et verbum adhibeatur in præsentis, sequitur sensum phrasis habere aliquid mixtum præteriti et præsentis. Igitur sensus expressionis negativæ, tam kuiès'azgam, erit angl. *I am not looking at you*; scilicet, hic et nunc sine ulla relatione a parte ante.

Sed *ta* kuiès'azgam, erit gallice, *je ne l'ai pas regardé, ni te regarde*, id est, *je ne te regarde jamais.*

Verba impersonalia etiam intransitiva usurpantur in sensu relativo ad quem, supposita 3a personâ indefinitâ tamquam agente:

kaèttipeilils (ad lett.) *pluit nobis ille, la pluie nous a pris*; tamquam iesttipèiltm, *pluo alicui* (vide Verba Relativ. supra), quod ex iesttipèism, *pluo*, ex impersonali èsttipèisi, *pluit.*

De Verbis Intransiſiuis.

Nomine intransiſiuiſorum ueniunt non ſolum uerba primitiua et deriuaſa, quæ nullam dicunt actionem ad extra, ſed etiam deriuaſa a primitiuis, quæ dicunt actionem ad extra, ut ſunt reciproca in *u'gui*, gentilia in *umschi*, et reflexa in *ziti*, quæ uerba nullum poſt ſe caſum admittunt a uerbo dependentem, ſed absolute ſemper adhibenda ſunt et ſequuntur paradigma uerbi intransiſiui. Quod ſi poſt ſe caſum habeant, et tranſitiua fiunt, ſenſum mutant et uim habent cauſatiuam (uide ſupra, pag. 47, § 11.) et hoc ſenſu omnia uerba intransiſiua, etiam deriuaſa fieri poſſunt actiua, et ualde uſitata ſunt:

tnesòimí, *irrideo aliquem*; tnesòinzuti, *rideo*; ta koksòinzútſtu, *ne me ridere facias*.

iesgolítm, *appello*; kaesgaltuègui, *nos inuicem appellamus*; ilmígum kaegaltuègu lils, *dux fecit nos mutuo appellare*, etc.

Verba diminutiua reſpiciunt non ſolum actionem ſed etiam ſubjectum.

iesIſpím, *leuiter flagello*, uel *puerulum flagello*.

tneslkókli, *operor aliquantum*, uel *res minutas facio*.

tneshlîni, *modicum quid manduco*, etc.

Item tria hæc interrogatiua:

tnèzint? *quid dico, quid dixi?* tnezs'chèm? *quid facio?* tnes'chſtèmi, *quid quæro?*

Etiam actiua frequenter uſurpantur in ſenſu relativo.

ezínſtn? *quid dixi* (perſ. contin.)? ezínſtmu? *quid dixi tibi?* kaezínſtgu? *quid dixiſti mihi?* pik' ezíntm? *quid dicam uobis?* es'chèſtn, *quid feci?* es'chèſtmn, *quid feci tibi?* kaès'chèſtgu? *quid feciſti mihi?* kaes'chèlîls? *quid fecit (ille) nobis?* pik'ezs'chènm? *quid faciam uobis?*

CAPUT 7um.

De Aduerbio.

Dua præſertim aduerbia ſtatus, *ièlè*, *hic*, et *lzi*, *ibi*, frequenter uſurpantur copulata cum uerbo *ſum*, more adiectiuiſorum; ſed duo notanda ſunt.

I. Quod aduerbium *ièlè*, quod, ut arbitror, componitur ex pronomine demonſtratiuo *iè* (*hoc*) et præpoſitione *l* (*in*) (quasi hoc in loco) admittit pronomen *iè* cum coniungitur uerbo *ſum*; tal'è, *ſum hic, je ſuis ici*.

2. Quod utrumque adverbium frequentius fit verbum reale, scilicet cum characteristica et affixo verbi intransitivi et equivalet verbo *maneo*.

tnéstl' élei, *maneo hic*; tneslzii, *maneo ibi*; perf. tnlèle, *mansi hic*; tnlzi *mansi ibi*.

Hinc imperativum non sequitur formam adjectivi verbificati, sed imperativum verbi intransitivi.

l'el èsch, *mane hic*; l'eleui, *manete hic*; lzisch, *mane ibi*; lziui, *manete ibi*; subjunct. tiks'élei, *ut maneam hic*; tikslzii, *ut maneam ibi*.

Nota 1. Verbum tnezlzii interdum admittit, seu repetit idem adverbium absolutum ante se, emphasis gratiâ, lzi u tnlzi, *c'est là que je suis, que je reste*.

Nota 2. Utrumque adverbium verbificatum admittere etiam possunt aliquas ex particulis seu præpositionibus verbi locativi et tunc sensus requirit verbum correspondens subintellectum et mutant præpositionem status *l* in aliam juxta sensum.

ch zisch, *abi illuc*; tn'z't'èle, *inde huc veni, de là je suis venu ici*.

Nota 3. Eadem sequuntur rationem adverbia quælibet verbificata, sive in imperativo, sive in sensu locativo usurpentur:

lkót, *longé*; tnlkót, *longe absum*; tkótsch, *hinc abi longe, discede hinc, éloigne toi*.

PARS TERTIA.

INTRODUCTIO AD SYNTAXIN.

Hoc iterum opus, hic iterum labor est: in obscuris enim versamur, cum nihil prorsus existat, ex quo regula ulla bene loquendi desumi potuerit; sed omnia ore tenus comparanda fuerint et prius per synthesin, postea per analysin procedendum fuerit. Hinc potius quam syntaxin, introductionem ad syntaxin appellavi; viam enim tantum sternet ad reliqua, quæ desunt, investiganda.

CAPUT 1um.

De Particulis *u* et *iu*.

Hæ duæ particulae *u* et *iu*, quæ indeclinabiles sunt, multimodam apud Sclavos habent significationem, et cum sæpissime in oratione locum habeant, hinc eorum usus et valor apprime declarandus est et separatim

Particula *u* est: 1. pronomen relativum, relate ad personas definitas in casu recto.

kolinzuta esia u eskólists, nègu kokólis; ad litt. *Deus omnia qui fecit, etiam me fecit.*

Presertim verò subintellecto verbo *sum*.

Jesu Klist kolinzuta skus'es u kaeIn'èilils, *Jesus Christus Dei Filius (est) qui nos redemit.*

2. Est particula causativa (cur, quod) et indicatum postulat.

iten mds u kuessalmti, *non est ratio, cur indigneris.*

gol iszpupusèneh u tazkoako (perf.), *ob meum animi dolorem, (est) quod ploro, je pleure de chagrin.*

3. Est pleonasmus in phrasi emphatica, praesertim interrogativa (gall. *et donc*).

u golstem kocheszinnmtgu? u koanschmèn a? *et quare me verbis provocas? ergone hostis tuus (sum) ego?*

4. Æquivalet praepositioni *usque, usque ad, quoadusque* cum agitur de tempore, non de loco.

telskuèkust u chltg u tchlíp, *a mane usque ad vesperum (est) quod venatus sum; ta is'itsch u galip, non dormivi usque mane.*

Iu tel schei u tnz'al ta ielgestilach u ictlgoa; *ex eo quod informatus sum, non iterum bonus evasi (convalui) usque nunc.*

Item cum verbo: ta skolkoelt u tlíl; *non locutus est, quoadusque moreretur, il est mort sans parler.*

Nota. Copulativa *nègu, et*, in contextu semper mutatur in *u*, quae vocalis minime confundenda est cum particula *u*, de qua loquimur.

Particula *Iu* est: 1. articulus praepositivus definitus (gall. *le, la*) animatus et inanimatus.

Iu skèligu u (*et pro nègu*) Iu guiguèiul kolinzutn epszkól, *homines et jumenta sunt opus Dei; Iu sz'ziclie ta epspiikalk, nux pinea non habet fructus, les pommes de pin n'ont pas de pignons.*

Etiam si substantivum praecedatur a pronomine possessivo, more italico.

chèn Iu isololminch? *ubi (est) meum sclopatum?*

Item cum substantivum admittit aliquam praepositionem haec semper postponitur articulo:

nè tn uèlkup Iu tel esmock; *cum descendero ex monte.*
k'tá as'ozko Iu tel amzítgu, *si non existiisses ex domo tua.*

Supprimitur autem cum substantivum praeceditur a pronomine demonstrativo:

mi koguizlt zi schelmfn, *quæso da mihi illam asciam; kuènt iè luck, accipe hoc lignum.*

Cum vero phrasis referatur ad objectum generale seu indeterminatum, articulus *Iu* libentius omittitur:

koaksguizltm s'iln, *da mihi cibum; Iu nackaemn szizmelt nèm koaukót skèligu, qui fures pueri, erunt impii homines.*

Vel cum substantivum partitive usurpatur:

smènigu Iu isztomíst, *tabacum (est) quod emi; suèt Iu szkolchizsch? skoi-kusée, quis (est) qui advenit? juvenes.*

Haec autem particula tamquam articulus praepositivus praeponeitur etiam substantivis in casu vocativo:

zgui ui lu piskuskusigu, *venite vos fratres mei*, quasi, *venez o vous les mes freres.*

2. Est pronomen relativum *qui*, *quæ*, *quod*, in casibus obliquis animatis et inanimatis.

chsgu fulzn iè isgusigult, lu spiszèlt u eskolkoèstgu, *adduxi ad te hos filios meos, quibus heri (est) quod locutus es*; iesesukòm antapmín lu kokóltngu, *refero arma tua, qua mihi commodasti.*

Et in casu recto inanimato :

ihèe spikalk lu espiák, *Ecce hic fructus, qui (sunt) maturi.*

Atque etiam in casu recto animato vel inanimato, sed indefinito (gall. *celui qui*).

Iu gamènchs kolinzàtn èsguèschmísts lu tèie, *qui amat Deum, odit malum*; iIn iè tel esia lu ikulkuil, itág; u lu ipkplk, itisch; *comede ex his omnibus*; *ea quæ rubra (sunt) amara sunt et ea quæ alba, dulcia (sunt).*

Interdum etiam in casu recto animato et definito :

skèligu lu g'èst, ta ksngełmis lu stllis; *homines qui boni (sunt) non timebunt mortem.*

3. Præponitur etiam verbis, quæ habent præpositionem *gól*, propter, in subjunctivo et æquivalet articulo præpositivo ante infinitivum substantivum italicum :

lu gol tiks imschi u eszkoakoi, *propter quod discessurus sum (est) quod plorat.*

4. Cum vero absoluta præponitur verbis, est adverbium temporis et significat quando vel quoties.

Iu kskóltngu té stem, kuks'chaú, *quando facturus es aliquid, ora*; Iu kofnchz, koes'choinzatmis, *quoties me videt, irridet me.*

5. Denique particula Iu non solum substantivis, adjectivis, pronomibus, verbis et præpositionibus, sed etiam adverbis tamquam vel determinativa vel expletiva coniungitur: Iu skasip, *jamdiu*; Iu spiszelt, *heri*; Iu tsne, *nuper*. etc. Adeo ut exceptis nominibus vel indeterminate vel partitive sumptis, ut dictum est, nullum fere sit vocabulum quod hanc particulam non præ se ferat, atque ex hoc ipso difficultas interpretationis oritur, cujus significatio a contextu et materiali colloca-tione particulæ eruenda est, sic:

gest skèligu (indef.) *boni indi, des bons sauvages*; gèst lu skèligu, *boni sunt indi, les sauvages sont bons*; Iu gest skèligu, *boni indi, les bons sauvages*; skèligu Iu gest, *indi qui boni sunt.*

Nota. Articulus Iu eliditur ante pronomina demonstrativa iè, *hic*, et zi, *ille*, sed zi accipit i ante se:

I'è, *hic (determ.)*, *celui ci*; I'izi, *ille.*

CAPUT 2^m.

Nomen Substantivum.

§ 1

In nominibus neque distinguitur genus, quod unicum est, neque casus, proprie loquendo, sed numerus et persona relationis, ut dictum est in rudimentis. Qui verò latine vocantur casus sic distinguuntur.

Nominativus ut ab accusativo distinguatur, cum uterque in eadem phrasi concurrunt, exigit ante se consonantem *t*.

Pólls askusée t Piel, *percussit filium tuum Petrus*: vel vice versa: Pólls Piel t askusée, *percussit Petrum filius tuus*.

Dativus, seu in verbis dandi et reddendi præponitur sæpe præpositio *l* substantivo cui.

l suèt u guízlzgu lu asízom? *l* isíuze; *cui dedisti lodicem tuam? fratrí meo minori.*

Si vero, dativus sit pronominis personalis, cum verbis copulatur (vide verb. relat. mixt.) excepto pronomine personali absolute usurpato et repetito emphasis gratiá, cui etiam eadem consonans *l* præficitur.

l anui u guízlzn lu isuzlkeit; ad litt. *tibi (est) quod dedi tibi indusium meum.*

Dativus commoditatis seu ablativus cum præpositione *pro* suppletur per consonantes *kl* præpositas substantivis vel pronomibus absolutis et inflectitur juxta personas, sunt enim consonantes characteristicæ verbi possessivi.

kl suèt u kueskóli? *cui vel pro quo (est) quod operaris?* *ikl* koiè, *mihí, pour moi*; *akl* anui, *tibi, pour toi*; *kl* znílz, *illi, pour lui*; *kaeklmpilé, nobis, pour nous*; *kl* ililmígum, *pro ducibus, pour les chefs, etc.*

Nota. Si dativus commoditatis et genitivus possessionis in eadem sententiá concurrant, consonantes *kl* præponuntur substantivo rei possidendæ.

kuent iè z'ólíguélgu, an'eu *kl* k'eschis; *accipe hanc pellem cervinam, patris tui pro calceamentis ejus.*

Vocativus præter pronomen personale *ku=tu*, et *p=vos*, admittit etiam ante se pronomen possessivum.

koaksseùn'em kuisgusígult, lu eskolkoèlstmn; *audias me, tu fili mi! cum te alloquor.*

Sæpe etiam admittit particulam *lu*: *u* pezst'chèni lu piskkusgusígu! *quid facitis vos fratres mei!*

Nota. Adjectivum *pgpgót*, frequenter pro substantivo adhibetur et accipitur vel pro parentibus, vel pro consanguineis quibuscumque, majoribus natu tamen, vel parentum senioribus. Sed in casu vocativo numeri singularis rejicit reduplicationem: *ta* ksgoèlstmn *ku* npgót (pro *ku* inpgót), *non te deseram, tu pater mi, vel mater mea, vel quisquis alius sit, ex majoribus, cui sermo referatur.*

Ablativus cum præpositione *a* vel *ab* personæ agentis in verbo significationis passivæ, suppletur per consonantem *t* (vide infra, cap. 6, § 4).

In verbo autem possessivo eadem præpositio vertitur per præpositionem correspondentem *tel*, quâ etiam vertitur ablativus cum præpositione *ex* vel *de*, cum motus de loco vel tempus significatur: *tèl* chen u kuz'zgui? *tel* sgutpkefn; *d'ou (est ce) que tu viens? de la porte d'enfer*: *lu tel* nõgnomzn, *ta* inkogèst tnséune *tel* a nui; *ex (quo) duxi te uzorem, nec unicum bonum (verbum) audivi ex te.*

Ablativus modi vel instrumenti admittit ante se consonantem *t* tamquam præpositionem (gall. *avec*): *tstem* u *polstns?* *tsschensch, tluk, t olólm, etc.*; *avec quoi t a-t-ù battu, avec un pierre, avec un balon, avec un fer, etc.*

Substantivis significantibus materiam ex qua aliquid est, præponitur eadem consonans *t* (gall. *de*): *t sipi lu isgetlschn, mes mitasses sont de peau*; *tlúk u epszoschin, ligneam habet crus, il a une jambe de bois*.

De Plurali Nominum.

Quod spectat ad numerum multitudinis observa, non adhiberi numerum pluralem, præsertim in sensu possessivo, quoties latine usurpari solet, scilicet collectivè sed tantum distributivo, cum sermo sit de re unica, quæ possideatur a pluribus. Igitur sententiam sequentem: *tentoria îndorum ex pellibus confecta sunt*, non vertes: skèligu zizitgus tketite u eskkol: hoc enim significaret quemlibet indum, plures habere domos seu tentoria. Vertes igitur: skèligu zi itgus tkaetite u eskol (partitive) acsi diceret; *quodlibet tentorium îndorum pellibus confectum est*.

Ergo pluralis nominum in sensu possessivo duplex est: vel enim de unica re sermo est, quæ ad plures pertinet et reduplicabitur tantum vocalis substantivi, non secus ac in 3a persona pluralis verborum dictum est; vel agitur de rebus pluribus ad singulos pertinentibus et tunc tantum radix etiam nominis duplicabitur juxta naturam substantivorum in numero plurali (vide supra, pag. 2).

§ 2. De Substantivis Abstractis.

Substantivis abstractis non paucis carent essentialiter Selica (sicut Indi omnes) cum non nisi ea quæ sub sensu cadunt, animadvertant, in iis quæ ad moralem pertinent, exceptis vocibus *gèst* et *teie*, per quas quidquid bonum vel malum est, sive physicum sive morale, distinguunt, nihil amplius norunt. Sic virtus, prudentia, castitas, humilitas, etc., nullo modo exprimere valent.

Substantiva vero quæ ad res físicas referuntur, facillime efformant, quoties habent vel adjectivum vel verbum æquivalens, ut dictum est.

Hujusmodi substantivis abstractis utuntur Selici vel absolute copulatis cum pronomine possessivo, ut: *is sgèst, bonitas mea*; *a steie, malitia tua*; *skutúnts, magnitudo ejus*, etc.; vel in sententiis simplicibus et generalibus, ut: *tèie lu siekoist, malum est mendacium*.

Etenim in sententiis compositis libentius adhibent circumlocutionem verbi vel substantivum attributionis, sic: *Deus odii mendacium*, melius vertes; *kolinzútn saaimés (anim.) lu esidkoi, id est qui mentiuntur*; vel *lu ikoistèmn, id est mendacio deditum*; quam, *kolinzútn esguesohmists (inanim.) lu siekoist*.

Substantiva quædam, quæ non admittunt pronomen possessivum (cujusmodi sunt, quæ ad aëris temperamentum pertinent) conjuganda sunt sicut verba, nempe ratio habenda est tempori, in quo in oratione sermo est: etenim vel de præsentia agitur et characteristicam substantivi *s* retinetur; vel de præterito et rejicitur; vel de futuro et præponitur particula *ne*, characteristicam futuri subjunctivi et sublato similiter *s* siquidem futurum a perfecto formatur: *skèpz, ver, le printemps*; *lskèpz, vere, au printemps* (indefn.); *lu kèpz u cuguímnzn, vere* (elapso), *veni ad te*; *nò kepz mkacluichtuègui, vere* (futuro), *nos mutuo iterum videbimus*.

Duo substantiva quorum alterum sit in casu possessivo, vertuntur juxta regulam positam in genitivo possessionis. Vide supra.

Si vero plura substantiva in sensu partitivo vel quantitatis indeterminate in eadem phrasi usurpentur, copulanda sunt per syllabam *u* (pro *neque=et*):

smenigu u npkumintu u iuzmn lu isztomist; *j'ai acheté du tabac, de la poudre et du vermillon.*

Particula *ankul* (vel *suku* ante vocalem vel *s*) substantivis in numero plurali preposita, format substantivum societatis seu concomitantiae et semper jungitur pronomini possessivo:

isukul tiituit, *juvenes socii mei*; asuku sklkalmtigu, *viri socii tui*; sнку pèlpiguis, *mulieres sociae ejus*; i sнкуl nkaèlgu, *cohabitor meus*; asнку èlgu, *gens tua*; kao suku skèlgu, *homines* (genericè) *socii nostri*, id est *proximus noster, notre prochain.*

Bene tamen advertendum est quod, exceptis tribus ultimis substantivis quae ad omnes indiscriminatim referri possunt, in reliquis omnibus pronomen possessivum referri semper debet ad aliquem qui constituit partem classis, de qua sermo est. Nunquam igitur dices *viro*: *asнкуpèlpigui*, neque *mulieri*; *asнкуsklkalmtigu*, neque *seni aut habenti uxorem*; *asнкуtiituit*, etc.

Selici nonnullis carent substantivis genericis, ut *avis*, *serpens*, *color*, *digitus*, in quibus semper nomine specifico utuntur; sic substantivum *avis* per nomen genericum *guiguo iul*, *animal* exprimunt, praesertim cum pueri venatum eunt. Substantivum *serpens* per duplex substantivum *scheuile* et *goulégu*; quorum prius est genus serpentis innocui, et quibus terra Selicorum abundat, alterum est *serpens crepitans* (*serpent à sonnette*) ad quos fere reducuntur omnes serpentes, quos norunt.

Item colores singuli suum nomen habent, excepto viridi et caeruleo, qui unica et eadem voce *ikoin* exprimuntur. Vox tamen color non existit.

In interrogatione igitur cujusnam coloris aliquid sit, utuntur interrogativo *Ichèn u ezgail*, *quo modo, de quel maniere?* tomistm *sizém*, *emi lodicem*; *Ichèn u ezgail?* *quo modo, de quelle couleur?* *opik*, *albam*; *ikufl*, *rubram*, etc.

Item quilibet digitus vocem propriam habet, sed pro digitis in genere utuntur substantivo *chèlsch*, *manus*, vel *zooschin*, *pes*.

CAPUT 3um.

Nomen Adjectivum.

§ 1.

Adjectiva verbificata in sensu negativo sequuntur formam paradigmatis verbi negativi.

tà isgèst, *non sum bonus*, vel *non bene me habeo*; tà astèie, *non est malus*;
tà skutunt, *non est magnus*, etc.

Adjectivum plerumque substantivo præponitur:

konkoint skeligu, *du monde pauvre*; sisius skaltmígu, *un homme brave*.

Cum vero intervenit vel subintelligitur verbum *sum*, interponitur articulus Iu.

kutánt Iu inzítgu, *magna (est) domus mea*; ta ksguizlzn Iu s'iIn, nètl
teie Iu anzút; *non dabo tibi cibum, quia malí (sunt) mores tui*.

Articulus Iu præponitur etiam adjectivis absolutis, sed relationem habentibus substantivo præcedenti: schèi Iu mtst, *hæc (v. g. domus) est alla*; iehé Iu uisschn, *Ecce hic longum, v. g. lignum*.

Adjectivum *æternus* a parte post, per futurum negativum ta k'èp (vide Verb. Possess. infra), *non habebit*, et substantivum shoi, *finis*, exprimitur: ta kèpshof, *non habebit finem, æternus*.

Sed *æternus* a parte ante, nullo meliori modo verti potest quam per adverbium nondum et antequam (zuizi) eadem ratione, qua S. Scriptura utitur eisdem adverbis in paraphrasibus ejusdem adjectivi. Male igitur vertitur per verbum negativum ta Iu tèt schei u sztagolechst; verbum enim tnestagolechsti ad litteram significat *opus aggredior* (gall. *mettre la main à l'œuvre, commencer*), syllaba enim finalis chst supplet pro substantivo chèlch, *manus* (vide Composit. Verb. infra) quod nihil habet commune cum adjectivo *æternus*.

§ 2. De Comparativis et Superlativis.

Quæ nos comparativa et superlativa vocamus, alia ratione usurpantur a Selicis, qui in comparatione duorum affirmant de majori, quod de minori neganti; quod quatuor modis fieri potest.

1. Per simplicem affirmationem rei majoris, minori prætermissâ, sed præposito articulo Iu rei affirmandæ et præpositione tel rebus comparandis: ngetlzin Iu tlagl, *equus meus est agilis, mon cheval est le coureur*, sc. in comparatione alterius equi; chèn Iu gèmt, iè tel esèl? *lequel est le (plus) pesant de ces deux?* iè Iu gèmt, *celui-ci est le (plus) pesant*.

2. Vel per affirmationem et negationem: inzitgu Iu nuíst, u ta Iu anzitgu; *ma maison est la haute et non la tienne.*

3. Vel præponendo rei majori adverbium telse, *inde* (quasi *plus*): ppggòt Iu inléu, a Iu anléu telsi ppggòt; *senex est pater meus, sed pater tuus est inde senex*, id est *senior*: tle goéit u guízln, u telsi goéit kuiksguizltn; *jam plura dedi tibi, sed inde multa* (*hic plura*), *dare intendo.*

4. Præponendo rei minori negativam ta et adverbium ezgail, *sicut* (vide hoc Adv. infra): sáliskt selisch ítgaes tà ezgail sitisch ts'chízui; *la gamache des Tetes plattes n'est pas si douce que celle des Cœurs d'alène.*

Superlativa communius positiva usurpantur, id est, sine ulla ad alia relatione. Interdum tamen præponuntur adjectivis quædam adverbia vel alia adjectiva ad exprimendam superioritatem rei; ejusmodi sunt: mil, *nimis*; gaeít, *multum*; schiémil, *supra modum*; esnchschiizin, *superior, superlative, primus*; kutunt, *sum-mopere, etc.*

Hinc ex positivo gest, *bonus*, fieri possunt superlativa mil gèst, *optimus, optimi*; kutunt gèst, *grandement bon*; schiemil gèst, *le meilleur, bon au dessus de tout*; esnchschiizin gest, *superlativement bon.*

Cum vero intervenit interrogatio et responsio, semper præmittitur articulus Iu: chèn Iu schiemil gèst? *le quel est le meilleur?*

Item hæc superlativa comitatur adjectivum esià, *omnes*, cui præponitur præpositio tel, *ex*, quam præpositionem requirunt etiam adjectiva primitiva, quæ dicunt superioritatem:

ilmígm Iu esnchschiizin tèt esià skéligu, u Iu kolizdtn Iu esnchschiizin tèt esià ililmígm; *le chef est au dessus de tout le peuple, et Dieu est au dessus de tous les chefs.*

Sensum etiam superlativum habent adjectiva cum accentû prolongatione (vide supra) qua ratione etiam verba fieri possunt superlativa: tnpupuse ' ' ' ' nch, *j'ai été tres affligé, etc.*

CAPUT 4um.

Nomen Numerale.

Interrogatio quoties cum responsione semel, bis, ter, etc., per numerum cardinalem vertitur: kuínch u ptapnuègu? esel, cheles, etc.; *quoties pugnastis cum hostibus? bis, ter, etc.*

Unus et alter per idem nomen chnáksi (vel nko de inanim.) exprimitur: *unus ridet, alter plorat*; chnáksi esoinzdti, chnáksi eszkoakoi; *unus est bonus, alter est malus* (inanim.); nko gèst, nko tele.

CAPUT 5^m.

De Pronomine.

§ 1.

Pronomen personale triplici modo exprimitur.

1. Absolutum, quod adhibetur in responsione post interrogationem *suèt, quis?*

ku suèt? tu quis (es) koiè vel tnkoio, moi, c'est moi, etc.

2. Copulativum, quod habet locum in nominibus, praesertim in casu vocativo (vide supra, p. 83.) et in indicativo verbi relativi (supra paradigm. verbi relat. ad quem.

3. Per syllabam finalem in aliquis temporibus ejusdem verbi relativi. Vide ibid.

Nota 1. Licet pronomen personale contineatur in verbis sive primitivis sive relativis, saepe tamen repetitur pronomen absolutum emphasis gratiâ :

ta ikskolkoèlt Iu koiè, non loquar ego; gèst konichtgu tanui, bene me vidisti tu.

Nota. Cum interest verbum *sum*, interest etiam pronomen relativum u vel Iu et pronomen personale praecedat :

tkoía u gulguflstm, ego (sum) qui salvum te feci.
koiè (accus.) Iu koilpnuntgu, c'est moi, que tu a blessé.

§ 2.

Pronomen possessivum est semper copulativum; hinc possessivum relativum (gall. *le mien, le tien*) absolutum usurpari nequit. Igitur interrogatio cujus et responsio tribus modis verti potest.

1. Per circumlocutionem verbi possessivi *tnepI* (infra) et pronomen primitivum, sic: *cujus est sclopetum hoc? meum; suèt Iu ep sololmíneh l'ié? koiè: ad litt. quis (est) qui habet (possidet) sclopetum hoc? ego; chèn Iu kaetapmín? ié Iu koiè, zìè Iu anuí? ubi sunt arma nostra? hic ego (haec sunt mea) ibi tu (illa sunt tua), voici les miennes, voila les tiennes.*

2. In responsione praeter pronomen personale additur saepe nomen genericum stem, *res*, copulativum cum possessivo juxta personam: *cujus sunt merces illae? suèt Iu ep skamnlzut l'izi? ego, res mea; c'est mon butin; koiè i stem: tu res tua, etc.; anuí a stem, znílz stès, kaèmpelé, kaestèm, etc.*

3. Per repetitionem ejusdem substantivi, de quo sermo est in oratione; hinc in phrasi:

tlil Iu ngetlzin, equus meus mortuus est.

Si dicere velis: *accipiam tuum*, necessariò addere debes substantivum getlzin, et dices: nèm angetlzin lu kuèn.

Si substantivum præcedatur ab adjectivo, pronomen possessivum præmittitur non adjectivo sed substantivo:

chèn lu gèst an gaznumtn? *ubi (sunt) bonæ tuæ vestes?*

Si vero adjectivum cum substantivo componatur et in unam vocem coalescant, pronomen possessivum præmittitur utrique (in 1a et 2a persona) quibus tribuitur consonans *s* characteristicam substantivorum:

gól i skutiskeltich u aigot lu ischmhtëustn; *propter meam corpulentiam, fatigatus est equus meus*; pro: gol kutánt iskeltich, *magnum corpus*, ex kuliskeltich, *corpulentus*, et skutiskeltich, *corpulentia*.

Nota. Sschmhtëustn = *jumentum*, id est, quodlibet animal ad equitandum, sive equus sive mulus.

§ 3. Pronomen demonstrativum.

Demonstrativa *ie* et *schei* inter se differunt; primum enim communiter adhibetur copulatum cum substantivis et sine ullo articulo, alterum verò dicit aliquid magis determinatum, includit verbum sum et sæpe requirit articulum lu post se: *schei a lu asoalzút?* *schei* vel unò *schei*; *hoc estne (quod) amisisti?* *hoc, utique hoc*: tàm *schei lu ingamench*; *non (est) hoc quod amo*, etc.

Pronomina demonstrativa admittunt etiam interdum articulum lu, qui inservit ad rem magis determinandam vel etiam in casu accusativo:

iò gest l'ie; *oh quam bonum, quam pulchrum est hoc.*
ta kskuentgu l'izi; *ne accipias illud vel illum.*

Et in casu recto; scilicet cum tenent locum agentis assumunt consonantem *t* ut substantiva:

kokoekoentès t nkokosmichnschn: *me momordit canis*: chèn? tschèi a?
tschèl; *quinam? hic ne? utique ille.*

CAPUT 6um.

De Verbo.

§ 1.

Præsens indicativi tantum in usu est, cum quis *actu* ponit actionem, secus enim usurpatur perfectum. Interdum etiam pro præsentis adhibetur perfectum continuatum; scilicet cum actio jamdiu posita perseverat usque dum quis loquitur:

u gòlstèm es non'nguenmstgu esià lu eszustma lu eslàgt?
et quare incessanter credidisti omnia, quæ semper dixit tibi amicus tuus.

Hinc perfectum continuatum dicit etiam habitudinem actionis.

§ 2.

Præter tempora in rudimentis exposita, est etiam species quædam præteriti, imperfecti et plusq. perfecti indicativi, præposita syllaba *uè* vel præsentii pro imperfecto vel præterito pro plusq. perfecto:

uè ièskolm, faciebam; uè kóln, feceram.

Dixi speciem imperfecti tantum quia æquivalet imperfectis latinorum, syllaba enim *uè* (vel *uì*, vide infra), potius respondet particulæ expletivæ *quidem*: ut expletivam enim eam sæpe usurpant, et etiam independentem a verbo, quod etiam græci solent in particulis *περ* et *εὖ*. Hoc tamen retineatur, quod quoties verbum habet sensum imperfecti vel plusq. perfecti requirit hanc particulam ante se et in oratione communiter sequitur syllaba *pen=sed, tamen*, vel *u=et*.

Nóta. In adjectivis verbificatis in sensu animato syllaba *uè* mutatur in *ui*:

uè mánt lu izkuínch, pen tschei u pólstn lu guigueiúl; erat quidem fractus arcus meus, tamen hoc occidi animalia: uè ku gest u iètlgoá kukokotilsch; eras quidem bonus et nunc improbus evasisti: uè tnès'chain u kogáltis tink'ezch; orabam et vocavi me frater meus major.

Item cum subjunctivo: *uè ikstapím, u kogé'entès tislágt; eram quidem percursurus eum et impedivi me amicus meus.*

Hic autem loquendi modus non habet locum cum imperfectum præceditur a pronomine relativo, qui, quæ, quod; seu cum imperfectum tenet locum participii activi vel subjunctivi cum adverbio temporis; tum enim resolvitur per pronomen lu cum præsentii vel perfecto indicativi: *vidi Petrum qui plorabat (plorantem);* uíchn Piél lu eszkoákoí (præsens); et non uíchn Piél ue eszkoákoí.

Item: *dum filius tuus nataret, submersus est; ntlletiku askusé e lu esnchalpmí (præsens).*

§ 3.

1. Characteristica futuri indicativi est syllaba *ném*, præposita præterito perfecto; sed futurum indicativi cum particula *nem* non adhibetur nisi in sententiis simplicibus, sc. cum futurum a nulla alia orationis parte pendeat: *nem tn imsch, discedam, je partirai; goa ném chschinzin, forte sequar (comitabor) te; lchíchét ném kaetkukuèlp, prope castrametabimur.*

Interdum particula *nem* præponitur toti sententiæ simplici sed non repetitur *m* immediate ante verbum: *ném tschièus m kaempiéls ls'chichmáskat: semper gaudebimus in celo: nem tkoiè m nkonminzn; ego miserebor tui.*

2. Si autem futurum non sit absolutum, sed præcedatur a futuro subjunctivo (cujus characteristica est syllaba *né*) tum relicta syllaba *ne*, retinet solum *m*: *nè*

tnesuisiIn m chguimnzn, *postquam comedero, veniam ad te*; nè kochguimntgu m kaekmkomilsch, *si (vel cum) veneris ad me, colloquemur*.

3. Idem dicas, si adverbium temporis futurum præcedat vel enim erit et ipsum futurum subjunctivi vel ejus vices geret:

pistem mkuchlip? nè galip, nè zí nkoaskat m tuchlip; *quando ibis ventum? cras, perendie venabor.*

Nota in exemplo allato vox nè galip = *cras*, est futurum subjunctivi verbi impersonalis èsgalpmi = *lucescit* (quasi *cum lucescet*).

4. Verum si futurum subjunctivi postponatur indicativo, tum syllaba *nem* integra manet et futuro subjunctivi frequentius præponitur articulus Iu: nem nmièpnzn, Iu nè kochiantègu; *accusabo te, si me sollicitaveris (ad malum)*, pro: nè kochiantègu m nmièpnzn.

5. Si futurum sit interrogativum, interrogatio *a?* interponitur syllabæ *nem*, sublata *e* et assumpta aspirata *h* et *n'hàm*?

n'ham kaessèunmsts Iu nè tkolkoelt? *audietne me, si locutus fuero? m'ecouterà s'il jamais si je lui parlerai.*

6. Eodem modo imperfectum subjunctivi *k'nèu* mutatur in *k'n'hau*, si phrasis sit interrogativa: *k'ta malièmzn k'n'hau ku gulguft? nisi tibi medicamentum dedissem, viveresne?*

8. Futurum negativum assumit formam subjunctivi. Interdum tamen emphasis gratiâ, retinet consonantem *m* syllabæ *nem*: tagúi m kokeluichgu, *numquam me iterum videbis.*

§ 4.

1. Persona 3a indeterminata cujuslibet temporis et modi præfert syllabam *ko* (gallice *on*) ut in verbis dictum est, sive unus sit agens, sive plures.

kaes'chgut'telsi, *on se fuche*; koksckamfilschi (subjunc.), *on va causer.*

Sed est et alia persona 3a indeterminata et sæpe in usu (quæ etiam interdum fit determinata, vide infra), fluita in *im* vel *èim* juxta naturam verborum, quæ habent sensum præteriti perfecti et significationem passivam. Hæc autem persona indeterminata formatur a prima pluralis perfecti indicativi activi realis, sublato pronomine *kae* et indeclinabilis est sive de una re agatur sive de pluribus. Sit verbum *ièsin*, *manduco* (definit.); perf. 1 plur. *kae ilntm, manducavimus*; indef. *ilntm, manducatum est, manducata sunt*; et dicit semper relationem ad aliquod substantivum præcedens.

2. Quod si addatur persona *a* qua hæc admittit præpositionem *t*, quæ tum æquivalet præpositioni *ab* latinorum in verbis passivis: *kóntm t isinzo (hoc vel hæc), factum est, facta sunt a fratre meo minori*: *chen Iu ismèngu? nackom ntn l'ttituit; ubi est tabacum meum? furto ablatum est a juvenibus*; *pólstm asgelui—tsuèt? ts'chkaeschm; ton mari a èlé tué—par qui? par les Pieds noirs.*

3. Hac persona significationis passivæ utuntur Selici præsertim ad evitandam

amphibologiam, quæ oriri posset adhibendo radicem verborum in sensu passivo, v. g. : esln, vox est quæ duplicem habet sensum; nam est verbum passivum (vide Radic. Verbor.) et est 3a singularis perfecti continuati verbi indefiniti tnes'elni = *comedo*, et ideo in primo sensu numquam adhibetur, sed ejus loco usurpatur alia persona indeterminata nuper exposita.

Et quoniam futurum a perfecto formatur, adhiberi etiam potest hæc persona indeterminata in sensu futuro: nèm nackomntn, *il Sera, ils seront volés*.

4. Atque etiam verba impersonalia usurpari possunt in sensu passivo, modo quo nuper dictum est: ttipecsntm, *il a été plu, ils ont été plus*; id est, *il a été, ils ont été pris par la pluie*, etc.

§ 5. De Participio.

Participium significationis activæ resolvitur per pronomen Iu = *qui, quæ, quod*, sed tempus verbi sequentis pendet a sensu. Hinc:

1. Si verbum præcedens est temporis præsentis, etiam participium resolvitur per præsens indicativi: ies'ázgam skoikusée Iu esmèmszuti; *aspicio pueros ludentes*.

Vel etiam si verbum præcedens sit temporis præteriti, resolvitur item per præsens, dummodò actio participii posita fuerit actu, quo actio verbi præcedentis: uichtn Pol Iu es'chłpmi; *vidi Paulum qui venatur*; id est, *actu venantem tempore quo vidi*.

2. Si sententia innuat sensum futurum, participium resolvitur per futurum sub-junctivi: *Petrus venatum tens, certe occidetur*; nè chłp Iu Piél itemi m pólstm.

3. Participia præsentis temporis, in verbis præsertim intransitivis resolvuntur etiam per perfectum continuatum, seu potius per verbum passivum formatum ex radice verbi: Lu esgulguft, u Iu estlil nem chmiepileis t kolinzutn; *viventes et mortuos judicabit Deus*.

Participium vero in *us* significationis passivæ explicatum est, et copulatur cum verbo possessivo, vide pag. seq.

Participium in *rus* latinorum, seu futurum proximum, vide in Syntax. de Adverbio póť.

§ 6. De Verbo possessivo.

Syllaba èpl (vel èp ante s) habet vim verbi possessivi, habeo, possideo, verbificata more adjectivorum, ut sequitur:

Indicativ. præsens et perfectum.

Sing.	1.	tnpl	<i>habeo vel habui.</i>
	2.	knèpl	<i>habes vel habuisti.</i>
	3.	epł	<i>habet vel habuit.</i>
Plur.	1.	kaepł	<i>habemus vel habuimus.</i>
	2.	pèpl	<i>habetis vel habuistis.</i>
	3.	è epł	<i>habent vel habuerunt.</i>

Imperat. et Subjunct.

1.	tik' èpl	<i>habeam.</i>
2.	kuk èpl	<i>habeas, habeto, etc.</i>

Hoc verbum est copulativum ut verbum *sum*, hinc nonquam absolute usurpatur, sed copulatùr,

1. Cum substantivis absolutis, id est, sine pronomine possessivo; uti:

tn èpl ni'chm	<i>habeo cultum.</i>
kueplzitgu	<i>habet domum.</i>
èp sgèlui	<i>habet virum, maritum.</i>

2. Cum adjectivis relativis ad substantivum præcedens:

tik èpl kutunt	<i>je voudrais en avoir un grande, de grands.</i>
ta èpl gest	<i>il n'a pas de bons.</i>

3. Cum verbis in 3a persona singularis:

èpl eslaskagaei	<i>il y a de ceux, qui sont allés aux chevaux.</i>
ta goà kaek èpl es'imschi,	<i>forte non habebimus (qui) discedit.</i>

4. Cum adverbis:

tn èpl ezgnil	<i>habeo ejusmodi.</i>
tama kueplszizmèle? tn eplezageil:	<i>n'a tu pas de petit plomb? j'en ai.</i>

5. Cum participio passivo. Radicibus verborum, præpositis consonantibus *sz* fit participium significationis passivæ (vide cap. 6, De Verbo, § 1), quod frequentius conjungitur cum verbo possessivo *tnèp* loco præteriti perfecti simplicis, præsertim cum intervenit in oratione articulus *Iu* relativus (gall. *le, la*) *determinatis*, sed participium non admittit pronomen possessivum ante se:

tsuèt Iu ep szkól zi skoiògo? tkóio Iu tnèp szkól; *quis (est) qui habet factam septem illam (in aquâ ad pisces capiendos)? ego habeo factam; c'est moi qui l'ai faite.*

Item in sensu indefinito: koguízschit tel aznich, ta iep szních; *da mihi ex a te sectis (lignis) non habeo secta.*

Nota 1. Præsens negativum differt tantum in prima persona singularis:

ta iepI,	<i>non habeo.</i>
subj. ta ik èpl?	<i>non habeam, etc.</i>

Verbum possessivum negativum suppletur etiam interdum per positivum *tnèstml* ... (vel *tnestm* ... ante *s*) præpositum et copulatum cum substantivis et est verbum regulare habens præsens et perfectum.

tněstmłzigtu, *tentorium vel domum non habeo.*
 perf. tntmłzigtu.
 tnestmakagae, *equis careo.*
 tntmakagae.
 Pro ta iepl zitgu—ta iepl getłzin.

Nota 2. Impersonaliter usurpatum valet gallice *il est des, il y a des* : èp skèligu lu ta esuschstn, *il y a des hommes, que je n'ai pas vus*; èp spiikáık lu tam ingaměnch, *il y a des fruits que je n'aime pas.*

Vel impersonaliter ad locum et valet gall. *il y a* : epl nkokosmichnschn, *il y a un chien.*

Nota 3. Subjunctivum substantivi verbificati est etiam subjunctivum possessivum; hinc significat vel sim, vel habeam, vel possideam: tikl ilmígum, *velim esse duz*; tikl ni'nchmn, *velim habere cultrum*; pro tik epl ni'chmn.

Verum licet orthographià sit eadem, nullus tamen datur locus ambiguitati, cum subjunctivum tikl æquivalens verbo *sum* copuletur semper cum substantivo animato, cum verò significat *habeo*, conjungitur semper cum inanimato. Hinc numquam vertent sequentem phrasin: *velim habere filios*, per tikl sgusigult, sed per tik èp sgusigult, etc.

Nota 4. Cum substantivum et adjectivum in unum vocabulum componuntur, non amplius verbum tnepl in usu est, sed verbum *sum*, scilicet *tn, ku*, etc.

tn kut nèłgu, *spatiosam domum habeo.*

tn gessize, *pulchram lodicem habeo.*

Pro tnèpl kutunt zitgu, *j'ai une grande maison.*

tnèpl gest sizém, *j'ai une belle couverture.*

Hinc verbum possessivum duplex est et verbum *sum* duplicem habet significationem, quin ulla, ut dictum est, ambiguitas interveniat.

§ 7. De Verbis cum Præpos. Causativd.

Præpositio *gol*=*propter*, non solum nominibus sed etiam verbis conjungitur:

gól kuies'chíntm u kuies'chschním, *propter* (quia tibi timeo) (est) *quod te sequor.*

Verbum tamen derivatum ab adjectivo libentius mutatur in substantivum vel participium passivum: vel si remaneat verbum, præpositio *gól* sæpius mutatur in *neli*=*quia*:

gol askoúkot u lznzín, *propter improbitatem tuam, verberavi te*: vel neli kukoakot, vel etiam gól kueskoakoti.

Item mè'emín lu asłagt gol sznackos; *ejeci socium tuum propter furtum ejus*; vel neli esnáckoı, *quia furatur.*

§ 8.

Substantiva verbificata quæ aliquo modo dicunt relationem, commodum vel possessionem, etc., mutant characteristicam subjunctivi *ks* in *kl*. (Vide supra, cap. 3, §3) Verba etiam lucrandi, dandi, obtinendi, etc., admittunt characteristicam *kl* ante accusativum rei post pronomen possessivum: *koakskolltm ikl kaigumn, fac mihi pro me scuticam, fais moi un fouet*; *kuënt akl azkagaetn, accipe tibi larum*; *prends cette cabresse, je te la donne*.

Si substantivum incipiat per *s*, supprimentur consonans I.

Nota. Regula ista non confundenda est cum dativo commoditatis pronominis personalis supra cap. 2, § 1. valde enim intra se differunt.

§ 9.

Verbum *tnesntèlsi* duplicem habet significationem, hinc ejus syntaxis duplex est; vel enim significat *pulo, spero, venior ne*, etc., et conjungitur indicativo, cui sæpe præponitur particula dubitativa *goa=forte*. Vel significat *desidero, cordi mihi est, intendo*, et conjungitur subjunctivo.

tnesntèlsi goá koastkkanunm (indicat.), *pulo* (quod) *forte me decipias*.
tnesntèlsi koásktk'kanunm (subjunct.), *cupio ut me decipias*.
tnesntèlsi goá nèm kufochz (indicat.), *pulo, spero, timeo ne forte me videat*.
tnesntèlsi koksuehms (subj.), *cupio ut me videat*.
uè tntéls kuikskolkoèlstm (subj.), *quidem intendebam te alloqui*.

Hoc idem verbum etiam absolute usurpatur, habita ratione sententiæ præcedenti: *n'hàm kukamèie? tnesntèlsi, ibisme piscatum? intendo*.

In sententiis absolutis adhibetur etiam per participium passivum et verbum possessivum:

nè tak szntèls, pro habitu tuo, comme tu voudra; (ak pro akl, vide supra.)
nè tikszntèls mchschznín, si fuerit mea voluntas, sequar te.

§ 10.

Verba partitive sumpta sæpe per verbum possessivum exprimentur (in 3a persona singularis 'epl=*il y en a*, vide supra):

Iu teltes'chzálèlsi èpl p'ág u èpl etmígoti, ex iis qui infirmantur, sunt qui convalescerunt et sunt qui agonizant.

Cum verbum partitivum præponitur phrasi innuenti sensum futurum, partitivum transfertur ad subjunctivum et futurum ad perfectum:

k' èpl zgui, il y en a qui viendront (pro *nèm èpl kszgui*).

§ 11.

Verbum tnesgdi, *vado, venio*, cum pronomine personali ad quem admittit præpositionem *cn=ad*, interpositam et verbum fit activum reale:

ies'ch'gdim, *adeo hunc vel illum*; kn ies chguím, *venio ad te*.

Cum vero admittit aliquod substantivum post se, huic præponitur vel eadem præpositio *ch* (motus) vel præpositio *l* (status) et verbum remanet intransitivum:

guisch l anzítgu vel ch anzítgu, *abi in domum tuam*.

tngui l ank'ézch vel ch ank'ézch, *audiui fratrem tuum natu majorem*.

Remanet etiam intransitivum, licet componatur cum præpositione *ch*, cum verbum fit collectivum indeterminatum; assumit tamen affixum *m* activi realis.

tneschguim skèligu, *gentem adire, visiter les uns les autres*.

§ 12. De Sententiis dubitativis et negativis.

Non solum verbum tnestelsi (supra) sed quodlibet verbum in sensu dubitativo admittit adverbium *goà=forte*:

ies chintm goà es chzálèlu (indic.), *timeo (ne) forte ægrotet*.

Frequenter etiam adverbium ipsum locum tenet verbi, ita ut habeat sensum multiplicem juxta subjectam materiam:

tle goà uistàs, *jam forte complevit*.

koà nem kaekolchichsch, *forte perveniemus*.

goá tle imsch, *forte jam discessit*.

ta goà kaek eps'ílu, *forte non habebimus cibum*.

Nota. Licet Indi generatim loquendo mendaces sunt natura sua, nolunt tamen mendaces videri, hinc adverbium *goà* adeo frequenter usurpant inter loquendum, ut fere dici posset, hoc adverbium eadem ratione se habere ac particula *Iu*, quod scilicet nulla fere sit phrasis, quæ hoc dubitativum saltem semel non admittat.

In sententiis negativis negatio initio phrasis enuntianda est, etiam substantivo agente postposito:

ta ksnpiélsi Iu koáukot, *non gaudebunt impii*.

Negativa *ta*, sequente præterito continuato, valet *nunquam*:

ta kaes'chk' elsmis Iu isluèlt, *nunquam attendit mihi nepos meus*.

In responsione autem, tantum postponitur: *kuièszunm ta, tibi dico, non*.

Verba item negativa cum particulo *quin*, resolvuntur per negationem *ta* cum indicativo, si respicit tempus præteritum, vel cum subjunctivo si futurum:

dereliquit me quin loqueretur, ta kokolkoèlsts u kogoèlsts; ad litt. non mihi locutus est et me dereliquit, ta kuks'chgut'telsi m kuglgálmist; ad litt. non irascaris et accusabis; id est, recusa quin irascaris.

§ 13.

Verba disjunctiva resolvuntur per futurum subjunctivi, sed verbum repetitur:

uè nè ttipeis, ne ta sttípeis m tuimisch, *sive pluet sive non pluet, discedam.*
 nè elzgúí nè ta k'elzgúí, ta k'esazgastgu, *sive redibil (ille) sive non redibil,*
numquam aspiciam te.

§ 14.

Verbum tnez's'hèn? interrogativum est et usitatissimum et sensus est multiplex:

ezs'chèn Iu aszál? ad litt. *quid facit infirmitas tua? quomodo se habet?*
 u sers'chèn (pro u golstèm) u ta kozuntgu? *quomodo vel quare non dixisti mihi?*
 ksezs'chèni (subj.) m tnkolkoell (fut.) *ad quid loquar, pourquoi parlerais je?*
 u sezs'chen u kuespupusençh? *unde (est) quod tristis es?*
 ks'ezs'chèm (subj.) m ta? *quomodo non, quare non? id est certissime, etc.*

Absolute etiam usurpatur tamquam interjectio ezs'chèn! *what is the matter?*
 subjunct. k'ezs'cheni? *quomodo? quid tu dicis?*

§ 15.

In sententiis simplicibus casus verbi communiter verbo præponitur:

luk iesIulu'ásm, *lignum quero.*

Sæpe etiam interponitur pronomen Iu=*quod*, et tum subintelligitur verbum *sum*:

spet'Im esístn, *j'ai mangé de la racine amère.*
 spett'Im lu iln, (*c'est*) *de la racine amère que j'ai mangé.*

Interdum Selici utuntur verbo activo absoluto cum accusativo definito, loco verbi activi realis, sed nomen admittit præpositionem *t* et tum non verbi sed præpositionis est casus:

tnestígúí t luk, *lignum comparo*, pro iestígum lók.
 tintomíst tsmèniçu, *emi tabacum*, pro tomístm smèniçu.
 tnèsgalitschi t snzleç, *je demande une pierre à fusil*, pro iesgalitn snzél, etc.

§ 16.

Interrogatio *a?* semper postponitur a Selicis, præponitur verò a Calispelibus.

Sel. zšíp a Iu as'ín? *n'a tu plus de vivres?*

Calisp. a zšíp Iu as'ín?

In phrasi vero interrogativa et disjunctiva vocalis a semper præmittitur ab utrisque.

chèn Iu angaménch? a skeltet, a szgest; *quid est quod quod amas? carnesve an radices?*

Frequens est apud Selicos adhibere interrogationem negativam tamà? *nonne?* loco responsionis affirmativæ qui loquendi modus magnam oratione vim tribuit:

koakskaigultm Iu ischmtoústu—tamà kaigulzn? *amène moi mon cheval de monture—ne t'ai je pas amené?*

Perinde ac diceret: *peux tu douter, que je t'ai amené?*

tamà pólstgu z'ólígu? tamà pólstn; *nonne occidisti cervum? nonne occidi, id est sine dubio.*

Hinc tamà etiam absolute usurpata in responsione valet *certissime, sine dubio, etc.* Interdum quoque loco responsionis negativæ utuntur phrasi interrogativa:

chèn Iu iskusè e, *ubi est filius meus?* u esmisten a? *novi ne, le sais je, moi?* tnesgalitschi tnpkumíntn, *peto pulverem tormentarium;* u tnepl npkumíntn a? *en ai je moi?* pro ta esmistèn, *nescio;* ta ièpl mpkumíntn, *non habeo pulverem tormentarium.*

Verum cum hic loquendi modus aliquid indignationis sapiat, hinc non nisi inter necessarios est usitatus.

In allocutione ad plures colectivo forma loquendi peculiaris est, nempe substantivus in casu vocativo numeri pluralis tribuitur tum pronomen (absolutum et copulativum) tum ipsum verbum in numero singulari.

Tle goeit n'aukanzn Iu ku isnkusgusígu u ta koesseúnstgu. Jam pluries horatus sum te, o tu fratres mei et numquam audisti me.

lanu! u tneskolkoèliti lkusuiuinúmt, *tibi (est) quod loquor o tu subditi.*

Syllaba hoi=*tandem, sæpe ex usu est tamquam expletiva in principio sententiæ:*

hoi kiuksméicéltm Iu iszkol, *enfin il faut que je manifeste ce qui j'ai fait;* hoi eluféhtmn! tntéls kntllel! *enfin je te revois, je te croyais mort.*

Interrogationis de re futurá responsio affirmativa est sæpe syllaba *nèm*, característica futuri, vel *goa nèm* in responsione dubitativa, loco adverbii *unè=utique.*

nhám kogalitntgu, *vocabisne me?* *nèm vel góa nèm, erit vel forte erit;* pro *nem galitnzn, appellabo te vel unè, utique.*

Item sæpe etiam phrasi imperativæ respondetur per adverbium tlé=*jam*, cum scilicet res jam est executioni mandata ante imperium.

guisch, kołmólisch, *vade, hauri aquam*; tlé (id est) tlé tñkołmól, *jam hausi*.

Hæc duo verba negativa ta slkontén (vel continuato ta eslkostén) et ta isiopient (communitur ta isio) usitatissima sunt, quorum sensus physice et moraliter est: *non valeo, non mihi succedit ut volo*, animo vel viribus (ad hoc vel illud determinate) *non polleo*, etc.; (*je ne puis réussir, venir à bout, me tirer d'affaire, endurer, etc.*)

Primum ex his est perfectum verbi ieslkom; secundum vero est verbum negativum ab adjectivo verbificato tn iopièut, *sum idoneus, habilis*, et conjungitur juxta personas.

koakskupltm zi sschensch; *impello mihi saxum illud*.
tu slkonten vel ta isiopièut; *non valeo, je ne puis pas, je n'ai pas assez de forces*.

ta kskontégu (fut) néli ikuchnáksi; *non valebis, quia unicus, solus es*.
ta insiopièut linnògnog; *non valeo cum uxore meâ, id est, ferre non possum ejus agendi rationem; vel ta slkontén linnògnog; non valeo cum uxore mea, oblinere non possum ut uxor mea mihi obediat*.
nè nmièpn ta goá ksið (ksiopièut), *si eum accusavero, forte non valebit (ferre)*.

Nota. Licet hoc duo verba idem significant, tamen ta slkontén respicit sæpius rem physicam et ta isiopièut frequentius moralem.

Vox gamench est etiam usitatissima loco verbi iesgamenclm, *amo*, quæ vox neque verbum est neque substantivum, caret enim utriusque characteristicam, sed est simplex radix verbi, cui præficitur pronomen possessivum *meus, tuus*, etc., non secus ac substantivum esset.

Amasno Deum?	<i>angamench a lu Kolinzutn?</i>
utique amo.	<i>uné ingamench.</i>
quasi: tuusne (est) amor Deus?	utique (est) amor meus.

Per verbum diceretur:

esgamenchstgu a? (perf. contin.) lu Kolièzutn unè esgamonclstn.
tam gamenchs lu sgusígults, *non amat proprios filios*.

In subjunctivo cum characteristicam verbi possessivi.

tnes'ntélsi kuklgamenchs; *cupio ut sis amor ejus, id est cupio ut te amat*;
pro tnesntelsi kuksgamenchms.

Perfectum tnpak'ka (ex tnespak'kai) sensum particularem habet et valet italica *mi stas bene, thopagata*, etc., sic:

kospntes tsakukusée—kukspakkai (imper.); *me verberavit puerulus—bene tibi sit, gaudeo, tu a trouvé ce que tu cherchais.*
 futur. nempákka I izi ikoistemn, *il la payera bien ce menteur*, etc.

Vox *appellor*, quando agitur de simplici appellatione nominis, per substantivum skuést=*nomen*, vertitur.

quomodo appellaris? suet lu askuést. (ad litt.) *quis* (quod) *est nomen tuum?*
appellor Felix; Peliks Iu iskuést. *Felix (est) nomen meum.*
quomodo appellatur arbor illa? *appellatur larix*; stem lu skuést zi es'chíte?
 zakolch Iu skuesto.

Nota. In primo exemplo interrogatio *quomodo* translata est per suét, *quis?* quia refertur ad personas; in secunda vero per stem, *quid*, quia respicit inanimata, quod semper servandum est in hujusmodi interrogationibus.

Si autem non agatur de appellatione nominis neque phrasis sit interrogativa, verba *appellor, dicor, nominor*, etc., vertuntur per verbum eszústm (3a pers. indetermin. perf.) continuati verbi ieszún, *dico*. (Supra cap. 6, § 4.)

chízn chnaksi Iu eszústm upzin, *occurri uni (illí) qui dicitur barba longa, j'ai rencontré le barbu.*

CAPUT 7um.

De Adverbio.

§ 1.

Vox ezgáil, magnum locum habet in lingua Selica, cujus sensus pendet a contextu vel a vocibus cum quibus copulatur. Inter adverbia posita est, licet considerari possi tamquam adjectivum. Per se autem significat *modum quo aliquid est*, comparate ad aliquid aliud et non solum usurpatur, sed componitur cum omnibus fere orationis partibus, ut ex sequentibus exemplis patebit; igitur

1. Vox ezgáil absolute sumpta valet *ita*; komi ezgáil, *utinam ita* (sit vel esset). Vel in sententiá comparativa valet *sicut, tamquam*, etc.: guizlt lkaekolinzutn Iu akskólm, nèm ezgáil t kuès'chau; *dona Deo quod factururus es (et) erit tamquam orares.*

2. Copulata cum præpositione *l* et pronomine possessivo demonstrativo schei, *hoc* vel *illud*, præter pronomen relativum *u, quod*, valet *hoc vel illo modo* vel *ita est*. Hinc schei u ezgáil, *hoc modo est, ita se res habet.*

Interrogative in sensu futuro: Ischèi a um ezgáil Iu kstkolzín asgetlschin? uné Ischei u m ezgáil; *hoc ne (erit) modo, quo tibi consuam tibia tua? utique hoc erit*

modo. Vel cum pronomine interrogativo *chèn, quis?* *Ichèn u ezgail; quo modo* (relat. ad pres. et perf.); *Ichèn u m ezgail; quomodo?* (relat. ad futur); *pótulschèi u ezgail; just in this way, in that way, that very fashion.*

3. Præter adminicula dicta admittit etiam characteristicam verbi et verbificatur more adjectivorum et erit: *lschei u tn ezgail, et valet: ita me gero: hoc (vel) illo modo* (definito) *ago* vel etiam: *talis ego sum* et jungatur per omnes modos et tempora semper tamen, ut dictum est, relative ad aliquid *definitum*, quod in oratione precedit:

ne kucháum aks chauschtmíu eskmkompni, lschei u tuezgail agal lu tneliam; cum oraveris, orare debes pro defunctis—ita me gero, quoties oro.

mií tashoi knestiákot—tam lschei m kuk ezgail (imperativ. contin. in sensu futuro); tu te bats toujours—ce n'est pas comme cela, que tu dois agir (à l'avenir).

ku suét? asch ku soíapi? uno lschei u tuezgail; quis es tu? esne americanus? utique talis sum, je le suis.

4. Ex hoc adverbia derivatur regulare intransitivum: *tnezgaili, me gero*, et alia quæ ab hoc tamquam primitivo formantur, ut; *lschei u tnezgálèlsi, je suis de celle ou de la même pensée que...*

5. Præposita substantivo et apposito *t* substantivo sequenti tamquam nominativo, est adjectivum sive absolutum sive verbificatum et valet *similis* et habet numerum pluralem *ezgágní*: *kueczkoakoi ezgail tkukusé'e; vel lu knèszkoakoi ku ezgái tkukusé'e; ploras similis (ut) puero; cum ploras similis es puero.*

Item: *tn ezgái tanui, sum sicut tu*, id est *ago, me gero, sicut tu te geris, similis tibi sum*, sive figura sive moribus: *azgant zi aslalko; ipótu ezgágní; aspice duo illa ligna: sunt ad amussim similia.*

Interdum in unam vocem coalescit cum substantivo:

tnezgálús (us pro sgulus, facies), habeo vultum similem alicui, id est assimilor.

kuezgálús tiskusé o, habes vultum similem filio meo.

plur. *pezgágalus—ipol u pezgágalus; vous êtes comme deux jumeaux, vous vous ressemblez tout à fait.*

6. Hoc adverbio verbificato vertitur verbum *imitor*:

ta kuk ezgái tkoakót szizmelt, ne sis sicut stulli pueri—ne imileris pueros stultos (impios).

gest lu anpgpót, lschei mkuézní; boni sunt parentes tui, imitare eos.

Hoc sensu valet etiam *more (à la façon, à la manière).*

eslákschíhschi ezgai tskèligu, sedet more indorum; ad litt. sicut Indi.

7. Preponitur adjectivis sed diversimode, *lschçi u ezgail* mutatur *tschèi i ezgái*; et adjectivum mutatur in substantivum, nempe assumit consonantem s.

iehé lu ismènigutn; tschei a i ezgal skutunt lu asnmènigutn? *voici ma pipe; ta pipe est elle si grande?*
 ta; tam tschei i ezgal skutunt: *non; elle n'est pas si grande.*

Item: tama èsuichstgu ezgal stèie skèligu? *vidistine umquam talis malitia gentem? as tu jamais vu des gens si mauvaises?*

8. Conjungitur cum verbis, apposita t verbo sequenti:

té u kueskolkoèlt ezgail t kuèsaimt: *loqueris interdum, tamquam si iratus esses.*

Etiam si verbum præcedatur a negatione:

sptén lu isgusígult, u ezgáil to tsptén; *verberavi infantem meum et (fuit) tamquam non verberassem.*

Item cum verbo possessivo in sensu partitivo:

iesiapzím skuilze; tama kuepl ezgail? *indigeo lodice rubrd, habesne tales? tnezpl ezgail, habeo tales.*

Item cum verbis etiam in unum vocabulum componitur:

lschei u ezgkúnm (pronunt. ezgókúnēm), pro lschei u ezgail u eszunm; *ita locutus est.*
 kuèsiòkoi, tam lschèi u tuezgkúnm; *mentiris, non hoc modo locutus sum.*

9. Etiam cum adverbis:

pót i esltipeisi ezgal tspiszelt, *il pleut precis ment autant que hier.*

§ 2.

Adverbium gail, quod forte radix est precedentis, varias itidem habet significaciones, juxta partes nationis cum quibus copulatur. Hinc,

1. Adjectivis vel adverbis præpositum valet *satis, sufficienter, mediocriter, etc.*

gail gest,	<i>satis bonus, satis bene.</i>
gail kutunt,	<i>satis magnus.</i>
gail goeit,	<i>satis nulla (inanim.)</i>

Interdum valet *aliquanto plus* vel *nimis* vel *minus*:

mil Iguiguetz iè skeimn; gail tuisschn mkululúdm; *nimis brevis (est) palus iste; quære alium satis longum, id est aliquantulo longiorem.*

i luílt lu aszschil; gail ta tsilulft tiesiapzím; *les arbres que tu a coupés sont trop épais, il me faut de moins épais.*

gail itás ié skeltich; mi koguizscht gail itlltélím (diminit.); *carnes istæ nimis duræ sunt; quæso, da mihi aliquando teneriores.*

Nota. Adverbium *satis* absolute usurpatum exprimitur per adverbium *goeit* vel *tle goeit*, vel *hoi, multum. Jam multum, cessa, satis est, non amplius.*

Item verbis praeposita :

gail tn itsch lskukuéz, *sufficienter dormivi nocte*; gail èskóli, *mediocriter operatur*; gail èsiòsten, *sufficienter scio* (memoriter).

Cum verbo negativo valet *quasi non*, *vix*, etc.

gail ta tn iln, *quasi non (vix) manducavi*.

3. Sublato vero consonante l valet *ne* (gall. *de crainte que, afin que non*) vel *secus, autrement* :

ichoznsch 'gai spnzín (perf.), *tace ne te verberem, vel secus verberabo te*.
ta oknisackam, gai kuòst; *ne discedas a via, ne te perdas*.

4. Additis syllabis ne u valet *quasi* (gall. *manquer de, presque*):

gail ne u kopolts; *quasi me occidit, il a manqué de me tuer*.
gail ne u plsut; *quasi seipsum occidit, il a manqué de se tuer*.
gail ne u ta koes azgasts; *quasi numquam me aspicit, à peine me regarde t'il*.

§ 3.

1. Adverbium pót per se valet *præcise*, ad amussim (ang. *just*), cui etiam additur relativum u, *quod* :

pót u schei,	<i>just that.</i>
pót u lschei,	<i>just there.</i>
pót u sístch,	<i>it is just winter.</i>
pót u skaltmígu,	<i>il est justement (arrivé à l'age d') homme.</i>

2. Copulatum cum verbis triplicem habet significationem cum præsenti indicatiivi notat simultaneitatem, coincidentiam actionis respective :

pot u tnes'chaur, *I was just praying* (v, g.), *cum alius me appellat*.

Vel etiam (et magis accurate) mutat *initium* actionis :

pot u tnes'ilne, *I am just beginning to eat*.

Cum subjunctivo valet *être sur le point de . . .* atque ita resolvuntur participia in *rus* latinorum :

pot u kstlilimi, *præcise est quod moriatur, he is just dying*.
lu pót u tik'elzgui, u kochguizutmntm ts'chkoeshni; *I was just returning, when I was attacked by the Black Feet*.

Cum futuro subjunctivi (sine particula ne) valet *je viens de* :

pot u sznièko,	<i>il vient de traverser la rivière.</i>
pot u stlílí,	<i>il vient de mourir, he is just dead.</i>
pot u is'itsch,	<i>I am just sleeping.</i>
zguisch kaeksmonigui,	<i>viens fumer.</i>
pót u isius mènigu,	<i>je viens de fumer.</i>

§ 4.

Isiz est adverbium, adjectivum, et verbum; ut adverbium valet *recenter*, et conjungitur cum pronomino demonstrativo iè, *hoc* :

skasip a liúmstm? ta ié isiz; *y a-t-il longtemps qu'on a sonné? Non, tout recemment.*

Ut adjectivum significat *novus, recens* :

gamip ié spiikalk; koaksguústm zi tel isiz; *ces fruits sont secs; donnez en moi des frais (recemment cueillis).*

chèn lu isiz ink'ek'eschín? *ubi sunt nova calceamenta mea?*

Ut verbum habet *præsens isiz*, perfectum *siz*, et futurum *msiz*.

Præsens isiz valet *tandem* (tamquam interjectio):

isíz knestkóli! *tandem operaris, enfin tu travailles.*

Perfectum *siz* valet *tum* vel *tunc tandem*, præcedente perfecto subjunctivi cum particula *Iu, cum* :

Iu koehesziumis, siz tuchgut'tels; *cum me dictis lacesserit, tum tandem iratus sum.*

Cum vero usurpatur in sensu futuro, significat itidem *tunc* et locum tenet particulae *nem*, quia communiter præceditur a futuro subjunctivi:

ne kaesuiéchst msiz kaéíln; *postquam opus compleverimus, tum comedemus.*

CAPUT 8^m.

De Præpositione.

§ 1.

Præpositiones *apud* (*chez, auprès*), *cum* (*avec*, in sensu animato), *in, dans, status in loco*, vertuntur per præpositionem *l*.

l suèt u kuemút? l iskoi; *cum quo habitas? cum matre mea.*

chèn Iu l'italis? l ilmígum u emút; *ubi est Vitalis? apud duces manet.*

l anzitgu u tkontèn Iu intapmín; *in domo tua posui sagittas meas.*

Nota. Præpositioni *l, cum* (concomitante), interdum additur pronomen personale copulativum *kae, noster* :

l suët mkuchlíp! l kae anui—l kae Pol—l kae sinze, etc.; *cum quo vena-*
beris? cum nostro te (tecum)—cum nostro Paulo—cum nostro fratre minori.

Licet cum persona quæ nullam habeat affinitatem vel relationem cum eo qui loquitur.

§ 2.

Si substantivum cum præpositione *t* (*avec*) instrumenti vel cum præpositione *tel*, *ex*, habeat adjectivum ante se, præpositio communiter repetitur ante utrumque:

t esmilko t kaesp'ús kack'e'sgmènchstm kae kolinzutn; ex toto ex corde
nostro semper amare debemus Deum.

t iuít t lák u kopolsts; avec un gros baton, il m'a frappé.

kolinzutn esnhschúzín tel esiá tel ililmigum; Deus est super omnes duces.

In sensu possessivo præpositione præponitur genitivo possessori:

nè tnózki tel koáilks zítgus, cum exiero ex Missionarii domo (vel cubiculo).
chgoégoèit ch sgoèlmn schuschuèls istágolhsi, bene multi ad diaboli (inferni)
semilam properant.

CAPUT 9um.

De Interjectione.

Interjectio *iò* (vel *iòh*) valet *o quantum!*

iò! kagamènchs!

oh quantum me amat.

iò tn konkoint!

oh quantum pauper sum.

iò tn pupusènh!

oh quantum doleo!

CAPUT 10um.

De Conjunctione.

Pronomen demonstrativum *iè*, *hoc*, est etiam particula copulativa vel etiam disjunctiva:

esmistegu iè gest, u iè tète, scis et bonum et malum; id est, nosti quæ bene
et quæ male sint facta.

Meí ta kuestlil, iè kucheszín, iè kutiákot; numquam quiescis, modò alter-
caris, modò litigas.

nkuénisch iè ikull iè ipík, elige (ex his) vel rubrum vel album, etc.

CAPUT 11^m.

De Compositione Verborum.

Substantiva quædam generica supplentur communiter in oratione per syllabas quasdam finales, verbis vel adjectivis appositas et cum his compositas, quarum quædam (præsertim quæ pertinent ad aliquam corporis partem) dicunt *instrumentum* vel *modum*, alia verò *objectum*, circa quod actio verbi exercetur.

Aliquot præcipuas ex eis elegi, quas operæ pretium duxi hic adnotare maximi enim sunt momenti, tum quia his explicatis, facilius fiet interpretatio sententiarum, quæ ab Indis proferuntur, cum primo intuitu voces ex quibus verba componuntur, deprehendantur; tum quia plura ex verbis compositis, quæ formant difficultatem linguæ Selicæ hic in unum collecta et tum synthetico tum analytico explicata, memoriæ et tempori plurimum proderunt. Sunt verò quæ sequuntur:

ngan,	quæ stat pro schnagan, <i>brachium</i> .
aks	} quæ stant pro schaischuel, <i>via</i> , vel spsaks, <i>nasus</i> .
ks	
alko	} quæ stant pro qualibet materiâ ligneâ pro luk, <i>lignum</i> , sive
lko	
alks	} quæ stant pro veste qualibet, quæ ab humeris pendet, sive in-
lks	
atiku	} stant pro sêulko, <i>aqua</i> , vel pro quolibet liquido.
êtiku	
echst	} stant pro chêlsch, <i>manus</i> , et dicunt actionem positam mani-
chist	
êis	quæ stat pro galêgu, <i>dens</i> .
elgu vel Igu,	quæ stant pro zitgu, <i>domus</i> , vel <i>tentorium</i> , <i>casa</i> , <i>stabulum</i> , <i>habita-</i> <i>taculum quodlibet</i> , et per analogiam etiam <i>pellis animalium</i> .
elzo	} stant pro skeltich, <i>cavo</i> , <i>carnes</i> , <i>corpus</i> sive <i>hominum</i> sive
lze	
ize	} stant pro sizem, quod valet tegumentum quodlibet quo totum
ze	
kani	} stant pro splkeîn, <i>caput</i> , vel per analogiam esmòck, <i>mons</i> .
kien	
êlgu	quæ vox non habet substantivum absolutum æquivalens; hinc est semper copulativum et valet <i>locus</i> , <i>terra</i> .
schîn	} quæ stant pro zooschin, <i>pes</i> , <i>crus</i> , et dicunt actionem positam
schn	
skâgao	quæ stat pro snchlzaskagae, <i>equus</i> , vel <i>quolibet alio animali domestico</i> .
us	quæ stat pro sgulus, <i>facies</i> , vel chkutkutlâstin, <i>oculus</i> , vel pro solschiztin, <i>ignis</i> , pro sulip, <i>flamma</i> , et kukusm, <i>stella</i> .
zin	} stant pro splimnzn, <i>os</i> , <i>oris</i> , et præcipue ostendunt actionem
zn	

Quæ syllabæ radicibus verborum appositæ assumunt affixum *i*, si intransitive; vel *m* si transitive usurpantur:

agan.

tnesgupmagani, *brachium extendo*, ex iësgupmim, *extendo*.
 tnesteluságani, *venam aperio*, ex iestilim, *rumpo*, et us, *oculus*, quasi *faire un œil au bras*.
 tneszalagani, *avoir mal au bras*, ex tneszalmí, *infirmor*.
 tneskaopagani, *brachium frango*, *se casser le bras*, ex tneskaopmi, *frangor*.

SUBSTANTIVA.

lguguzágon, *brachium breve (habens)*, ex lguiguèzt, *brevis*.
 spes'chstagan, *manica, une manche*, ez speichst, *chyrotheca*.
 usschnagan, *brachium longum (habens)*, ex uísschn, *longus*.

aks vel ks.

tnesnmiáksi, *viam ostendo*, ex tnesmeici, *doceo*.
 tnesntgoáksu, *recta via incedo*, ex itog, *rectus*, ex quo *ies*.
 tgomím, *dirigo*, et præpositione *n*; *in*. Vide verba locativ.
 tnesnchschtákksi, *per viam tritam incedo*, ex tnesschiusti, *transeo*, *passer*.
 tnesnzalaksi, *naso laboro*, ex tneszalmi, *ægroto*.

SUBSTANTIVA.

in'kołks, *via pulverulenta, chemin couvert de poussière*, ex skól, *poussière*.
 intògks, *via recta*, ex itòg, *rectus*, et *n*, *in*.
 naslákks, *bivium*, ex esèl, *duo*.
 nkutnaks, *via lata, grand chemin*, ex kutunt, *magnus*.
 eslgoáks, *qui nasum terebratum habet*, ex ieslgom, *terebro*.

alko vel lko.

tnes'chta'alkoi, *contra lignum offendo, donner contre un arbre*, ex tnestè'emí, *tundo*, et præpositione *ch*, *ad*.
 tnesgutpsalkoi, *e sylva egredior, sortir du bois*, ex tnesgutpmi, *melam attingo, aller au but*.
 eszakoáalkoi (impers.), *arbores florescunt*, ex tnesz'ekomí, *floresco*.

SUBSTANTIVA.

kalálko, *lignum viride*, ex ikéil, *quidquid naturaliter humidum et nondum exsiccatum est*.
 illáklko, *tabula, une planche*, ex illák, *subtilis*.
 tilízko, *lignum durum*, ex tilizt, *durus*.

alks vel lks.

tnesptlálksi, *sine indusio sum, sive quia careo, sive quia deposui, ex icspt lim, abjicio aliquod indumentum.*

SUBSTANTIVA.

chlkaltchálks, *sagum, un capot, ex chlkéltich, externus, supra, une chemise, un habit dessus.*

sololimálks, *lorica, une cuirasse, ex ololím, ferrum, quasi indusium ferreum. pickalks, vestis alba, ex ipíck, albus.*

stkaialks, *sagum album, un capot blanc, ex staikai, lodix alba.*

kuáilks, *indusium nigrum, vestis nigra, et per analogiam un Missionnaire, un Prêtre, ex ikoai, niger.*

atiku vel òtiku.

tnesloópètiku, *in aquam, in flumen decido, ex tnesloópmi, in foveam cado, et præpositione n. Vide verba locativ.*

tnesntlèttiku, *submergor, se noyer, ex tnestllími, morior, ad litt. morior in aquá.*

tnesntkétikum, *immergo, plonger (definit.), ex ieskom, pono.*

iesnpuètikum, *infundo in aquam (tremper), ex iesnpkum, immitto, quod ex iespkúm, divido.*

SUBSTANTIVA.

esozkètiku, *fons, une source d'eau, ex tnesozkei, egredior, ad litt. aqua egrediens.*

nzlàtiku, *aqua frigida, ex izèl, frais.*

sguintiku, *glacies, ex tnesgái, vado, quasi aqua supra quam inciditur.*

sgsètiku, *jus, bouillon, ex gest, bonus, quasi aqua bona.*

estipètiku, *cataracta, une chute d'eau, ex tnesttipmí, in præceps ruo ab alto.*

stlagètiku, *fluentum, un rapide, ex tlgat, velox ad currendum.*

chIpoosátiku, *spuma, lécumz dans l'eau, ex spoos, spuma, quam equi ex ore remittunt et præpositione ch, saper.*

echst vel chst.

tnes eichsti, *ulcisor, ex iesncism, compenso, quasi compenso me manibus, id est factis ulcisor.*

tnesuiechsti, *opus compleo, achever quelque ouvrage manuel, ex iesuím, finio, compleo.*

tnesptlechsti, *laxo, lacher ce qu'on tient des mains, ex iesptlím, abjicio.*

tneškazechsti, *manum contraho, fermer la main, ex impors. eskazpmí, ce qui se retire comme un nerf jetté sur le feu.*
 tnespðosachsti, *opus alicujus irridendo turbare, ex tnespooszáni, nugor, badiner.*
 tnesogðgèchsti, *ambas manus habeo congelatas.*
 tnesògèchsti, *unam manum habeo congelatam, ex ògt, præf. perf. quod ex esògt, est gelée quelque partie du corps.*
 tnesmalktèchsti, *se casser un doigt, ex iesmalkum, confringo.*
 tneszozèuchsti, *manus lavo, ex ieszeum, lavo.*
 tneszozoiechsti, *manus meæ frigent, ex zalt, frigus.*

SUBSTANTIVA.

schzìzlèchst, *rami arborum, ex szzil, arbores, sylva, quasi manus arborum.*
 st'tankeinchsti, *digitus minimus, ex st tènti, frater natu minimus, et kein, capul; quasi capul minimum manus.*

èis.

tnesnzóokèisi, *dentem avello, arracher une dent, ex ieszóokém, eruo, v. g. clavum a pariete.*
 tnesnzalèisi, *dentibus laboro, ex tnèszalmí, ægrotol.*

SUBSTANTIVA.

nusschnèis, *dentes longas habens, ex uisschn, longus.*
 ngsèis, *qui habet dentes pulchras, ex gèst, bonus.*
 nchescis, *qui habet dentes deformes, ex chest, malus.*

eìgu vel ìgu.

tneškòlìgui, *domum construo, ex tnèskolì, facio.*
 tnestckòelgui, *tentorium consuo, ex iestekóm, consuo, coudre.*
 tnesgsgustèlgui, *plures domos ingredior, aller d'une loge à l'autre, ex tnesguisti, ambulo.*
 tnespumìgui, *pelles fumigo, boucaner les peaux, ex iospúm, fumigo.*
 tnespschìschèlgui, *tentorium loco mutare, decamper, changer de place la loge, la tente, ex iessípschìschm, amoveo.*

SUBSTANTIVA.

spièlgu, *tentorium pelliceum, ex sipi, corium, funis pelliceus.*
 slukìgu, *domus lignea, ex lúk, lignum.*
 anchlzèlgu, *pellis cervina, peau de biche, ex snechl'ze, cerva.*

zoluquélgu, *pollis damæ, peau de chèvre, ex z'oligu, chèvre.*
 chlkklkulégu (diminit.), *vitulus infra sex menses, ex ikuèl, ruber, et præ-*
positione ch, super, quasi ruber super pellem.

elze vel lze.

tnèstapelzei, *corpus alicujus ferio, ex iestapim, ferio.*
 tnès chtkelzei, *aliquem occidendum insequor, ex ioc chlkèm, insequor sim-*
pliciter.
 tnèskoltèlzei, *carnes equis impono, ex ieskoèltn, onero.*

SUBSTANTIVA.

kalèlze, *carnes recentes, viande fraîche, ex ikeil (vide kalalko).*
 lufulenze, *spinæ, les épines, ex ies lu ùm, pungo, (quasi) quod punget carnem*
vel corpus.
 szkaièlze, *carnes fumigatæ, viande sèche, ex szkei, part. passiv. verbi ies-*
kèim, monter les perches de loge; quia super palos tentorii fumigantur
carnes.

ize vel ze.

tnèstkaizei, *lodice (vel operimento quolibet), me exuo, deposer la robe, la*
couverture, le manteau, etc., ex tnestkamí, pono, depono.
 tnestèlzei, *lodicem emo, ex tnèstomistí, mercor.*

SUBSTANTIVA.

es'chliùze, *qui sucidum vullum habet, ex esluíti, perf. liát, il est crasseux, et*
præp. ch, (quasi) sucidus super vestem.
 chkonkoníze, *habita pauper, pauvrement habillé, ex konkoínt, pauper, et ch,*
super, circa.
 skoàize, *lodix nigra, ex ikoai, niger.*
 skóinze, *lodix viridis, ex íkoin, viridis, ceruleus.*
 skuilze, *lodix rubra, ex ikiúl, ruber.*

kani vel kein.

tnes'chamòtkani, *sum, moror, maneo super montem, ex tncsemúti, habito, et*
præp. ch, super.
 tnes'chgoi'zkani, *comam tondeo, ex iesgoizm, circum seco, et ch, super.*
 tnes chlakèini, *caput sustendo, appuyer la tête, ex tnes'chleemí, premo, et ch,*
super; quasi premere caput super aliquid.
 tnes'chtoikani, *caput inclino, ex iestúum, curbo, couber, plier un arbre en le*
prenant par le bout.

tnes chzáukaní, *caput lavo*, ex ieszeum, *lavo*.
 tnèsóschkeíni, *caput pecto*, *se poigner*, ex iesoschím, *pecto*.
 tnesspkeíni, *caput percutio*, et tnes chspkeíni, *percutio super caput*, ex
 iesspím, *flagello*.

Nota. Hæc verba significant etiam frumentum tundo, *battre le blé*, a quibus etiam derivatur sspkein, *frumentum*, id est, *caput percussum*.

tnesschitemkeíni, *caput erigo*, *lever la tête*, ex iesschitemím, *atollo*.
 tnesptíkéni, *caput detego*, *decouvrir la tête*, ex iesptílím, *depono aliquod indu-*
mentum.

SUBSTANTIVA.

chilók'kan, *calvus*, *chauve*, ex ilòk, *rasus*, et ch, *super*, *rasus super caput*.
 kutònkan, *caput magnum*.
 ch kutònkan, *mons excelsus*, ex kutunt, *magnus*.

lègu.

tnesgustlègui, *pedibus incedo*, ex tnèsguísti, *incedo*; quasi *marcher à terre*.
 tnestelùlègui, *aro*, *labourer*, ex iesttelím, *lacero*; quasi *je déchire la terre*:
 hinc ttelùlègntn, *un déchireur de terre*, *aratrum*.

SUBSTANTIVA.

suplègu, *herba*, *fœnum*, ex sups, *cauda*; quasi *cauda terræ*.
 chesùlègu, *locus inamœnus*, *mauvaise place*, ex chest pro teié, *malus*.
 ngalùlègu, *locus periculosus*, *timendus*, ex tnesngèli, *timeo*.

Nota. Vox lègu plerumque admittit ante se pronomen *u* ut patet ex exemplis datis; paucis exceptis, ut:

igamlègu, *locus aridus*.
 tlízlègu, *locus durus*, *terra dura*.
 izíplègu, *locus sucidus*, *une place sale*, etc.

schfn vel schn.

tneste'esclinmi, *pedibus, illido*, *offendo*, ex tneste'emi, *tundo*.
 tnès'chlhagkopschnmi, *labor*, *glisser*, *tomber en glissant*, ex lháko, *place lisse*
sur laquelle on glisse facilement, v. g.; *sur la glace*, *ou une terre argilleuse*.
 tnèsgètschni, *tibia me induo*, *mettre ses mitasses*, ex iesgetlín, *os rodo*,
ronger un os.
 tnes'ògsehni, *j'ai un pied gelé*, ex esógti, *ogt*, vid. supra.
 tnes'chlschnmi, *pedem alligo*, *mettre un bandage*.

tnes'chazchnmí, *pedes alligo, entraver les pieds, ex ieslchím, ligo, bander, lier, et iesazím, ligo, entraver, quod proprie dicitur de equis.*
 tneskaoschnmi, *crus frango, se casser une jambe.*
 ieskaoschnim, *crus alicujus frango, ex tneskaopme, frangor, et ieskaóm, frango.*
 tneszoozeuschni, *pedes lavo, ex ieszetm, lavo.*

SUBSTANTIVA.

chÍguiguèschn, *crura vel pedes breves habens, ex lguiguest, brevis.*
 esptltschín, *discalceatus, nus pieds, ex iesplím, vide supra.*

skàgae.

tnes'chscheskàgae, *animalia custodio, ex ies chschtim, curam habeo, custodio.*
 tneslaskàgaei, *animalia inquiror, chercher les animaux domestiques, ex ieslu-Íu usm, quaero.*
 tnesosskàgaei, *animalia domestica amitto, ex ies osinm, perdo.*

SUBSTANTIVA.

snchlzáskàgae, *equus, un cheval, les chevaux, ex snéchlze, une biche; quasi animal cervicum.*
 kutiskàgae, *un grand cheval, ex kutunt, magnus.*

us.

tnesnlúsi, *ignem accendo, ex iesulim, cremo, bruler.*
 tnes'chulúsi, *ignem admoveo, mettre le feu à, ex præcedenti.*
 tnesnzkusi, *ab igne amoveo, ex ieszkum, traho.*
 tnespúgusi, *souffler dans le feu, ex iespugum, sufflo.*
 tnesgamzústi, *faciem (barbam) rado, ex iesgamzim, rado, gratter.*
 tnesnzeúsi, *faciem lavo, ex ieszèum, lavo.*
 tnesplchúsi, *reverter, retourner, ex tnesplchmi, verto: quasi faciem avertor.*
 tnes'chzalúsi, *oculo laboro, avoir mal à un œil, ex tneszalmi, aegroto.*
 tnes'chmaluiúsi, *oculo medeor, ex tnesmalièmi, medicor.*
 tnesilgúsi, *oculos velo, bander les yeux, ex iesièlgum, tego.*
 tnesntkúsi, *oculo careo, être borgne, ex iestkum, percer un bouton, une tumeur.*

SUBSTANTIVA.

chiktnús, *magnus ignis, incendium (qui magnos habet oculos), stellæ majores.*
 chesús, *deformis.*

gesús, *speciosus formá.*

chschischinustn, *perspicalia, lunettes, ex ies chischinfm, mettre un emplâtre sur une partie du corps.*

zin vel zn.

tnez'zlni, *arroganter loquor, verbis ulciscor; vide syll. echst, supra.*

tnez'chezíni, *male loquor; ad litt. j'ai une mauvaise bouche, ex chést, malus.*

tneshofzni, *taceo, cesser de parler, ex ieshoim, cesso.*

tneskolchiz'zíni, *amplector, embrasser, ex tneskolchizchi, parvenir; quasi j'arrive avec la bouche.*

tnesngampzíni, *sitio, avoir soif, ex gamip, aridus vel aruit, ex asgampmí, arescit, quasi j'ai la bouche aride.*

tnessiékuzni, *murmuo, ex iesuèkum, celo; quasi je cache mes paroles, ma bouche, je parle en cachettes.*

tneslkukuièzni, *submissa voce loquor, ex lkukuiúme, parvus.*

SUBSTANTIVA.

nchoi oizín, *irrisor, qui alios verbis irridet, ex iesoin, irrideo.*

nkonkonzin, *pauper in loquendo, sermone contemptibilis; id est, qui inutiliter loquitur iis qui aures præbere despiciunt, ex konkoint, pauper.*

Nota 1. Quædam vocabula in compositione dividuntur, ut:

tnekolnzuzuèpi, *pulso ad januam; pro tnèsumí, pugnis aliquem peto, et kolnchmèp, ostium.*

ieskoín mau pm, *ostium aperio; pro iesmaúm, rumpo, et kolnchmèp, janua. tnes koít ltel kanch skagaei, calcaribus equum stimulo; pro iestelkèm, cal-cibus aliquem peto, et skoltgoèneh, latus, et snchlzaskagae, equus.*

Nota 2. Syllabæ finales nuper expositæ vel singulæ vel plures locum habere possunt in compositione verborum prout singula vel plura sunt substantiva, cum quibus verba componuntur, quorum tamen analysis facilis erit sic: tnes'ch sp kan álko i, componitur ex ch, *super*, sp pro iespim, *flagello*, kan, *caput*, luk, *lignum*: ad litt. percussio super caput (alicujus) ligno.

Item: tnès ch áz schi skagaèi, componuntur ex ch, *super*, az radix verbi iesazím, *ligo*; schin, *pes*, skagae, *equus*; ad litt. *ligo equum super pedes, je lie les pieds, les jambes des chevaux, vulgo, j'enfarge les chevaux.*

Nota 3. Hæ syllabæ finales non solum in usu sunt, cum substantiva necessaria componuntur cum aliis orationis partibus, sed etiam exprimenda sunt cum apud Europæos substantiva æquivalentia omittuntur in oratione, tanquam non necessaria, uti accidit in responsione relativa ad substantivum præcedentem.

Exempla singula pro qualibet syllaba finali exposita satis erunt ut hoc præceptum clare pateat.

- estskuáks, *il a le nez croche*, vel *il* (id est *son nez*) *est croche*; pro simpliciter estisku, *est distortus, il est croche*.
- nmósks, *il y a quatre chemins*, vel *il y en a des chemins quatre*; pro simpliciter, *mús, quatre*.
- usschnálko, *ce bois, cet arbre est long*, vel *il* (*ce bois*) *est long*; pro simpliciter uisschn.
- chesálks, *c'est une mauvaise chemise, elle* (*cette chemise*) *est mauvaise*; pro simpliciter teie.
- esmpètíku, *l'eau coule*, vel *elle* (*l'eau*) *coule*; pro simpliciter esmooomi, *fluit*.
- tn uiechst, (perf.) *j'ai achevé l'ouvrage*, vel *je* (*l'ouvrage*) *achevé*; pro simpliciter uistèn, *complexi*.
- nustèlgu, *cette maison est haute*, vel *elle* (*la maison*) *est haute*.
- skeize, *la couverture est barrée*, vel *elle est barrée*; pro simpliciter esckeie, *est marquée*.
- pick'kan, (anim.) *il a la tête blanche* (*les cheveux blancs*), vel *elle* (*sa tête*) *est blanche*; pro simpliciter ipick, *est blanc, blanche*.
- kutnítègu, *c'est une grande place*, vel *elle* (*la place*) *est grande*, pro simpliciter kutunt, *est grande*.
- tnosskagae, (perf.) *j'ai perdu les chevaux*, vel *je les ai perdus*, pro simpliciter osn, *perdidi*.
- ezgagalús, *ils ont la figure semblable*, vel *elle* (*leur figure*) *est semblable*, pro simpliciter ezgagail, *sunt similes*.

Nota 4. Ad compositionem vocabulorum pertinet usus radicis verborum ut clarè patet ex allatis exemplis; quæ radices communiter præcedunt substantiva cum quibus componuntur, paucis exceptis, in quibus verbum vix aliquid retinet ex radice, v. g.: tneslkotísti, *iter longius arripio, passer par le chemin le plus long*, compositum ex lkót, *longe*, et tnesshuisti, *transeo*, etc.

CAPUT 12um.

De Differentiâ quorundam Verborum.

Cum ad recte loquendum magni interesse arbitratus sum nosse differentiam essentialem quarundam vocum, hic ante finem adnotandas curavi:

SUBSTANTIVA.

- gampúlègu, *locus aridus* (accidentaliter).
- igámlègu, *locus aridus* (naturaliter).
- schlènI, *ratis lignea, un cajeu de bois*.
- s'chlech'èliku, *ratis pellicea, cajeu fait avec la loge*.
- szeslèguèlptn, *scopæ* (pro domo mundanda).
- szesulegutn, *scopæ* (ad mundandum extra domum).

ADJECTIVA.

Esiá, *totum* (quod de pluribus componitur, ut frumentum, radices).
 esmílko, *totum, le tout, tout entier*.
 inácka, *putridus* (de quacumque re animali).
 itúck, *putridus* (de lignis tantum).
 ichím, *obscurum* (caelum ob lunæ privationem).
 izehím, *obscurum* (caelum ob nubilum aërem).
 inchím, *obscurum* (cubiculum, tentorium, etc., ex defectu ignis vel luminis).
 igal, *limpidus, transparent*.
 ingal, *limpida* (aqua).
 iúlt, *spissus, crassus* (de arboribus tantum).
 plilt, *spissus, crassus* (de aliis rebus).
 izòl, *frigidus* (id est, non calidus).
 isúí, *frigidus* (habens naturam frigoris).
 koilkolt, *agilis, velox* (ad currendum).
 koímkomt, *agilis* (in agendo).
 tlagt, *agilis, velox* (in inanem).
 ilm'mòz, *mollis*, ut tumores, et similia.
 iIn'niko, *mollis*, de re aliá quacumque.
 itlacka, *calidus*, ex calore ignis.
 kukullí, *calidus*, ex calore solis.
 intlacka, *calida* (aqua).
 itas, *durus* (accidentaliter), *endurci*.
 tlízt, *durus* (naturaliter), *dur*.
 kuaukót, *stultus* (physice vel moraliter).
 ikoèn, *stultus* (physice tantum), *une bête*.
 ioiobt, *fortis* (viribus).
 sisiaus, *fortis* (in agendo), *magnanimus*.
 goagàat, *fortis* (in bello), *strenuus bellator*.
 Ichlicht, idem.

VERBA.

tnes'eichsti, *ulciscor* (factis).
 tnes'elzni, *ulciscor* (dictis).
 esmistén, *novi* (aliquid factum vel dictum).
 èsiosstèn, *novi*, aliquid memoriter.
 mipnún, *novi* (aliquid ex visu, auditu, vel novi aliquem in sensu scripturali)
 súgun vel esugustn, *novi aliquem, reconnaître*.
 iesgaènfím, *impedio* (aliquem ne aliquid faciat).
 iesmáckam, *impedio* (aliquem ne discedat).
 tnesimschi, *discedo* (a pago, castra moveo).
 tnèlghi, *discedo* (ab alterius domo vel tentorio).
 tnesgoelèchsti, *propereo* (in agendo).

tnesuámisti, *propero*, in eundo.
 tneskúpi, *impello* (aliquid physice, *pousser*, vel aliquem moraliter ad malum, *soliciter*).
 tneskúli, *impello* (alliciendo ad bonum vel malum).
 tnes chiamí, *impello*, allicio ad malum.
 tnesioioszuti, *conor*, *s'efforcer* (physice).
 tneskoílmisti, *conor*, *tácher de...* (moraliter).
 tnesichschtemísti, *caveo*, *prendre garde*.
 tneskunè, *accipio* vel *teneo* (manibus).
 tnes'chÍtkènei, *teneo* (aliquid ne cadat).
 tneskoínkolipi, *ostium claudio* (tentorii).
 tneskoínschuèpi, *ostium claudio* (ligneum).
 tneskolnzmápi, *ostium claudio clavi*.
 tneskoín ch'hépi, *ostium tentorii aperio*.
 ieskoínmaupm, *ostium ligneo aperio*.
 tneskoínch hékuèpi, *ostium aperio clavi*.
 tnesmoigei, *ariolor* (qua arte utebatur ad detegendas hostes).
 tnesÍfekúlschszúti, *ariolor* (de alia re quacumque).
 ieslopkann, *curvo* (simpliciter), *plier*, *courber*.
 iesiálkom, *curvo* (in circulum).
 iesiamium, *timeo aliquem* (non fido illi).
 iesngèlm, *timeo* (*avoir peur de*).
 tnesnchzlkèiti, *bajulo ligna*.
 tnesntkolkeíti, *bajulo* (quidquid aliud).
 iesnguz schúsm, *solvo* (pro debito vel damno).
 iesgáckam, *solvo* (pro rebus emptis vel opere præstito).
 unesschièlisi, *annuo*, *consentir* (pro qualibet re).
 tnesnschièlisi, *annuo* (circa matrimonium ab alio contrahendum).
 tnesnzlpèlisi, *fallor* (intransit.), *se tromper*.
 tnesk'kamí, *fallor*, *decipior*, *être trompé* (pass.).
 tnesuèlkúpi, *descendo* (ex alto in inferiorem locum).
 tnesttipnzuti, *descendo* (ex equo).
 tnelzgui (perf.) *redeo*, *redivi*, *venio iterum*.
 tnesplchúsi, *redeo* (ex itinere non completo).
 tnelz'ímsch (perf.) *redeo* (completo itinere).
 tnestéschlschi, *surgo* (a sedendo).
 tnesgutílschi, *surgo* (a recumbendo).
 tnesuènchi, *choreas duco* (de viris tantum).
 tnesitli, *choreas duco* (de feminis tantum).

APPENDIX.

Relatio Consanguinitatis et Affinitatis.

Licet proprie loquendo non spectet ad grammaticam hujusmodi catalogum describere, tamen cum ex tali relatione difficultas non levis oriatur, tum ex multiplici appellatione, tum etiam ex duplici formâ, quam habet, relatè ad viros unam, alteram relate ad mulieres; et cum Missionariis hanc etiam nosse et distinguere necesse sit, rem utilem fore puto, ad calcem totius opusculi relationes in unam collectas et per sexus distinctas apponere.

Relatè ad viros.

sgelui, *maritus*.
l'èu, *pater*.
skoi, *mater*.
skokoi, *amita* (soror patris).
sgus'mèm, *soror*.
tònsch, *nepos, neptis*.
szèscht, *sororius* (maritus sororis).

Relatè ad mulieres.

nògnag, *uxor*.
mestm, *pater*.
tòm, *mater*.
tikul, *amita* (soror patris).
snkusigu, *soror*.
skusèlt, *nepos*.
sttmch'èlt, *neptis*.

Relatio communis utriusque sexus.

sgaèpe, *avus* (ex parte patris).
silé, *avus* (ex parte matris).
kèné, *avia* (ex parte patris).
ch'chièz, *avia* (ex parte matris).
tópie, *abavus et abava*.
sm'èl, *patruus* (frater patris).
s'si'i, *avunculus* (frater matris).
káge, *matertera* (soror matris).

* Duo relationes kene et ch'chièe, sunt etiam relativæ nepotibus (*les petits fils*), ita ut avus et nepotes his duobus se invicem appellent.

- skusèc, *filius*.
 sguisgult, *fili et filiae, the children of*.
 sk'kusèlt, *filiolus* (genericè).
 s'schiitemischlt, *filius vel filia natu major*.
 sk'eusèlt, *filius vel filius natu minor*.
 st'èutèlt, *filius vel filia natu minimus*.
 stomchèlt, *filia*.
 snkusgutèus, *fratres vel sorores germani* (de duobus).
 snkusgutèlis, idem; de pluribus quam duobus.
 k'èzch, *frater natu maximus*.
 k'èus, *frater natu major*.
 sinzé, *frater natu minor*.
 st'tènti, *frater natu minimus*.
 Ich'chschèe, *soror natu major* (diminutiva).
 lkak'zo, *soror natu minor* (diminutiva).
 lz zups, *soror natu minima* (diminutiva).
 sgàgèe, *socer* (pater mariti vel uxoris), *beau père*.
 lzèzch, *socrus* (mater mariti vel uxoris), *belle mère*.
 nluèstn, *patruus, l'oncle* (patro nepotis mortuo).
 sluèlt, *nepos et neptis* (patro mortuo).
 znèchlgu, *gener*.
 zèpn, *nurus*.
 segunèmt, *parentes matrimonio junctorum*.
 sestèm, *levir vel fratria, le mari de sa sœur, ou la femme de son frère*.
 ischèu, *uxor fratris uxoris, le femme du frère de sa femme*.
 kolemut, *cognatus, le mari de la sœur de son mari, ou la femme du frère de son mari*.
 nhoíztn, *levir et fratria* (alterutro mortuo).
 luèstn, *vitricus et noverca*.
 s'chèlp, *nurus* (filio mortuo), *la veuve de son fils*.
 st'mèls, *propinquus, affinis, etc*.
 snkusàgu, *patruelis, sobrinus, consanguineus*.
 plur. snkusgusigu, *les cousins, les cousines, les parens* (genericè), etc.

**Modus quo Sælicæ pronunciant quædam Nomina Propria Gallicæ eis
imposita (cum Orthographia Indica).**

<i>Adolphe</i> , Atoł.	<i>Joachim</i> , Soasa.
<i>Ambroise</i> , Amelo.	<i>Joseph</i> , Zòsèp.
<i>André</i> , Antelè.	<i>Josephine</i> , Zoapí.
<i>Angelique</i> , Aselík.	<i>Josette</i> , Susett.
<i>Augustin</i> , Kiustá.	<i>Jules</i> , Isúl.
<i>Basile</i> , Pósil.	<i>Julie</i> , Isolí.
<i>Benoit</i> , Penoèł.	<i>Justin</i> , Justa.
<i>Benjamin</i> , Pisamá.	<i>Laurent</i> , Lola.
<i>Charlotte</i> , Sallót.	<i>Lazare</i> , Lasa.
<i>Clotilde</i> , Toloti.	<i>Louise</i> , Luisò.
<i>Edouard</i> , Etuál.	<i>Marcellin</i> , Massala.
<i>Eugene</i> , Uschní.	<i>Martin</i> , Malta.
<i>Ferdinand</i> , Palchina.	<i>Maurice</i> , Molis.
<i>Florence</i> , Plais.	<i>Pelagie</i> , Pelasi.
<i>Frederic</i> , Silisik.	<i>Prudence</i> , Penitàs.
<i>Jerome</i> , Chilom.	<i>Raymond</i> , Alimò.
<i>George</i> , Zòsep.	<i>Raphael</i> , Apèł.
<i>Gregoire</i> , Pelikoc.	<i>Remi</i> , Lamin.
<i>Guillaume</i> , Uliám.	<i>Rigobert</i> , Olkapé.
<i>Henri</i> , Alí.	<i>Rosalie</i> , Usali.
<i>Henriette</i> , Alièt.	<i>Sophie</i> , Supí.
<i>Ignace</i> , Mias, Niàs.	<i>Ursule</i> , Usúl.
<i>Hubert</i> , Upél.	<i>Victor</i> , Mit'tól.
<i>Jacques</i> , Isák.	<i>Victoire</i> , Mit'toál.
<i>Jean</i> , Chón.	<i>Vincent</i> , Paschè.
<i>J. Baptiste</i> , Sanpati.	<i>Vitalis</i> , Pitális.
<i>J. Pierre</i> , Sanpiel.	<i>Zacharie</i> , Sakali.
<i>Jeanne Marie</i> , Sanamali.	

De Temporis Divisionibus.

Ratio computandi dies differt ab Europæis, licet enim adhibeant vocem *sglgált*, quæ revera *diem* significat, ipsi tamen intelligunt noctes, ita ut in computatione dierum, dies ultima numquam includatur: hinc licet aliquis quatuor integris diebus iter fecerit, dicit se *tribus diebus*, tchaláskat, perfecisse. Hinc quoties de numero durum loquuntur, una semper dies addenda est.

Menses computant lunis, ex *spkaní*, *sol* vel *luna*, et dies per *ferias*.

Hebdomadam unicam per *spcháskat*, *septem dies*, plures vero hebdomadas per *s'chaxèus*, id est, *vexillum* quod a duce maximo qualibet die dominica suspendebatur.

Dies autem in novem dividitur partes.

snpakzin, *aurora* (ad litt. *os album*, *la bouche blanche*).

skuèkust, *ortus solis*.

sglgált, *dies*, *le jour*, *la journée*.

ntgògkefn, *meridies*.

niákokein, *post meridiem*.

chsòoskan, *solis occasus*.

cheltg, *tempus inter solis occasum et noctem*.

kákol, *initium noctis*.

skukuèz, *nox*.

Horas vero per solis cursum dividunt.

De Dialectis.

Nationes quæ radicaliter linguam Selicam loquuntur sunt saltem decem:

Calispelm, (vulgo)	<i>Pends d'oreilles du Lac Inferieur.</i>
Silkatkomlechi,	<i>Pends d'oreilles du Lac Superieur.</i>
Selish,	<i>Têtes Plattes.</i>
Sngomènei,	} <i>Spokans.</i>
Snpolschi,	
Szk'esziñi,	
S'chízní,	<i>Cœurs d'alène.</i>
Sgoièlpi,	<i>Chaudières.</i>
Okinakein,	} <i>Okanagan.</i>
St Iákam,	

Ex quibus primæ tantum tres unam eandemque linguam loquuntur et ex his natio Calispelium, ex qua certo certius aliæ duæ derivantur, melius quam cæteræ loquitur quippe quæ vocabula integra pronunciat. His proxime accedunt tres nationes Spokanorum, qui cum quasi centraliter habitent, scilicet inter Calispelm, S'chizni et Sgoièlpi, aliquid mixtum habent cum dialectis. Differentia eorum dialectus consistit præsertim in mutatione consonantis duplicis *ch* in *k* et vocalis *e* in *i*; sic l'èu pater dicunt l'ïu, præter aliquot verba ipsis propria, et quæ nihil habent commune cum vocibus selicis correspondentibus, sic:

geièlinag, pro spkani, *sol, le soleil.*
 gtlut, pro s'schensch, *lapis, une pierre.*
 ntitiig, pro smlich, *saumon.*
 sku kúsut, pro ku kusn, *stella, étoile.*
 slipp, pro luk, *lignum, etc.*

Fere eadem differentia existit in dialecto Indorum Sgoièlpi, Okinakein, et St lákan: sed natio Cœurs d'alène præter verba non pauca prorsus primitiva et iis tantum propria, sic:

pipe, *pater, pro l'èu.*
 nûne, *mater, pro skoí.*
 migulm, *terra, pro stoligu, etc.*

Habent etiam quatuor consonantes, quibus quantum noverim, aliæ omnes nationes indorum in toto Oregone carent, sc. *b, d, g, r*: quarum *g* triplicem habet sonum, *g* italicum, germanicum, et hispanicum, et ultima est sensibiliter dura more romano, ut: aldarán, *sol*; startarim, *tontru, etc.*

Insuper orthographia etiam in eo differt a reliquis, quod communiter utantur consonantibus *ch* loco consonantis *k*, ita ut consonantes *ch* sunt veluti dominantes in hoc dialecto. Pronomen etiam possessivum 1æ et 2æ personæ differt a Selicis, et est *n, meus*; in, *tuus, etc.*

Sunt etiam aliæ variationes non leves, sed qui in hac tribu degunt Missionarii poterunt melius et accuratius quàm ego ejus variationes animadvertere et describere.

ORATIO DOMINICALIS,

CUM VERSIONE LITTERALI, ANALYSI ET RELATIONIBUS AD REGULAS DATAS.

Kae l'eu, l's'chichmáskat u ku l'zii, asku èst kuks ²gamènlhltm;
 Noster Pater, in caelo qui habitas, tuum nomen tibi ametur;

ku kl ³chèltich s esià sp'us; ⁴asztèls ks ⁵kólli iè l stóligu;
 tu esto dominus omnium cordium; tua voluntas fiat hic in terra,

ezgail l's'chichmáskat. Kae guizlilt iè tígoa lu kaesiapzím.
 sicut in caelo. Nobis dona hodie quod indigemus.

⁶Kaelkolgoèllilt lu kae ⁷gulguílt, ezgail lu tkaempilè kaes kolgoelltm,
 Nobis remitte nostra debita, sicut nos dimittimus (his)

Iu e épl gulguílt l kaempilè kae olkschíllilt ta ka ⁸keskuèstm lu
 qui habent debita cum nobis nos adjuva ne umquam accipiamus

tèie; u kae ⁹gulguillilt lu tel teié. Komi ezgail.
 malum; sed nos serva incolumes a malo. Utinam ita.

¹ Adverbium *lzi, ibi*, verbificatum; ad litt. *tu qui es là dans le ciel*. Part II., cap. 8.

² Person. 8a indeterminata subjunctivi verbi *iesgamenchm* in sensu relativo mixto. Part III., cap. 6, § 4, et Part I., cap. 6, § 9.

³ Chèltich, *dominus, maître*, substantivum verbificatum in sensu possessivo addita *s* in fine pro pronomine possessivo relatè ad personam 8am. Part II., cap. 3, § 8.

⁴ *Az ntèls*, participium passivum pro substantivo *asztèls*, quod non est usitatum et est ad litt. quod a te volltum (si dici posset) est, fiat. Part II., cap. 6, § 1.

⁵ *Ks kolli*, verbum passivè significationis. Part I., cap. 6.

⁶ *Kaelkolgoèllilt*, verbum iterativum et relativum mixtum, in imperativo simplicis. Part I., cap. 6, § 2, et Part II., cap. 6, § 2.

⁷ *Gulguílt*, ex verba *tnesgulguílti, vivo*, (quasi) quod vivit, tamquam si debita vivant quousque extinguantur seu solvantur.

⁸ Tempus continuatum verbi *ieskunèm, accipio*.

⁹ Verbum causativum definitum, ex intransitivo *tnesgulguílti, vivo*. Part I., cap. 6, § 11.